

Institut Universitari d'Història Jaume Vicens Vives

Universitat Pompeu Fabra

Tesi Doctoral

REVOLUCIÓ I CONTRAREVOLUCIÓ A
CATALUNYA DURANT EL TRIENNI LIBERAL
(1820-1823)

Ramon Arnabat Mata

Director Dr. Josep Fontana i Lázaro

volum I

1999

CONCLUSIONS

El darrer terç del segle XVIII i la primera meitat del XIX es caracteritzen a nivell europeu per ser l'època de les revolucions: polítiques, econòmiques, socials i culturals. Unes revolucions que trasbalsaren el vell continent, esfondraren definitivament l'Antic Règim i la societat senyorial, i feren emergir la societat liberal i burgesa, capitalista i industrial¹. És en aquesta època de les revolucions on hem d'inserir la transformació de la societat catalana i espanyola, que provocarà l'ensulsiada de la monarquia absoluta i la societat estamental, i la implantació de la societat liberal i de classes. Una transformació incentivada per la pèrdua de les colònies d'ultramar, la crisi de l'hisenda pública, les guerres de finals del XVIII, la guerra del francès i la crisi del sistema senyorial com a eina d'extracció de l'excedent de les classes productives.

Catalunya havia experimentat al llarg del segle XVIII un prolongat creixement econòmic fonamentat en l'especialització productiva, la integració del mercat català i la cada cop més creixent exportació i importació vers les colònies americanes. El creixement econòmic del XVIII havia estat desigual i havia beneficiat sobretot a determinades zones geogràfiques i a determinats grups socials entre els quals cal esmentar la naixent burgesia i la pagesia benestant. La societat catalana de començaments de segle estava estratificada socialment en un reduït col·lectiu del 10% de classes benestants (velles i noves), un altre col·lectiu més ampli que representava un terç de la població de classes mitjanes (urbanes i rurals), i un ampli col·lectiu, superior al 50%, que abastava les classes baixes del camp i de la ciutat.

Els bons negocis del vi i l'aiguardent havien fet girar l'interès de molts sectors adinerats cap a l'adquisició de terres i, aleshores, hom trobava múltiples entrebancs a causa del règim de propietat de la terra. En aquest context, cada cop sovintejaren més les queixes contra determinats drets senyorials que impedièn la lliure circulació de la terra com una mercaderia més. Les dificultats creixents i la interrupció del comerç americà al tombant dels segles XVIII i XIX, junt a la creixent competència manufacturera de França i Anglaterra, contribuïren a la fallida d'aquest model de desenvolupament econòmic i de la Hisenda pública de la monarquia absoluta. Els sis anys que durà la guerra del francès

¹ Josep FONTANA: L'època de les revolucions, volum 10 de la Història Universal Planeta, Barcelona, 1991.

trasbalsaren de dalt a baix el país a nivell polític, econòmic, social i ideològic². Res tornaria a ser igual després de la guerra: l'estructura econòmica i els mecanismes senyorials d'extracció de l'excedent pagès quedaren força malmesos; les institucions polítiques i l'exèrcit es mostraren incapaços d'afrontar la situació i aparegueren fórmules alternatives (juntetes, guerrilles, etc.) que facilitaven la participació del poble en la vida pública; les estructures estamentals trontollaren i la mobilitat social s'estengué a redós de la guerra; i a nivell ideològic es difongueren amb força les noves idees liberals arreu del país.

Un cop finalitzada la guerra, els intents de restaurar la monarquia absoluta i el règim senyorial acabaren amb un enorme fracàs. Els intents reformistes de Garay i la seva contribució general l'any 1817 van saldar-se amb un fracàs davant la resistència de les classes privilegiades i del camperolat que començava a patir una greu crisi provocada per la davallada dels preus dels productes agraris³. Una crisi que es feia més greu si tenim en compte els continuats intents d'augmentar les contribucions en metàl·lic, primer per la monarquia absoluta (1817) i després pels governs liberals (1820-1823). Per altra banda, s'agreujà el conflicte entre les velles formes senyorials i les noves formes capitalistes d'apropiació de l'excedent pagès, un conflicte que girà al voltant de la propietat de la terra que continuava sent la principal font de riquesa, i que deixà a la pagesia sola en la seva lluita per garantir l'estabilitat de l'explotació i la disminució de les càrregues que se l'hi imposaven. Les posicions polítiques de les respectives classes i grups socials giraren al voltant d'aquest tema: uns donaren suport a la revolució perquè aquesta consolidava i garantia el seu poder, d'altres forniren les files de la contrarevolució perquè el nou sistema era irreconciliable amb els seus interessos de classe, i finalment uns altres mostraren el seu rebuig a la forma com s'implantava el nou sistema, i que els perjudicava a curt i mitjà termini, formant l'antirevolució.

És en aquest context que hem de situar la revolució burgesa a Espanya, entesa com aquell conjunt d'accions i transformacions que permeten que la burgesia (aliada o

² Per al context històric vegeu Jean R. AYMES: *La guerra de la Independència*, Madrid, 1974; Josep FONTANA i altres: *La invasió napoleònica. Economia, cultura i societat*, Universitat Autònoma de Barcelona, 1981; Antoni MOLINER PRADA: *La Catalunya resistent a la dominació francesa (1802-1812)*, Barcelona, 1989; i Maties RAMISA: *La Guerra del Francès al corregiment de Vic, 1808-1814*, Vic, 1993; i Maties RAMISA (ed.): *Guerra napoleònica a Catalunya (1808-1814). Estudis i documents*, Barcelona, 1996; i Lluís ROURA: "Impacte econòmic i social del període revolucionari i napoleònic a Espanya i al Principat. Esbós d'un balanç", dins *La Revolució Francesa i el procés revolucionari a Catalunya i al País Valencià*, Girona, 1990, pàg.163-182.

³ Josep FONTANA: *La quiebra de la monarquia absoluta, 1814-1820*, Barcelona, 1983 (4^a).

no amb d'altres classes socials) ocupi el poder polític i econòmic i que les relacions socials capitalistes s'estenguin per tots els àmbits de la vida social i econòmica⁴. Considerem que cal diferenciar el procés de transició del feudalisme al capitalisme (un llarg període que té les seves arrels a la societat senyorial), del període concret de la revolució burgesa, que pot ser més, menys o gens violent, més o menys llarg, però que significa sempre el punt de no retorn a l'Antic règim. El procés de la revolució burgesa a Espanya abasta un ampli període que afecta de forma especial la primera meitat del segle XIX, com han assenyalat Karl Marx: “*su primera revolución en este siglo se prolongó desde 1808 hasta 1814; la segunda de 1820 a 1823; y la tercera de 1834 a 1843*”⁵; i Evaristo San Miguel protagonista d'aquestes revolucions: “*Desde principios de 1812, época de la primera promulgación de la Constitución, hasta principios del año de 1834, paso España por cuatro vicisitudes debidas a los triunfos alterados de cada uno de los dos partidos. La historia no nos ofrece una nación que en tan corto periodo de tiempo haya experimentado transiciones más violentas en su vida pública*”⁶.

La caracterització de la revolució burgesa a Espanya ha originat un ampli debat historiogràfic⁷, sobretot entre aquells historiadors que defensen que es tractava d'una revolució moderada o fracassada, i aquells altres que l'han plantejat com una revolució força radical. Aquells que defensen la tesi de la revolució moderada assenyalen que una burgesia dèbil econòmicament i social optà per cercar l'aliança amb la vella aristocràcia per a dur a terme el seu projecte liberal i marginar del procés polític i social a les classes

⁴ Vegeu Manfred KOSSOK: “Historia comparativa de las revoluciones de la época moderna. Problemas metodológicos y empíricos de la investigación”, dins KOSSOK i altres: Las revoluciones burguesas, Barcelona, 1983, pàg.11-98.

⁵ A les quals afegia la revolució de 1854 que ell vivia directament. Vegeu el primer article de la sèrie la “Espanya revolucionària” publicat al New York Daily Tribune, de 9 de setembre de 1854 (editat per Pedro RIBAS: Karl Marx i Friedrich Engels. Escritos sobre España. Extractos de 1854, Madrid, 1998, pàg.104-110). Es força interessant l'anàlisi del discurs de Marx sobre la revolució espanyola que fan Manfred KOSSOK i Manuel PÉREZ SARABIA: “Aproximación al discurso de Marx sobre el ciclo revolucionario español”, dins Alberto GIL NOVALES (ed.): Homenaje al General Rafael del Riego, pàg.384-403.

⁶ Evaristo SAN MIGUEL: De la guerra civil de España, Madrid, 1836, pàg. 20-21. Vegeu la mateixa opinió a Jordi MALUQUER: El socialismo en España, 1833-68, Barcelona, 1977, pàg.31-96.

⁷ El debat sobre la revolució burgesa a Espanya ha estat present a la historiografia espanyola i, amb especial virulència, durant els darrers trenta anys, vegeu-ne alguns exemples a Jordi MALUQUER DE MOTES: “La revolución burguesa y el modelo liberal en España”, dins El socialismo ..., pàg.31-96; Bartolomé CLAVERO: “Política de un problema: la revolución burguesa”, dins Estudios sobre la revolución burguesa en España, Madrid, 1979, pàg.1-57; Juan Sisinio PEREZ GARZON: “La revolución burguesa en España: los inicios de un debate científico, 1966-1970”, dins Historiografía española contemporánea, Madrid, 1980, pàg.91-138. KOSSOK: “El ciclo...”, pàg.11-32 i José ALVAREZ JUNCO: “A vueltas con la revolución burguesa” dins Zona Abierta, núm.36-37 (1987), pàg.81-106.

populars, d'aquesta manera triomfaria la via moderada, la via de la revolució des de dalt⁸. Recentment, però, un seguit d'historiadors ha reivindicat el caire radical de la revolució burgesa espanyola (sobretot durant el Trienni liberal) i ha qüestionat el seu caràcter moderat i poc rupturista⁹. Penso, i en això estaria d'acord amb d'altres historiadors¹⁰, que la revolució burgesa espanyola va ser "burguesa", en el sentit que va satisfer els interessos d'aquest grup social, ja que entre els seus objectius no figurava, ni podia figurar una millora dels col·lectius socials subordinats. Potser, el cas francès ens ha enlluernat en excés i hem convertit en model el que era una excepció, doncs el seu radicalisme polític i, en menys mesura, social, no va ser imitat per cap altra de les revolucions burgeses europees. En canvi, els primers moments de la revolució liberal a Espanya, sobretot durant el Trienni, foren d'una radicalitat "liberal burgesa" important i van fonamentar les bases per a la transformació radical de la societat, en el sentit d'acabar amb el feudalisme i implantar una societat de classes. És cert que la burgesia acabarà pactant amb un sector de la noblesa a partir de 1837, però el mateix van fer, majoritàriament, les classes burgeses europees¹¹. És cert que va intentar fer una revolució

⁸ Josep FONTANA: La crisis..., pàg.31-41 i "La crisis del Antiguo Régimen en España", dins Papeles de Economía Española, núm.20 (1984), pàg.49-61 (pàg.54 per aquesta qüestió); Alberto GIL NOVALES: "Del antiguo al nuevo régimen en España. Ensayo de interpretación", dins Del Antiguo al Nuevo Régimen en España, Caracas, 1986, pàg.23, i El Trienio..., pàg.61-62, on assenyala que "la burguesía, cuyo primer movimiento será identificarse con el régimen liberal, se siente débil e inmadura, y opta por caminos no revolucionarios para llegar a la transformación burguesa de España. [...] El Trienio liberal es en gran parte la historia de este intento revisionista y de la eliminación sistemática del pueblo. Y también naturalmente de las resistencias que esta política encontró", i més endavant afegeix que l'opció moderada i de pacte amb les velles classes dominants es fonamentava en "el miedo al pueblo" (pàg.64). Vegeu també en la mateixa línia Antonio M. BERNAL: "La transición de la Feudalidad en España"; José A. CANALES SANCHEZ: "La crisis del feudalismo en España" i Juan Pablo TORRENTE: "Demostración del acuerdo tácito entre la nobleza y la burguesía de las Cortes de Cádiz", tots tres dins Esteban SARASA i Eliseo SERRANO (ed.): Señorío y feudalismo en la Península Ibérica, Saragossa, 1993, vol.II pàg.515-532 i vol.IV, pàg.327-336 i pàg.447-461.

⁹ Pedro RUIZ TORRES: "Crisis señorial y transformación agraria en la España de principios del siglo XIX" dins Hispania, núm. CLIII (1983), pàg.89-128; "Algunos aspectos de la revolución burguesa en España" dins El Jacobinisme. Reacció i revolució a Catalunya i a Espanya, 1789-1837, Barcelona, 1990, pàg.9-39, "Liberalisme i revolució a Espanya", dins Recerques, núm.28 (1994), pàg.59-71; i "Del Antiguo al Nuevo Régimen: carácter de la transformación" dins Antiguo Régimen y liberalismo. I. Visiones generales, Madrid, 1994, pàg.159-192; María Cruz ROMEO MATEO: "Liberalismo y revolución en España: a propósito del Trienio liberal", dins Bulletin d'Histoire Contemporaine d'Espagne, núm.15 (1992), pàg.71-88 i Entre el orden...; i Irene CASTELLS: "La rivoluzione liberale en spagnola nel recente dibattito storiografico", dins Studi Storici, núm.1 (1995), pàg.127-161.

¹⁰ Ramón del RÍO ALDAZ i Joseba de la TORRE: "Actitudes del campesinado y revolución burguesa en España" dins Santiago CASTILLO: La Historia Social en España, Madrid, 1991, pàg.345-357 i Ramón del RÍO ALDAZ: "Revolución burguesa, contrarrevolución y mundo rural (1820-1839)" dins DONEZAR i PÉREZ LEDESMA: Antiguo Régimen..., vol.2, pàg.465-476, i "El soporte social de la revolución burguesa en Navarra" dins Trienio, núm.23 (1994), pàg.103-166

¹¹ Idea expressada per RUIZ TORRES: "Algunos aspectos ...". Pel context europeu seguim a FONTANA: L'època Vegeu també, Jacques DROZ: Europa: Restauración y revolución. 1815-1848,

controlada, poc democràtica; però, fos des de dalt o des de baix, controlada o incontrolada, els objectius de la burgesia i de les classes que li donaven suport durant el Trienni eren desenvolupar les relacions socials capitalistes, sobretot en el camp, i modernitzar (aburgesar) l'estat. I aquests objectius s'aconseguien en gran mesura durant aquests breus, però intensos, anys del Trienni. Pensem que, sovint, s'ha analitzat el procés de revolució burgesa a Espanya a partir de la darrera fase d'aquesta, és a dir a partir de 1837, caracteritzant tot el procés en funció del resultat final, i infravalorant el caire rupturista de les propostes liberals durant el Trienni (eliminació del delmes, necessitat de presentació dels títols d'adquisició, Constitució de 1812, entre d'altres).

La revolució de 1820, tot i que va tenir la seva guspira en un aixecament militar, cal entendre-la com a resultat d'una diversitat de factors: la creixent oposició al sistema absolutista organitzada al voltant de les societats secretes en les quals confluïren classes mitjanes i benestants i militars; la crisi econòmica i hisendística de la monarquia absoluta; i la indiferència de la majoria de la població vers la caiguda d'un règim incapaç de solucionar els seus problemes, quan no la seva participació activa en algunes ciutats, com Tarragona, Barcelona, Reus i Mataró a Catalunya. La formació de Juntes provincials i de la Junta i el Govern Provisionals ajudaren a consolidar i enquadrar el procés revolucionari, fins la celebració de Corts el juny d'aquest any. Els constitucionals, conscients que una part important de la població desconeixia el significat de la Constitució i del nou règim, iniciaren una intensa campanya de propaganda política i lluita ideològica per tal d'ampliar la base social de la revolució. Una revolució que despertà una gran simpatia dins el món liberal europeu fins el punt que Portugal, Nàpols i el Piemont seguiren els seus passos; però, al mateix temps, les potències absolutistes de la Santa Aliança començaren a moure's amb la intenció d'esfondrar-la (congressos de Troppau, Laibach i Verona). Mentre, a l'interior del país, i amb centre al Palau Reial, s'iniciava la contrarevolució amb el suport dels exiliats a França, d'un sector del clergat i dels reialistes que continuaven mantenint-se dins l'administració de l'estat.

El règim constitucional es consolidà institucionalment amb l'elecció dels nous ajuntaments, diputacions i Corts que, junt al poder executiu representat pel Govern i els Caps polítics, constituïen la columna vertebral del nou sistema polític. El debat sobre la preponderància dels poders executius o representatius va estar obert al llarg de tot el

Madrid, 1974; Eric J. HOBSBAWM: Las revoluciones burguesas, Barcelona, 1964; George RUDÉ: La Europa revolucionaria, 1783-1815, Madrid, 1974.

Trienni i al seu voltant es polaritzaren moltes de les divergències entre les dues branques del liberalisme: exaltada i moderada. Els ajuntaments desenvoluparen una important tasca en diversos camps al llarg del Trienni, malgrat les greus dificultats econòmiques que patiren. A Catalunya el personal polític que accedí als nous ajuntaments representava unes discontinuïtats importants respecte el de la monarquia absoluta, ja que les dues terceres parts dels regidors no ho havien estat abans. Però tampoc hem d'oblidar les continuïtats, ja que una tercera part dels regidors del Trienni ho havien estat abans i els grups socials representats eren quasi els mateixos. Així mentre les professions liberals mantenien el seus percentatges, als ajuntaments constitucionals augmentava el percentatge d'hisendats, comerciants i fabricants, i disminuïa el de nobles i menestrals.

La reorganització territorial liberal provocà conflictes entre ajuntaments, sobretot al voltant de la capitalitat provincial, però, un cop assentades, les noves diputacions desenvoluparen una important tasca de foment econòmic, de recaptació de contribucions i de lluita contra les partides reialistes i es convertiren en una peça clau de l'engranatge del sistema liberal. Els hisendats ocuparen més de la meitat de les places de diputats provincials, els professionals liberals, sobretot advocats, una tercera part, i la resta les ocuparen: clergues, comerciants, nobles, funcionaris i fabricants. Però la institució clau del nou sistema foren les Corts, dipositàries de la voluntat del poble i veritables protagonistes dels afers polítics del país degut a les àmplies competències que els atorgava la Constitució de 1812. Unes Corts que en la primera legislatura (1820-1821) foren dominades pels liberals moderats, mentre en la segona (1822-1823) ho foren pels exaltats que aconseguiren la majoria de diputats. Els diputats catalans a les Corts, tant moderats com exaltats, pertanyien majoritàriament a tres grups socials: hisendats, comerciants i fabricants i professionals liberals, sobretot advocats.

Però el règim constitucional no podia consolidar-se només amb institucions político-administratives, calia una força armada que el defensés, i davant els interrogants que suscitava l'exèrcit heretat, els constitucionals impulsaren la Milícia Nacional Voluntària com a salvaguarda del nou règim. A Catalunya la Milícia aconseguí enquadrar una desena part dels veïns allà on es formà amb un total d'uns 12.000 homes, però a moltes zones del país no es va arribar a constituir. Malgrat la importància que se li atorgava en la consolidació del règim constitucional, els moderats ben aviat es malfiaren de la radicalitat de bona part dels seus oficials, i la Milícia ben just si va poder funcionar degut a les mancances econòmiques i, sovint, els ajuntaments hagueren de fer mans i

mànigues per a poder-les mantenir en un estat d'utilitat. Al seu costat, les Societats Patriòtiques impulsades pels sectors exaltats del liberalisme havien de contribuir a la defensa política del règim i a l'organització i debat del seus partidaris. Però aquestes Societats patiran múltiples entrebancs per part del liberalisme moderat que dificultaran enormement el seu funcionament, tot i que a Catalunya n'arribaren a funcionar de forma intermitent tretze. La divisió dins el liberalisme afectà de ple les societats secretes que també es dividiren: maçòniques, anelleres, comuneres i carbonàries. Una divisió que provocarà una forta lluita pel poder que posarà en constant perill la revolució al dividir i enfrontar constantment les diferents branques del liberalisme.

L'accés dels liberals al poder va comportar l'inici d'un seguit de reformes econòmiques i socials per acabar amb l'Antic règim i fomentar el desenvolupament de l'economia capitalista. Entre aquestes mesures cal destacar les relacionades amb la Hisenda que tot i que podien ser coherents teòricament (homogeneïtzació, eliminació de privilegis individuals i col·lectius, etc.), xocaven amb l'estructura de classes del país i amb la conjuntura econòmica, perjudicant greument la pagesia mitjana i petita i el món rural en general, sobretot amb la transformació de contribucions en espècies com el delme en contribucions metàl·liques com la de consums en una conjuntura deflacionista. Tot plegat originà un reguitzell de reclamacions dels pobles que obtingueren com a resposta els constrenyiments militars, cosa que contribuí a allunyar del sistema constitucional importants sectors de la població rural. A més, la nova política tributària per tal de fomentar el comerç, retallà força els ingressos municipals alhora que cada cop s'exigien més despeses als ajuntaments, provocant que la majoria d'ells finalitzessin el Trienni amb importants dèficits pressupostaris. La guerra civil que va patir Catalunya l'any 1822-1823 no va fer més que augmentar els efectes negatius d'aquesta política sobre la població, sobretot de la que vivia al món rural. Un altre conjunt de mesures, que comptaren amb el suport actiu dels diputats i de la burgesia catalana, anaren dirigides a la formació d'un mercat nacional protegint i integrant el mercat interior. Unes mesures que es concretaren en la política aranzelària restrictiva, en la liberalització de la producció i l'abolició dels gremis, el foment dels intercanvis amb la millora de les comunicacions i l'eliminació de les restriccions al lliure comerç interior, però que es mostraren impotents davant el contraban que omplia les botigues de teixits estrangers. El reforçament de la propietat privada va ser un altre dels eixos de la política econòmica del Trienni, en aquest sentit cal destacar les mesures destinades a afavorir la propietat absoluta individual per

sobre dels drets i costums que permetien aprofitaments comuns de determinades terres, i per sobre de la propietat compartida permetent l'adquisició d'algunes terres amb la redempció dels censos. Per tal d'alliberar el mercat de la terra es prengueren les mesures desamortitzadores dels béns eclesiàstics i dels ajuntaments i la desvinculació. La desamortització del Trienni fou més voluminosa del que s'ha vingut pensant fins ara i està per estudiar a fons, però el que és cert és que si bé tingué èxit com a mesura destinada a reduir el dèficit públic, i aconseguí de lligar els compradors al règim constitucional. Els beneficiats per aquest procés foren molt pocs i sovint pertanyents a les classes benestants (comerciants, professionals liberals i pagesos benestants), alhora que això deixava descontents als petits pagesos que van veure com les terres canviaven de propietari sense poder-hi fer res, i a més sovint empitjorant les condicions contractuals mitjançant les quals les explotava. El conjunt de la política econòmica liberal que s'aplicà durant el Trienni va ajudar a consolidar les relacions socials capitalistes al nostre país, però alhora va contribuir, a curt termini, a l'empitjorament de les condicions de vida de la petita pagesia. Aquest empitjorament, inevitable des de la perspectiva burgesa, fou molt ben aprofitat per la propaganda contrarevolucionària per a restar suports a la revolució i guanyar-los per la contrarevolució.

Els delmes i els drets senyorials provocaren una gran conflictivitat al seu voltant, una conflictivitat entre aquells que es resistien a continuar pagant-los encapçalats per la pagesia benestant i els ajuntaments, i aquells que defensaven el seu manteniment, sobretot els senyors però també d'altres sectors socials que se'n beneficiaven. La divisió entre defensors i detractors d'aquests drets es reproduí entre els diputats catalans a les Corts, i en la geografia catalana on tenim mostres de resistències i queixes a la meitat de les comarques. L'abolició del règim senyorial fou capitalitzada per la pagesia benestant que consolidà la seva propietat, tant davant de la noblesa com de la resta de la pagesia, i que alhora aconseguí d'apropiar-se d'una part més gran de l'excedent pagès que fins llavors anava a parar a mans dels senyors. És cert que la petita pagesia també es beneficià, en part, de la desaparició dels drets senyorials, però ràpidament va poder comprovar com havia d'augmentar les parts de fruits que pagava per poder continuar treballant les seves terres. En realitat el que havia passat era que s'havien reconvertit les rendes senyorials en rendes de la terra, i l'únic que havia canviat era el perceptor d'aquestes, perquè el pagès havia de continuar pagant-les amb un nom o altre.

A partir de l'any 1821, quan es posaren en pràctica plenament les mesures

liberals, esclataren un seguit de conflictes que s'havien anat covant des de l'inici de la revolució i que posaren en perill el sistema constitucional, tot i que no seria fins l'any 1822 quan esclatarien els aixecaments reialistes i la guerra civil. Per la seva banda, les potències absolutistes mostraven cada cop més la seva preocupació per la consolidació del sistema constitucional a Espanya i es mostraven partidàries d'intervenir-hi. Aquest any també es consolidà la divisió dins el liberalisme entre moderats i exaltats, una divisió que es feia palesa sobretot en qüestions polítiques, no pas socials, on coincidien en les seves posicions. La dissolució de l'exèrcit de l'Illà, l'esclafament de la revolució de Nàpols, la destitució de Riego, i l'aparició d'una seriosa contrarevolució, contribuïren decisivament a l'escissió dels liberals entre aquells partidaris de moderar la revolució per integrar les velles classes dominants, i aquells altres partidaris d'aprofundir les reformes polítiques i de reprimir la contrarevolució sense miraments, per tal de consolidar el règim constitucional. Una divisió que esdevingué enfrontament aquest any, primer mitjançant la premsa, després amb la lluita pel control dels ajuntaments, i posteriorment amb la repressió dels moderats vers els exaltats i les revoltes exaltades que es produïren a diverses ciutats catalanes contra el govern moderat entre la tardor de 1821 i l'hivern de 1822, i que finalitzaren amb l'empresonament del coronel Josep Costa el mes de febrer. La contrarevolució aprofità la divisió dels liberals i l'actuació del govern moderat que reprimia els exaltats i condescendia amb els reialistes, per estendre la seva actuació arreu de la Península. Per altra banda, les relacions entre el nou règim que pretenia reformar i racionalitzar l'estament eclesiàstic, i bona part del clergat es refredaren definitivament arran del decret de monacals. A Catalunya la majoria del clergat encapçalat pels bisbes mostrà una posició hostil al nou règim, tot i que també cal constatar l'existència, minoritària és cert, d'un clergat liberal. El clergat absolutista desenvolupà una important tasca propagandística de descrèdit del nou règim aprofitant la seva posició social i els ressorts de poder moral que encara conservava, i no fou gens estranya la seva participació directa a les partides reialistes.

Dos fets conjunturals: la febre groga de l'any 1821 i les sequeres dels anys 1821 i 1822, perjudicaren la credibilitat del sistema constitucional a Catalunya al augmentar de sobte la misèria de bona part de la població (malalties, manca de treball, reducció dels jornals, encariment dels consums, etc.), així com les diferències entre aquells sectors socials benestants que se'n podien sortir més o menys bé i aquells altres condemnats a rebre les conseqüències negatives d'una i altra. Malgrat els intents de les autoritats

liberals d'oferir les obres públiques com a alternativa a la manca de treball, els contrarevolucionaris aprofitaren prou bé el malestar provocat per aquests fets conjunturals per restar credibilitat al règim constitucional. Un darrer problema s'afegí als anteriors a finals de 1822, el de les quintes fetes pel govern constitucional per fer front a la guerra civil. Les quintes, que ja tenien una gran animadversió a Catalunya, provocaren una onada de protestes arreu del país i es realitzaren amb moltes dificultats, això quan els quintos no fugien dels pobles o s'incorporaven a les partides reialistes. Només les classes benestants podien pagar-se substituïts que fessin el servei militar pels seus fills, agreujant les conseqüències negatives de les polítiques liberals sobre els sectors socials i les zones geogràfiques més desvalgudes socialment.

Durant el Trienni, a més de la lluita política i militar entre partidaris i enemics de la Constitució, es desenvolupà una important lluita ideològica que utilitzà els mitjans més diversos per arribar a la població. La premsa, el teatre, els impresos, la literatura popular, els sermons, les festes i celebracions, etc., experimentaren durant el Trienni una extraordinària expansió utilitzats per un i altre bàndol per fer arribar les seves propostes a les classes populars que finalment haurien de decantar la lluita cap a la revolució o la contrarevolució. Els liberals s'esforçaven per difondre la Constitució que plantejaven com a hereva de les constitucions tradicionals catalanes, com a perfectament compatible amb la religió, i com a garantia d'un futur ple de felicitat que contrastava amb un passat absolutista i tenebrós. Els reialistes s'esmerçaven a desacreditar la Constitució i les seves màximes que qualificaven d'estrangeres, però sobretot a desacreditar la praxi del sistema liberal que com hem vist ofería multitud de possibilitats, contraposant la felicitat del passat als desgavells del present. Pels reialistes, el rei "tot sol" i la religió eren les úniques garanties per un bon funcionament de la societat del qual es beneficiarien tots els sectors socials, des dels més benestants als més pobres.

A partir de la primavera de 1821 la contrarevolució, present des de l'inici del Trienni, començà a tenir un cert ressò popular connectant amb l'antiliberalisme i apareixent les primeres partides. Tres aspectes contribuïren poderosament a aquest fet: la formació del cordó francès a la frontera que serví de reraguarda a l'activitat contrarevolucionària; els plans contrarevolucionaris dissenyats des de la Cort i cada cop més imbricats en la política internacional; i la decidida aposta de la majoria del clergat vers la contrarevolució que va permetre de connectar-la amb l'antirevolució mitjançant la seva xarxa organitzativa. A les Corts es discutí sobre la forma de fer front a aquesta

contrarevolució, dividint-se els diputats entre aquells partidaris de treure ferro a la seva importància (moderats) i aquells altres partidaris de mesures repressives i urgents sobretot contra els seus dirigents (exaltats). Finalment es decidí de reprimir els caps i d'intentar recuperar les bases populars mitjançant l'indult i les obres públiques, ja que es considerava que aquestes s'incorporaven a la contrarevolució per la misèria i la ignorància.

A Catalunya Caralt, en contacte amb Mataflorida, principal dirigent de la contrarevolució junt a Eguía, aprofità l'existència del cordó francès per a desenvolupar la seva tasca contrarevolucionària i preparar l'aixecament reialista. Mentrestant, esclataren a algunes ciutats mitjanes catalanes un seguit d'aldarulls reialistes producte de l'activitat de la xarxa contrarevolucionària a Catalunya: Manresa, Girona, Cervera i Tortosa. També es desenvolupà durant aquest any una intensa campanya propagandística contrarevolucionària dins les ciutats i viles catalanes amb anònims, pasquins, impresos, fulls volants, etc. Però, a més de les revoltes urbanes, en la tardor de 1821 aparegueren les primeres partides reialistes a Catalunya: a les comarques del Berguedà, el Solsonès, el Gironès, la Garrotxa, l'Empordà, a les terres de l'Ebre i al Camp de Tarragona. Uns aixecaments que s'estenien també per altres indrets: Galícia, Castella, el País Basc i Navarra.

La primavera de 1822 esclatà a Catalunya l'aixecament reialista organitzat des de l'exili francès per Mataflorida que comptà amb la col·laboració de Domènec de Caralt i Salvador Malavila que tenien bons contactes a l'interior, on hi havia una xarxa contrarevolucionària amb homes disposats a posar-se al capdavant de les partides. El mes de maig apareixien partides armades arreu de Catalunya, encapçalades per Romagosa, Badals, Chambó, el Trapense, Miralles, Plandolit, Misses, Mossèn Anton, Bossoms, Vilella, Muntaner, entre d'altres. De forma paral·lela, en algunes comarques catalanes, s'aixecaren sometents. Partides i sometents comptaven amb la indiferència quan no el suport de les autoritats municipals i les classes benestants locals. L'empenta dels aixecaments reialistes sorprengué a les autoritats constitucionals, i les Milícies hagueren de fer front a aquests primers aixecaments, ja que quan es mobilitzà el poc exèrcit que hi havia a Catalunya les partides ja s'estenien per un ampli territori que abastava dinou de les trenta dues comarques i tenien més o menys organitzats a les seves files uns sis mil homes. Els constitucionals optaren per assegurar les places fortes, fortificar les viles i ciutats més importants, i deixar el camp a mans dels reialistes, ja que

no podien assegurar el control de tot el territori català, malgrat els esforços del caps de l'exèrcit com Torrijos, Llobera, Roten, Haro o Milans. Els constitucionals hagueren de recórrer a l'organització de Milícies Mòbils o Miquelets, que lluitaven contra els facciosos a canvi d'un sou, ja que la Milícia Voluntària i l'Exèrcit es mostraven incapaçs d'acabar amb els aixecaments reialistes.

L'èxit d'aquests primers aixecaments no s'explicaria sense tenir en compte vuit aspectes. Primer, la tasca conspirativa de la direcció contrarevolucionària i el suport econòmic que aquesta facilità sota la protecció francesa. Segon, la debilitat militar del poder constitucional a Catalunya pel que fa a dotació de tropes i la incapacitat d'alguns dels seus comandaments militars. Tercer, les repercussions negatives que la praxis liberal començava a tenir sobre determinats sectors de la població que els feien receptius a les propostes contrarevolucionàries. Quart, la crisi econòmica, agrícola, comercial i industrial que patia Catalunya i que abocà a la misèria un sector de la població catalana. Cinquè, el paper agitador i canalitzador que va jugar bona part del clergat català amb centre a Poblet. Sisè, l'actuació dels caps de partida que foren una peça clau d'encaix entre la contrarevolució i l'antirevolució, gràcies a l'ajuda que reberen de sectors de la pagesia benestant. Setè, l'actitud dels ajuntaments, alguns compromesos amb els reialistes i altres indiferents, que permeteren el lliure moviment de les partides i dificultaren l'acció dels constitucionals. Vuitè, la utilització de la guerra de guerrilles i la mobilització del sometent en accions puntuals que permeté d'integrar diversos sectors socials a la lluita anticonstitucional i mobilitzar uns sis mil homes a les partides.

L'estiu de 1822 els reialistes, que comptaven a les seves files amb un nombre variable d'entre deu i quinze mil homes a Catalunya, aconseguiren conquerir la fortalesa de la Seu d'Urgell i instal·lar-hi una Junta Provisional de Catalunya i posteriorment la Regència integrada per Mataflorida, Eroles i Creus. La Regència d'Urgell dotà la contrarevolució catalana d'una direcció centralitzada i una certa coherència ideològica, i donà una empenta important a l'activitat de les partides, tot i que algunes es mostraren poc disposades a acceptar les seves ordres. A partir d'aquest moment els reialistes consolidaren el seu domini sobre la part nord-occidental de Catalunya entre la frontera francesa i l'eix Ripoll-Balaguer, a més de les terres de l'Ebre, el Priorat i el Vallès Oriental. Les Juntes Corregimentals, on hi trobem principalment hisendats, clergues, i advocats, foren les responsables d'aixecar una mena d'administració alternativa que organitzava el territori dominat pels reialistes, però que alhora provoca enfrontaments

importants entre les autoritats civils i militars del reialisme, i entre les partides i els habitants de les zones que dominaven. L'estiu i la tardor de 1822 Catalunya vivia una veritable guerra civil en la qual era impossible restar al marge, i de la que en sortí molt mal parada la població civil d'un i altre bàndol: represàlies, requises, contribucions de guerra, saquejos, etc. Les diputacions catalanes intentaran respondre a aquesta situació amb diverses mesures seguint els criteris marcats per les Corts, unes de caire militar, altres de caire polític i finalment unes altres de caire social, sempre amb l'objectiu de derrotar militarment la facció, reforçar el bàndol constitucional, i recuperar aquells que estaven a la contrarevolució no pas per raons ideològiques, sinó per la misèria i la ignorància.

El fracàs del cop de mà realitzat a Madrid a finals de juny de 1822 per la Guàrdia Reial radicalitzà el procés polític amb el nomenament d'un nou govern format per ministres exaltats, cosa que contribuí a una actuació més rigorosa vers la contrarevolució. La tardor d'aquest any, l'arribada de Mina a Catalunya, la reorganització de l'exèrcit i els reforços militars, van permetre els constitucionals de capgirar la situació, i foragitar els reialistes de Catalunya l'hivern de 1823, després d'una dura campanya de sis mesos. Penso que cal atribuir l'expulsió de Catalunya de les principals partides reialistes a cinc factors. Primer, per primer cop l'exèrcit constitucional, àmpliament reforçat amb regiments d'arreu de l'estat, disposava d'un cap amb prestigi, Mina, i amb un projecte del que calia fer en funció del qual es mobilitzà tot l'exèrcit a Catalunya. Segon, la campanya dissenyada per Mina es mostrà encertada per derrotar els reialistes, ja que des de la Catalunya Central les quatre divisions anaren empenyen les partides reialistes fora de Catalunya i consolidant el seu domini sobre el territori conquerit, sense deixar-les refer i reorganitzar-se darrera les files constitucionals com havia passat fins ara, en part degut a una política repressiva sobre els suports civils de la contrarevolució que, especialment Mina, Milans i Roten, aplicaren amb mà de ferro. Tercer, la divisió de la direcció contrarevolucionària dificultà enormement que arribessin els diners necessaris per mantenir les tropes en condicions i que les partides poguessin armar-se i equipar-se convenientment; en part perquè la majoria de dirigents contrarevolucionaris ja creien que la única opció amb possibilitats era l'entrada d'un exèrcit estranger. Quart, la tàctica de la guerra de guerrilles i la independència dels caps de partida en la definició de la seva estratègia militar que fins aquell moment els havia donat molts èxits, es mostrà com el principal defecte a l'hora de fer front a la ofensiva

d'un exèrcit més ben organitzat i més nombrós, i foren batudes arreu. Cinquè, els reialistes començaren a perdre suport popular des del moment en que pogueren exercir el seu domini sobre zones determinades del territori, els habitants dels quals es veieren sotmesos a les exigències dels caps militars i a contribucions extraordinàries.

L'hivern de 1823 hi havia als Pirineus Orientals francesos uns vuit mil reialistes refugiats, les tres quartes parts membres de les partides catalanes i la resta població civil. La derrota dels reialistes a Catalunya i la fugida de la Regència d'Urgell foren aprofitades pels enemics de Mataflorida encapçalats per Eguía per prendre-li la direcció de la contrarevolució. El fracàs del 7 de juliol i l'escombrada de les partides reialistes de Catalunya van convèncer les potències absolutistes europees i la direcció contrarevolucionària que la única forma d'acabar amb el règim constitucional era mitjançant una intervenció estrangera. Després del Congrés de Verona, on es condemnà la revolució espanyola i s'obrí la porta a una possible intervenció, França s'encarregà de preparar i materialitzar l'esmentada intervenció. El govern francès preparà amb detall la invasió disposat a no repetir els errors que havien comès l'any 1808, i a més comptaren amb la col·laboració d'Eguía i els seus amics que es mostraren disposats a convertir-se en una mena de Junta Provisional espanyola a les ordres d'Angulema, per tal de justificar la intervenció francesa com una acció d'ajuda sol·licitada pels propis espanyols. Mentre, el govern espanyol es movia entre la incredulitat de la invasió i l'esperança que, en cas de produir-se, el poble espanyol reaccionaria igual que ho havia fet durant la guerra del francès. Quant la invasió ja era irreversible, es reorganitzà l'exèrcit però es posà al seu capdavant generals que no trigarien gaire a traïr al seu país i rendir les tropes a l'exèrcit d'ocupació, amb excepcions notables com Mina que mantingué la lluita contra els francesos durant set mesos.

A començaments d'abril de 1823 entrava l'exèrcit francès a Espanya comandat per Angulema. Uns dies més tard ho feia a Catalunya encapçalat per Moncey, i amb la col·laboració d'uns sis mil reialistes catalans. L'exèrcit francès optà per conquerir territori deixant aïllades les places fortes on s'havien aquarterat la major part de les tropes constitucionals. Els francesos arribaren aviat a Madrid on instal·laren una Regència del Regne que sovintejà els enfrontaments amb Angulema. Mentre, a Catalunya l'avanç de les tropes franceses era més lent ja que trobaven una major resistència dels constitucionals. Fins a finals de setembre els francesos no aconseguiren fer-se amb el domini de la major part del territori català i aïllar completament els pocs reductes liberals

que caigueren a finals d'octubre, set mesos després d'haver passat la ratlla fronterera. A partir d'aquest moment els absolutistes empraren una dura repressió per tal d'esborrar el llegat constitucional i restaurar un sistema absolutista que, ben aviat, es mostrarà incapaç d'afrontar els problemes del país.

El Trienni va representar la primera possibilitat de posar en pràctica, a tot el territori de l'estat i en un període de relativa pau, un conjunt de mesures de caire liberal aprovades a les Corts de Cadis i a les del Trienni que contribuïren decisivament a l'esfondrament de l'Antic règim i a la consolidació de la societat liberal i capitalista. Una part important de l'entramat legislatiu del segle XIX té els seus orígens en l'activitat de les Corts d'aquests anys, igual que ho tenen les disposicions per acabar amb el sistema feudal de propietat i distribució de la renda, i per la consolidació de la nova propietat i les relacions socials capitalistes (desvinculació, desamortització, eliminació de prestacions senyorials, etc.). Malgrat això, sovint hom s'ha referit al Trienni amb l'expressió de "*revolució fracassada*"¹², fins i tot per classificar tot el procés de la revolució burgesa espanyola en conjunt. Pensem que es fa difícil de parlar d'una revolució fracassada quan el sistema liberal, malgrat conviure amb la contrarevolució interior i exterior, aconseguí desenvolupar una tasca tant important i que deixà una petjada tan profunda en el segle XIX espanyol. El Trienni, a més, va fer passar a un primer pla, els conflictes produïts arrel de la transformació social i econòmica del país entre els sectors beneficiats per aquestes transformacions i els que en sortien perjudicats. Conflictes que van reaparèixer a cada intent d'avançar cap el liberalisme polític i el capitalisme econòmic i social: realistes, malcontents i carlins¹³. Un altre aspecte destacat del Trienni fou el caràcter emblemàtic que va tenir a l'Europa de la Restauració, ja que va significar la primera victòria front l'absolutisme, circumstància que va convertir Espanya i la seva Constitució en un mirall pels revolucionaris europeus, al mateix temps que la situava en el punt de mira militar de les monarquies absolutistes. Això, junt amb la divisió dels liberals entre moderats i exaltats, i la creixent oposició interna (formada per sectors que pretenien tornar a l'Antic règim i per camperols perjudicats per les mesures liberals), i el cansament

¹² FONTANA: *La crisis...*, pàg.31 i *La fi...*, pàg.196; GIL NOVALES: *Las Sociedades...*, pàg.XIV, i *El Trienio...*, pàg.66-70. També Juan Pablo FUSI i Jordi PALAFOX: *España 1808-1996. El desafío de la modernidad*, Barcelona, 1997, pàg.21-23.

¹³ GIL NOVALES: *El Trienio...*, pàg.69: "*La burguesía logrará el poder, sin eliminar nunca del todo las fuerzas sociales anteriores, sumiendo al país en desoladoras guerras civiles -que ya empiezan también en el Trienio- y necesitando siempre un aparato de fuerza desproporcionado, y una dependencia exterior, que llega a comprometer la propia independencia nacional*".

de la població per dos anys de guerra, van fer possible la caiguda del règim liberal.

Hom tendeix a dividir les opcions político-ideològiques en funció dels marcs geogràfics o dels grups socials, però l'estudi del Trienni ens ha mostrat que la realitat és força més complexa que les anàlisis de laboratori. Pel que fa als grups socials, es difícil parlar de grups socials homogenis en relació amb les seves posicions polítiques i ideològiques, ja que tots els grups socials són representats a un i altre bàndol¹⁴. Si bé és cert que uns determinats grups socials predominen a un o altre bàndol, així pel que fa a Catalunya entre els dirigents de la revolució i de la contrarevolució (juntetes, caps de partida, oficials de la MNV, ajuntaments, diputacions) hi trobem als dos bàndols i en proporcions semblants els advocats i els hisendats, tot i que en el bàndol liberal l'espectre de professionals liberals és més ampli que el dels advocats que monopolitzen el bàndol absolutista. I tots dos grups estan representats per sobre del seu percentatge de representació social. Els nobles, els eclesiàstics i els militars els trobem amb una presència molt més important al bàndol reialista, tot i que això no vol dir que no en trobem a l'altre bàndol, sobretot militars. Els comerciants, fabricants, i menestrals els trobem sobretot al bàndol liberal, però els menestrals també són presents al reialista encara que sense tanta importància. Aquests sectors socials tenen a un i altre bàndol un pes molt superior al seu pes demogràfic a la societat de l'època, amb l'excepció dels menestrals. Pel que fa a les bases socials (partides i milícies), els reialistes obtenen els seus suports sobretot dels teixidors, els petits pagesos i els jornalers; i els liberals els obtenen de la mitjana pagesia, de l'artesanat i la menestralia i dels treballadors de la indústria. Tot i que els menestrals els trobem als dos bàndols, tenen un pes més important

¹⁴ Pel que fa al Baix Ebre, els religiosos, artesans i menestrals, advocats, escrivans i comerciants els trobem a parts iguals representant conjunt més d'un 50% tant al bàndol reialista com al liberal, mentre que de nobles només en trobem al bàndol reialista, i els militars (26% front el 19%) predominen al mateix bàndol, i els hisendats en el liberal (22% front el 13%). Elaboració pròpia a partir de les dades que aporta VINAIXA: La postguerra..., pàg.230-249, amb dades de 58 personatges: 12 militars (8 Realistes i 4 Liberals), 5 escrivans (3R i 2L), 2 nobles (2R), 13 advocats (6R i 7L), 5 comerciants (2R i 3L), 10 hisendats (4R i 6L), 7 religiosos (4R i 3L), 4 artesans i menestrals (2R i 2L). Una opinió contrària i força comuna a l'època a GEOFFROY DE GRANDMAISON: L'expédition française d'Espagne de 1823, París, 1928, pàg.3 divideix el país ens grups socials, uns reialistes: "*le clergé, les couvents, les campagnes*", i uns altres liberals: "*bourgeoisie riche des villes, les professions libérales, les gens du commerce, l'aristocratie <éclairée>, quelques prêtres <modernes>*". També Duvergier de HAURANNE: Ojeada sobre España, Londres, 1825, pàg.4-5, des d'una posició ideològica contrària assenyalava el mateix: "*En España están por la reforma política, la mayor parte de los nobles aún muchos grandes de España, los hombres de profesión literaria, todos los de la clase media, y aquella parte de los moradores de las ciudades que se rozan más inmediatamente con los de las clases acomodadas. Son enemigos de ella el clero secular y regular, especialmente los frailes, los proletarios de las aldeas, el populacho de las ciudades, aun más ignorante y embrutecido del que lo era el de Francia*".

en el liberal; mentre que amb la pagesia passa el contrari, és a dir, si bé és cert que té presència a ambdós bàndols, és més important al reialista¹⁵. Unes dades que no divergeixen massa de les que ens ofereixen Ramón Del Río per Navarra¹⁶, i Pérez Garzón per Madrid¹⁷.

Si bé és cert que la geografia del reialisme i del liberalisme ens permeten apuntar alguna zonificació dels comportaments polítics i ideològics en funció d'unes determinades estructures socio-econòmiques, pensem que mai es pot simplificar fins a l'extrem de dir que: "*los pueblos de la montaña eran por lo general adictos al antiguo régimen, y los de las costa partidarios ardientes de la libertad*"¹⁸. Els estudis més locals ens permeten de veure millor aquesta complexitat, així tant el nostre estudi sobre el Penedès¹⁹, com l'estudi de Joan R. Vinaixa sobre el Baix Ebre²⁰, mostren com la divisió i l'enfrontament social que provocà la implantació de la nova societat liberal, afectà tot el

¹⁵ Unes dades que coincideixen força amb les que ofereix per Lleida Quintí CASALS: "Absolutismo y revolución liberal...", pàg.26, al comparar la composició socioprofessional dels Voluntaris Reialistes de 1825-27 (48% pagesos, 19% menestrals, 10% professions liberals i 7% propietaris) i de la Milícia Nacional el 1839 (29% artesans, 24,5% pagesos, 15% comerciants, i 9% professionals liberals).

¹⁶ Ramón del RÍO ALDAZ: "El soporte social de la revolución burguesa en Navarra" dins Trienio, núm.23 (1994), pàg.103-166, pàg.123 pel quadre resum de les dades. Segons aquestes dades dins les files reialistes predominarien petits camperols (51%) i artesans i menestrals (27%), seguits a distància dels hisendats (12%); en canvi a les files liberals hi trobem, sobretot, artesans i menestrals (42%) i comerciants i industrials (31%), seguits de hisendats (19%). Tenim així el positiu i el negatiu de la societat navarresa de l'època, amb dues taques de grisos, presents a ambdós moviments de forma important: els artesans i menestrals i els hisendats.

¹⁷ PEREZ GARZON: Milicia..., pàg.347. Segons les seves dades referides a la societat madrilenya, a la Milícia hi torbariem que un 44% són professionals liberals, propietaris i activitats mercantils, mentre als voluntaris reialistes aquests grups només representen l'11%, en canvi els assalariats que a la Milícia només representen el 7,5% són el 33% en els voluntaris reialistes, i mantenen la seva presència els empleats i la petita producció artesanal: 48% a la Milícia i 47% als voluntaris reialistes.

¹⁸ REIG y VILARDELL: Barcelona..., IV, pàg.109. La imatge d'una Catalunya liberal (la costa) i una Catalunya reialista (la muntanya) ha estat habitual a les històries de Catalunya, vegeu, per exemple, VICENS VIVES: Industrials..., pàg.227-230 i Ferran SOLDEVILA: Història dels catalans, pàg.2.576. La dinàmica camp-ciutat tot i que pot explicar alguns enfrontaments polítics, no pot ser l'única explicació, com sembla deduir-se de la historiografia pro-reialista (vegeu per exemple RODRIGUEZ GORDILLO: Las proclamas..., pàg.34-36).

¹⁹ ARNABAT: Liberals..., pàg.227, 248-251, 288-289. Comparació feta a partir de les dades de les pensions atorgades als familiars dels reialistes (1820-1823) i liberals (1833-1840) morts en combat, i publicades al Diario de Barcelona, entre 1824-1827, i 1836-1841. Segons aquestes dades tindriem unes comarques més favorables al reialistes al Baix Camp, Baix Penedès i zones de l'Anoia; unes comarques de suport al liberalisme: el Garraf i les viles més importants; i comarques de divisió profunda: l'Anoia i l'Alt Penedès.

²⁰ Així al Baix Ebre trobem pobles marcadament reialistes com Mora d'Ebre (33 reialistes i 3 liberals) o Vinebre (4/0), i d'altres liberals com Flix (12 liberals i 5 reialistes) i Mora la Nova (8/3), mentre a la resta hi ha un cert equilibri lleugerament orientat a un bàndol o altre, però en tots hi trobem de tot (elaboració pròpia a partir de les dades que aporta VINAIXA: La postguerra..., pàg.230-249, amb

territori (comarques i municipis), i per tant trobem dins d'una mateixa comarca pobles reialistes i liberals, i dins d'un mateix poble liberals i reialistes més o menys decidits²¹. De la mateixa manera que dins de comarques i pobles marcadament liberals trobem reialistes actius, i a l'inrevés, dins de pobles i comarques reialistes trobem liberals militants.

Malgrat tot, sembla que podem dibuixar un mapa de Catalunya dividit en quatre zones pel que fa als posicionaments polítics i ideològics durant el Trienni, però mai amb un caire homogeni al seu interior: comarques decantades majoritàriament cap al reialisme (Berguedà, Solsonès, Segarra, Priorat, Garrotxa, Pla de l'Estany, Baix Penedès, Alt Urgell, Pla d'Urgell, Ripollès, Garrigues, Noguera, Ribera d'Ebre, Baix Ebre, Montsià); comarques majoritàriament decantades cap al liberalisme (Barcelonès, Garraf, Baix Llobregat, Maresme, Baix Empordà, Tarragonès, Vallès Occidental); comarques de forta divisió política (Anoia, Alt Penedès, Alt Camp, Bages, Terra Alta, Osona, Baix Camp, Segrià, Gironès, Alt Empordà, Cerdanya, l'Urgell, la Selva, Vallès Oriental); i comarques majoritàriament indiferents (Vall d'Aran, Pallars Jussà i Pallars Sobirà, Alta Ribagorça). Per tant, si bé és cert que les comarques que patien més directament la crisi de començaments de segle i que es mostraven incapaces de superar-la, en general, donaren més suport al reialisme, i que les comarques que aconseguiren de superar amb més facilitat l'esmentada crisi és on el liberals trobaren més suport, trobem comarques en una i altra situació on els posicionaments polítics i ideològics es mostren clarament dividits. Podem exemplificar-ho relacionant-ho amb les taxes de creixement demogràfic entre 1819 i 1842. Així aquelles comarques amb un creixement demogràfic superior a la mitjana catalana ens indiquen que han superat la crisi, mentre un creixement per sota ens indica el contrari. En principi la majoria de comarques que creixen demogràficament per sobre de la mitjana catalana, com el Barcelonès, el Baix Llobregat, el Maresme, el Vallès Occidental, el Tarragonès, o el Baix Camp opten pel liberalisme; però n'hi ha altres que també creixen i que, en canvi, opten pel reialisme, com les de les terres de l'Ebre, el Priorat, o el Berguedà. A l'inrevés, aquelles comarques que disminueixen o creixen per sota de la mitjana catalana, majoritàriament opten pel reialisme: la Garrotxa, la Segarra, el Ripollès o el Solsonès; però d'altres que tenen les mateixes característiques

una petita nota biogràfica de 105 personatges que intervingueren durant el Trienni en la política, d'aquests 40 (38%) ho feren a les files liberals i 65 (68%) a les reialistes).

²¹ TORRAS: *Liberalismo...*, pàg. 101 i 118. I això encara es notará més a mesura que avancem en el temps amb els malcontents, el primer carlisme i els matiners.

demogràfiques opten pel liberalisme, com el Garraf²².

Però si les homogeneïtats geogràfiques pel que fa a les qüestions polítiques i ideològiques ja són qüestionables en un període tant curt com el del Trienni, molt més ho són al llarg de períodes més llargs. D'aquí que conceptes i imatges típiques i tòpiques com la de les "dues Espanyes" que s'anirien reproduint al llarg de la història contemporània del nostre segle i que han fet seves tant la historiografia progressista²³ com la reaccionària²⁴, siguin més que criticables. Una imatge que ens presenta una continuïtat que està per demostrar entre resistència antisenyorial, liberalisme, i republicanisme, o d'altra banda, entre defensa del sistema senyorial, contrarevolució, i conservadurisme. Al nostre parer el període que abasta de finals del XVIII i el primer terç del segle XIX, i a tot estirar fins el 1868, és un període caracteritzat per les profundes transformacions polítiques, econòmiques, socials i culturals que s'hi produeixen i que el diferencien clarament del període anterior: la societat de l'Antic Règim, i del període posterior: la societat liberal burgesa plenament consolidada. Per això ens sembla que tant la revolució com la contrarevolució durant aquest període tenen unes característiques específiques i diferents a les que tenen aquests mateixos moviments abans i després, malgrat que els noms amb els quals el etiquetem siguin els mateixos. Així per exemple, la sociologia i la geografia del moviment reialista té molt en comú amb les dels malcontents²⁵ i del primer carlisme²⁶. En canvi, respecte al carlisme posterior

²² Les dades de població a IGLESIES: "Indagaciones...", pàg.407-408.

²³ TUÑÓN DE LARA: La España..., pàg.108-109 i VILAR: Historia..., pàg.81 i a la "Introducció" a MALUQUER DE MOTES: Prehistòria i Història Antiga fins al segle III, pàg.35. La nostra crítica d'aquesta idea la comparteixen també GELABERTÓ: "La revolució...", pàg.93; RENOM: "Introducció" a Guerrillers..., pàg.31, i sembla que FONTANA: La fi..., pàg.272-273.

²⁴ FERRER i altres: Historia..., II, pàg.5-9 i GAMBRA: La primera..., pàg.141-143.

²⁵ Pel que fa a la geografia dels malcontents destaquen els percentatges de malcontents dels corregiments de Tarragona, Cervera, Lleida i Vic. Les dades a l'Annex XI.2, extretes del lligall 51.557 de la secció "Consejos" de l'AHN. Vegeu TORRAS: La guerra...; ANGUERA: Els malcontents..., i RUBIO: "Apropament a la base...", pàg.103-116.

²⁶ El primer carlisme tingué especial incidència a les terres de l'Ebre, el Priorat, el Berguedà, el Baix Penedès, el Solsonès i l'Osona (les dades a SANTIRSO: Revolució liberal..., pàg.667-670). Vegeu també MUNDET: La Primera..., especialment les pàg.399-402; ANGUERA: Déu..., pàg.295-327; LLADONOSA: Carlins..., especialment les pàg.301-337; RENOM: "Introducció", pàg.51-61). De la comparació de les dades dels reialistes i carlins de la Bisbal del Penedès en surt reforçada aquesta constatació, dels seixanta-cinc reialistes localitzats, vint-i-quatre ens els trobem a la primera guerra carlina, i tant sols sis a la dels matiners (vegeu l'Annex XI.1). Vuit reialistes són també amb els malcontents, setze amb els primers carlins i sis amb els matiners. Vuit malcontents són amb els primers carlins. En canvi sols tres malcontents són amb els matiners. No trobem cap personatge que participi en les quatre guerres, però sí que en trobem set que participen en tres (reialistes, malcontents i carlins). Una altra mostra d'aquesta continuïtat la tenim en el cas de Josep Costas i Boada, pagès que s'enrolà a les partides reialistes de Joan Romagosa l'any 1822, i després continuà enrolat a l'exèrcit com a Alferes graduació que aconseguí l'any 1829. L'any 1833 s'enrolà a l'exèrcit carlí amb el grau de capità, i un any

(sobretot amb el de la tercera guerra i el del segle XX) els aspectes en comú ens semblen mínims a excepció de la retòrica ideològica i del nom²⁷. En aquest sentit estem en desacord amb les hipòtesis que proposen d'analitzar el carlisme com un fenomen de llarga durada que representaria una alternativa reaccionària dins el capitalisme²⁸. Pensem que aquest error és deu al fet de fer una anàlisi basada només en els dirigents del carlisme i en atorgar les característiques del darrer carlisme, un cop la revolució burgesa s'ha consolidat, a tot el procés del carlisme, una errada que justament es critica a aquells que atorguen el qualificatiu de moderada a la revolució burgesa espanyola per fixar-se només en el resultat final i no en les diferents fases del seu procés.

En aquesta línia, és lògic que no trobem cap relació entre la pertinença o no dels pobles reialistes/liberals i llur caire senyorial o reial durant l'Antic Règim, com ja vam demostrar pel Penedès amb els casos de la Bisbal del Penedès i Capellades, tots dos sota domini senyorial, però mentre el primer es decantà pel reialisme el segon ho feia pel liberalisme²⁹. Si ens fixem no ja en els municipis concrets, sinó en les comarques, tampoc no trobem correlació, tot i que podem dir que allà on predominava (més del 50%) el domini reial fou on hi hagué menys reialistes (per exemple als corregiments de Barcelona i Mataró), però els corregiments de Manresa i Tortosa que es trobaven en la mateixa situació aportaren força homes al reialisme. Tampoc podem dir que allà on predominava el domini senyorial nobiliari (més del 50%) hi hagués més reialistes, doncs si bé això es compleix en el cas del corregiment de Cervera, no passà el mateix, ans al contrari, als corregiments de Talarn i Figueres. De la mateixa manera que la importància del domini eclesiàstic no prefigura sempre més reialisme, ja que si bé aquesta correlació es dóna als corregiments de Tarragona i en part al de Vilafranca, no es dóna al de Puigcerdà³⁰. Tampoc podem establir una correlació directa entre pobles que mostraren una

més tard era comandant del batalló núm.14 de Cervera. Al finalitzar la guerra s'exilià a França i tornà a Catalunya per a participar en la guerra dels Matiners, al final de la qual es tornà a exiliar a França, d'on tornà l'any 1860 sent jutjat i condemnat a mort, tornà a fugir a França (ANGUERA: *Déu...*, pàg-250).

²⁷ Vegeu Jordi CANAL: *El carlisme català dins l'Espanya de la Restauració. Una assaig de modernització política (1888-1900)*, Vic, 1998; Lluís Ferran TOLEDANO: "Consideracions i problemes sobre l'estudi de les bases socials del carlisme català, 18168-1876", dins SABATÉ: *El Carlisme...*, pàg.187-213; i Robert VALLVERDÚ: *El tercer carlisme a les comarques meridionals de Catalunya, 1872-1876*, Barcelona, 1997.

²⁸ Vegeu, sobretot, MILLAN: "Per una història social...", pàg.13-50. Més d'acord amb la nostra hipòtesi a FRADERA i GARRABOU: "Presentació", pàg.23; el mateix Millán: "La resistència...", pàg.27; URQUIJO: "Historiografia...", pàg.435-436; i MORAL RUIZ: "Carlismo...", pàg.208.

²⁹ Ramon ARNABAT: "Conflictivitat i moviments socials en el segle XIX al Penedès", dins *L'Avenc*, núm.215 (1997), "Plecs d'Història Local", núm.69, pàg.36-41.

³⁰ Les dades del dominis senyorials a *Atlas de Història de Catalunya*, pàg.166.

conflictivitat antisenyorial i pobles liberals com ja vam demostrar pel Penedès³¹. Pel conjunt de Catalunya tampoc és possible establir aquesta correlació. Així comarques amb una alta conflictivitat senyorial, com el Garraf, el Barcelonès i el Maresme es decantaren pel liberalisme, però altres comarques altament conflictives com la Conca de Barberà, l'Anoia, el Ripollès i la Garrotxa es decantaren pel reialisme³². Per contra, també trobem comarques poc conflictives a ambdós bàndols: el Tarragonès i el Vallès Occidental al liberal, i el Solsonès i la Segarra al realista.

Tampoc no trobem relació directa entre zones de fort liberalisme/reialisme amb posicions polítiques posteriors com poden ésser el conservadurisme o el republicanisme. És més zones i comarques que optaren pel suport a la contrarevolució el primer terç del segle XIX, es convertiran en feus del republicanisme el darrer terç del XIX i el primer del segle XX³³. Tot això sembla indicar que ens trobem davant d'una dinàmica i d'uns moviments específics pel que fa a les expressions polítiques que adopten i molt determinat per la conjuntura històrica, i que tenen poc a veure amb la conflictivitat social tant anterior com posterior³⁴. Si bé és cert que la implantació del liberalisme i la difusió de les relacions socials capitalistes obriran nous enfrontaments polítics i socials i que aquests perduraran un bon grapat d'anys, la línia divisòria entre els bàndols oposats no serà sempre la mateixa³⁵. Canvien les etiquetes però les oposicions i els enfrontaments es mantenen. Potser no hi havia tantes diferències de fons entre les classes populars de la ciutat que engrossien les columnes mòbils de la Milícia sota la bandera de la llibertat i els

³¹ ARNABAT: "Conflictivitat...", pàg.36-39. Ja que si bé aquest fou el cas de Vilanova del Camí, Montbui, Vilafranca o Igualada, no ho fou en el cas de la Bisbal del Penedès, Orpí o Albinyana.

³² Les dades de la conflictivitat senyorial a Catalunya a COTS: "Els conflictes...", pàg.264-268, i SEGURA: "L'arrendament...", pàg.32-33. Les comarques que presenten una conflictivitat més alta són les de l'Urgell, Conca de Barberà, Noguera, Garrigues, Segrià, Anoia, Garraf, Barcelonès, Maresme, la Selva, Baix i Alt Empordà, Vallès Oriental, Ripollès, Garrotxa i Pallars Jussà.

³³ La Bisbal del Penedès, que tants homes aportà a la contrarevolució la primera meitat del segle XIX hagué de tancar el cercle carlí al darrer terç per manca de socis, i en canvi es consolidaven la Secció de Treballadors Agrícoles i el Centre Republicà Democràtic Federal, fundats pel net del dirigent carlí Jaume Junqué. I no tant sols això, el primer terç del segle XX la Bisbal es convertí en un dels bastions republicans més importants de la seva comarca. Mentre que, per contra, la comarca més liberal al llarg del segle XIX, el Garraf, esdevenia un feu de la Lliga a començaments del segle XX, mentre el Baix Penedès, la comarca que més suport donà a la contrarevolució el primer terç del XIX esdevenia un feu dels republicans.

³⁴ Una opinió semblant a RENOM: "Introducció", pàg.31, i GELABERTO: "La revolució liberal...", pàg.93. Pel Penedès vegeu ARNABAT: "Conflictivitat", pàg.36-41.

³⁵ Aquesta hipòtesi també l'apunta MILLAN: "Contrarevolució...", pàg.17; GELABERTO: "Revolució...", pàg.93; FONTANA: "Crisi camperola...", pàg.16. FERNANDEZ BENITEZ: Carlismo..., pàg.160, a més creu que tant el reialisme com el carlisme són l'expressió conjuntural de conflictes socials vells. Una idea de la continuïtat de la lluita pagesa al llarg del segle XIX en diferents contextos i

voluntaris reialistes que eixamplaven les partides sota la bandera del Rei i la Religió. Potser, a finals del XIX, els seus descendents entonaren junts l'himne de Riego. Potser, les classes benestants del camp i de la ciutat aconseguiren de mobilitzar i enfrontar, sota diferents banderes però amb l'objectiu comú de defensar els seus respectius privilegis, als sectors més desvalguts de la societat³⁶.

Sembla que podem concloure que en el decurs del segle XIX es produeixen dues fractures en les formes de mobilització i acció social de les classes populars. Una primera ruptura s'inicià amb la implantació del sistema liberal que obrí un període de canvis i transformacions econòmiques, polítiques, socials i culturals al llarg de la primera meitat del segle XIX. La vella conflictivitat senyorial donà pas a la conflictivitat entre revolució i contrarevolució, i provocà una nova correlació de forces, una divisió de bàndols, i unes noves formes de mobilització i acció social. La segona ruptura es produí en el darrer terç del segle XIX, quan la conflictivitat a l'entorn de la revolució burgesa donà pas a la conflictivitat entre les noves classes dominants i les classes dominades. En aquest conflicte que es produí tant al món rural com a l'urbà, les velles línies de conflicte desapareixien i en sorgien de noves. Burgesos que havien lluitat a les files de la revolució liberal i hisendats, aristòcrates i clergat que havien lluitat a les files de la contrarevolució, formaren un front comú en defensa de la propietat i el nou ordre capitalista; mentre que, per altra banda, treballadors industrials i menestrals que forniren les forces de xoc liberal, i pagesos i jornalers que forniren les antiliberals s'uniren per a defensar els seus interessos com a classes dominades de la nova societat burgesa. Però això ja és tema d'una altra tesi.

amb diferents formes i aparences es troba a Jordi ROMEU: "Aproximació metodològica a la qüestió rabassaire" dins *La història i els joves historiadors*, Barcelona, 1982, pàg.315-320.

³⁶ Una idea semblant la trobem a GARCIA: "Guerra...", pàg.250-252.

ANNEXOS

Annex I.1

EL TRIENNI LIBERAL SEGONS EL PRIOR DELS CARMELITES CALÇATS DE BARCELONA, JOAN SERRAHIMA

a) la proclamació de la Constitució (fol.233-235):

Havia reunit un Exèrcit de casi 25.000 homens en la Isla de León pera anar a les Amèricas pera apaciguar-las. Los fracmasons, carbonaris y comuneros des de lo añ 1814 estavan treballant pera fer publicar en España la Constitució que ells [h]avièn treballat pera tirar a terra lo trono y lo altar. La reunió de estas tropas los presentà una circumstància favorable pera los seus malvats fins y se aprofitaren de ella. Lo General de esta divisió era Dn. Enrique O'Donnell compte de Labisbal home molt ambiciós, y sens Religió, dos circumstàncies molt favorables pera los revoltosos, y no no'ls costà molt lo guanyar-lo; pero [h]averse descubert alguna cosa fou cridat a Madrid, y fou posat en són lloch un N. Calderón. Esta circumstància transtornà y desbaratà lo plan que los revolucionaris se havian projectat, perquè lo segon General era lo Mariscal de Camp Dn. Blas de Fournás home de bons sentiments, y molt esforçat, incapaz de cometre semblant crimen, ni de unir-se a ells. En vista de assó buscaren a quatre malvats de inferior graduació com Dn. Rafael Riego, Dn. N. Quiroga, Arco Agüero, y López Baños dels quals el de mayor graduació era Coronel.

En lo dia primer de Janer de 1820 estos quatre sobredits se apoderaren del mando de tot lo Exèrcit, posaren presos a los dos Generals, y a tots los oficials que se resistiren a acceptar la diabòlica constitució, y la proclamaren. Sabuda esta novetat en Madrit, desde luego se donaren ordres per tot pera anar contra estos alborotadors; pero com lo Exèrcit estava corromput y lo comers subministrava diners per assó, tot fou en va, y la Constitució fou proclamada en la Coruña en lo Mes de Febrer, en lo dia 5 de Mars en Zaragoza, y admesa y jurada por lo Rey Dn. Fernando VII en lo dia 7 del matex Mars, y encara que despues lo Rey deia que ho havia fet lliurement, la veritat es que li feren jurar a la forza per medi de un alborot y dient al Rey que no podia contar ab ningun soldat.

En Barcelona se devia proclamar en lo matex dia que en la Isla, pero lo General Dn. Francisco Xavier Castaños era home molt astut, y de sagacitat, y los burlà tots los projectes, pues vehient que la tropa era corrompuda feu venir a tots los Mossos de la Escuadra de Valls, y tots los Perrots de la Provincia, los quals passavan ses rondas de nit, y los feia estar en lo mateix palaci. A pesar de esta vigilància los fracmasons y revolucionaris se juntaven en lo cafè dit de la font, que està frente de la font de les Comèdias. Lo Tinent General Dn. Pere Villacampa era desterrat en esta com a complicat en la revolució que [h]via de estallar en Madrid, lo qual per summa consideració del Capità General estava a Areñs de Mart, y molt sovint venia pera assistir a les Juntas Clandestines. En la Junta que se tingué en lo dia nou de Mars se resolgué proclamar la Constitució en lo endemà; però eran deu de la nit que encara no sabian con fer-ho. En esta hora se presentaren quatre desanimats; feren son contracte, y se obligaren en lo endemà publicar la constitució.

Efectivament entre vuit i nou del matí del dia deu exiren los quatre en diferen[t]s pun[t]s de la Ciutat ab mocadors blancs en las mans cridant viva la Constitució. Las criaturas los seguiren, lo poble sorprès quedà inaccionat, luego los fabricants tancaren las fàbricas y feren exir los treballadors pera que anaren al pla de Palaci a cridar, y en un instan[t] lo pla de palaci fou ple de gent alborotada, cridan[t] contra lo General Castaños. En est conflicte vehe[i]ent lo General que lo Palaci era ja ple de gent, y veheen[t]se sens forza pera contenir lo Poble exia lo pobre al Balcó ab un llibre en la mà cridant viva la Constitució. Se envià a buscar al Sor. Bisbe Dn. Pau Sitjar, lo qual anà tot seguit a Palaci, y al pujar a la muralla de Mar, perquè per las altres parts no se podia pas[s]jar, lo feren ba[i]xar del cotxe, y lo insultaren. Totes estas providencias foren inútils, y los alborotadors desde luego proposaren la elecció de autoritats. Ells mateixos prengueren tinter y pluma, se asentaren en una taula pera rebre los vots, però no se esperà que cada un donàs són vots sinó que 4 o 6 de ells mateixos anavan per mig de la gent cridant Viva lo General Villacampa, lo poble repetia lo mateix, y aquells

tornavan als que escrivian dient: Lo Poble ha proclamat a Dn. Pere Villacampa per General de Barcelona, y de esta manera se feren totes les eleccions de Gefe Polítich y Governador, y aixís exiren los que ells mateixos [h]bien elegit en las seuas juntas diabòlicas.

Acabadas las eleccions los revoltosos pas[s]aren a la casa o Palaci de la Inquisició y troban[t] la porta tancada pujaren per las teuladas, y apareixia que los Dimonis los portaven. Finalmen[t] entraren, feren obrir las portas de las presons y posaren dos presos en llibertat; luego anaren a la llibreria, y se'n portaren tots los libres que havia y los donavan. En lo dia següent hi tornaren, y com los Srs. Inquisidors no havian tracta sinó de salvar la pell, tots los processos estavan en sos puestos, per tan[t] prengueren processos y los escamparen per tot Barcelona. Foren moltíssims als quals se presentaren los processos que se'ls havien format; y a Déu que ningú prengué venjanza ni de sos acusadors, ni dels testimonis. Lo inquisidor Major tenia ordre de Madrid de cremar-los, lo que si se hagués executat lo honor y estimació de moltíssims [h]aurien quedat intectes. Luego anaren a buscar magalls y martells y comenzaren de tirar lo tribunal a terra, cridan[t] y dient mil pestas y blasfèmias contra lo tribunal de la fe. En las Juntas Patriòticas se havia resolt saquejar lo Palaci del Sr. Bisbe, y tots los Conven[t]s; a consecuença anaren a Casa lo Sr. Bisbe y en lo mateix instan[t] passà lo nou Governador Porrás qual encara que liberal, era amant de l'ordre, y per tan[t] los feu sortir de allí, y posà una guàrdia de artillers, y alashoras se'n anaren a la Inquisició, y no pensaren més en convents.

En lo endemà de publicada la infame Constitució exí lo Diari Constitucional imprès en Casa Daroca, y lo primer article que en ell se llegia era contra los Regulars, y aixís continuaren imprimint tals disbarats, posan[t] contra lo Estat Eclesiàstich que no es dable lo afiguràr-se. Estigueren casi tres dias sense govern y fou una providencia del cel el que tots no fossem assessinats; pues per los carrers y plazas no se oian sinó mateu-los, etc.

Desde luego se establí una Junta Patriòtica pública en lo Cafè dit de la Font a fi de instruir al Poble dels seus drets imprescriptibles; però en la realitat no era sinó pera descatoilitzar, pues el oradors eren uns ateos, y llibertins consumats, tots sos discursos eran contra la Iglesia, lo rey y la Noblesa, y per altra part tots ells eran uns cjhharlatans de primera classe; de qui se seguí que lo Poble de Barcelona antes tan aman[t] del estat Regular comanzà a refredar-se, y luego passà a adoptar las màximas revolucionàrias de moda que en tot España no hi ha hagut una Ciutat més Liberal que Barcelona.

b) La reunió de les Corts el mes de juliol de 1820 (fol. 236):

En lo dia primer de Juliol se juntaren las Corts y luego que arribà esta notícia convidaren a tots los prelats Regulars a Casa la Ciutat, de allí exiren los Prohoms dels Gremis, Prelats Regulars, Noblesa y Ajuntament pera anar a la Cathedral a cantar lo te-déum, y despues feren acompanyar al Ajuntament a fins a casa del Gefe Polítich, qual estava en lo Colegi del PP Mercenaris, y pasaren per la Porta Ferrisa y Rambla. Los Prelats Regulars los feren anar devan[t] de tot lo acompanyament para que fossen ultrajats lo que realment se efectuà. Era menester tota la paciència de un solo pera assistir a semblans funcions, que se deian Patriòticas. En la tarde hi hagué parada en la muralla de Mar, y Pla de Palaci, foren convidats tots los Prelats, los quals jamás se negaren a assistir pera contenir o impedir las calumnias. En la nit hagué il·luminació general, y lo gasto que se feu pera il·luminar la rambla y muralla de mar, fou excessiu. Per la misericòrdia de Déu ningun Carmelita demanà llicència pera assistir ni a esta, ni a ninguna altre funció patriòtica.

c) la febre groga de l'any 1821 (fol.237-239):

En lo añ 1821 hagué pesta en esta Ciutat, o lo que formalment se diu febra amarilla. Un Barco dit, sinó me engaño, Tallapiedra la portà de la Habana. [...] Estigué la febre amarilla com si estigués tancada en lo Barco, después se comunicà a la Barceloneta, después començà per los Encan[t]s, y finalmen[t] se estengué per tota la Ciutat. Lo número de morts no se pot dir de

fix, pues todas las relaciones impresas són falsas en quant al número de morts. [...].

Durant la Epidèmia, y en lo mes de Setembre lo Ajuntament y Capítol manaren fer profesons anan[t] a visitar los SS Patrons de la ciutat. [...]. A pesar de la irreligiositat y libertinatge que en aquella època havia en Barcelona fou una professó tan devota que arrancava llàgrimas a quants la miraven. [...].

[...]. Lo mal venia ab un mal de cap molt vehemen, y com si fessen cosquillas en lo ventrell; se posavan al llit; seguia un dexamen gran y a los tres dias seguia la mort. Los que més vivian eran sis dias. Los Metges no trobaren remey algun, ni may saberen lo que si pescavan, y se contentavan en omplir los Diaris ab disputas inútils, dient uns que era contagi, y altres que no. Lo que és cert, es que los que curaren fou per medi de remeys casers. [...].

Respecte de [h]aver-se observat que ningú dels que exian de las murallas de Barna era atacat del mal, lo Ajuntament feu compondrer una gran multitud de Barracas en la montaña de Monjuich en la part que mira a la creu cuberta, y en lo lloch a hon se ha edificat una petita capella para que los pobres poguessen exir de la Ciutat a pesar de ser mol[t] mal treballades se ompliren de gent, però la malaltia no disminuí sinó quan comensà a plourer, y fer fret.

d) Expulsió de servils de Barcelona la nit del 4 al 5 d'abril de 1821 (fol.240):

Com lo error no se pot sustenir, sinó por medi de proscripcions los Constitucionals, se valgueren de est medi pera sustenir la Constitució imitan[t] en assó, com en tot lo demás, als Revolucionaris francesos del añ 1790. En lo dia 5 de Abril de 1821 se comensà esta maniobra fent una llista de proscrius en la qual llista entravan tots los Bisbes de Cataluña, varias personas de distinció, y en particular lo Vicari General Capitular Dn. Pera Josep Avellà ardiaca del Vallés, los Srs. Tinentes Generals lo baró de Eroles, Sarsfield y Dn. Blas de Furnás Mariscal de Campo, y lo P. Guardià de sant Francesch. Lo Sr. Bisbe de Barcelona en fou advertit, exí ab lo cotxe a passeig y no tornà. A la nit las autoritats, y la Diputació Provincial se juntaren en Casa de la Ciutat pera deliberar sobre lo particular, però luego que foren juntats lo batalló de Milicianos comandats per lo infame Coronel Costa se reuni allí pujaren los granaders en lo Saló del Ajuntament pera obligar-los a accedir a la proscripció; però a pesar de assó no se decretà la deportació sinó per alguns a més dels sobredits, y passats dos dias los embarcaren y los deportaren a las Islas Balears.

e) Atacs als religiosos, 1820-1821 (fol.241):

Los años 20 y 21 foren plens de amargura y afliccions pera los Religiosos y gent honrada, ja per los decrets que continuament exian de las Corts, ja perquè nos veian enteramen perseguits del Govern y de la canalla, y principalment per la reunió de convents que se verificà. [...]. La supresió de conven[t]s que se verificà en 1821 fou la causa que alguns Pares se secularizaren, pues de verdaders constitucionals la nostra Religió no en tingué, sinó dos conventuals de Vich, però eran dos homens que desde que eran en la Religió [h]avien estat lo azot dels prelats, los perturbadors de la pau dels Conven[t]s, y de costums las més pèsimas.

f) La divisió dels liberals (fol.241-244):

En lo añ 1822 se aumentaren las proscripcions de un modo extraordinari, de modo que ni los mateixos constitucionals estavan en seguretat. Lo motiu era perquè com los Constitucionals estavan dividits en tres sectors que eran fracmasons, carbonaris y Comuners, y tots volian governar, per axó los uns desterravan y proscribian als altres. A més se formà un altre partit que se anomenava de Anillers. Est partit era format de aquells constitucionals que eran aman[t]s del Ordre, y vehient que los altres ab los seus excesos, y pervers modo de obrar tiravan lo sistema constitucional a terra; pera sostenir-lo escrivian contra los altres. Estos pera juntarse llogaren la casa dita de la Virreyrna del Perú que està en la Rambla y todas las

nits se juntaven allí. Un dia en que lo Gefe Politich [h]avia prohibit la Tertúlia Patriòtica tots los altres anaren allí, los tiraren los papers y tinters, y fortuna que los socis no havien arribat encara, o sinó la cosa [h]uria passat més avant.

En lo mes de Juliol de est añ entraren Ministres los Comuners, y desde luego exiren llistas de proscripció en Madrid, y se executaren; lo que nos pronosticà lo que succehiria en Barcelona. En lo mes de Agost se instal·là en la Seu de Urgell una Regència composta del Exm. Sr. Marqués de Mataflorida, lo Ilm. Dn. Jaume Creus proclamat ja o preconizat per lo Papa Arquebisbe de Tarragona, y lo Exm. Baró de Eroles. Esta Regència feu una proclama y la envià a todas las autoritats de esta, la que se tingué per un insult, y per consegüent se discorreren medis pera venjar-la. Se acordà en ple ajuntamen, que las tals proclamas fossen cremadas en la plaza de Palaci devan de la Lápida de la Constitució per mans del Verdugo. Lo dia aplazat fou lo dia 5 de Setembre. Se compongú un magnífich estrado pera las Autoritats, se convidaren a esta funció als Prelats Regulars, y a todas las corporacions, la tropa se formà tota, se compongú un tablado, y lo Butxi executà lo que se [h]avia resolt.

Apenas se hagué acabat la crema dels papers; se despregueren 3 o 4 dels més descamisats se presentaren al Gefe Politich que era Sánchez, y demanaren fer commisionats tots los cossos militars per certa exposició que se [h]via de fer. Se concedí la llicència, y desde luego van los tals per tots los cossos, y ab un sol crit de vingan commissionats se presentaren desde cada cos, los quals las Juntas Clandestinas y diab'loicas [h]vian ja nombrat per est efecte. Se presentan al Gefe Politich, y demás autoritats tots los que se deian comissionats y los intiman que ningú de ells se mourà de allí sinó decretan una llista de proscrips que presentaren. Les autoritats se resistiren y mentres estaven en assó en un Cafè feren altre llista més numerosa, y luego instaren que se devia decretar esta. A poch rato portaren altre formada en altre Cafè també més numerosa, y feren lo mateix que en la segona. En totes tres la primera linea deia: Sean presos todos los Prelados Regulares a excepción del P. Prior de S. Agustín, seguian varios subjectes de distinció, y també moltíssims constitucionals a tota prova com lo General Sans, y los Secretaris del Ajuntamen[t], y del Gefe Politich, y tots jun[t]s feian lo número de 60. Al veurer assó un General digué al Gefe Politich Sr. en donde se passa esto? Y lo Gefe Politich respongué tres dias hace que lo sabia. Lo mateix digué lo Capità General lo Sr. Castellodosrius, y no es de estrañar, perquè un y altre eran Comuners.

Aprobada la última llista se manà tancar las portas de la Ciutat y desde luego se donaven ordres pera anar a agafar als proscrips. [...] A tots los presos los protaren en lo Col·legi de S. Bonaventura, y posaren separats los Eclesiàstichs dels Seculars. Los Eclesiàstichs durant la nit tingueren que sufrir los majors ultrages que se pujan pensar, pues los Milicianos que eran los del Batalló dit d'en Costa, a cada instan[t] anavan allí a insultar-los, comenten[t] mil idolatrias, adorant los retrats del Coronel Costa y amenazan[t]-los ab la mort.

A las sis horas del matí del dia 6 los feren exir pera acompanyar-los a embarcar però a ells no se'ls digué res. Alguns dels presos que eran militars manifestaren molta repugnància lo tenir de anar ab los Eclesiàstichs, y com eren constitucionals los tingueren tota atenció, per axó feren posar los Eclesiàstichs devan closos per alguns milicians, y despues seguian los militars y seculars. Exiren com dich a las sis del matí escoltats com se suposa de molts milicianos, y tocan[t] la malvada cansó del Trágala los feren passar Rambla, Dormitoris del francesch, carrer ample, fusteria, Encans, Plaza de Palaci, a fins al mar, y a las vuit horas y mitja arribaren en lo Embarcadero. De insults, mateu-los y altres cosas indecen[t]s jamás se'n han sentit més. Luego de arribats per medi de las llanxas de sanitat los portaren al Xabec S. Sebastià, qual trobaren jou ab una escolta de milicianos dels més perversos. A las sis del vespra rellevà esta guàrdia un piquet del Regiment de Zaragoza manat per un Tinent dit Arce, que fou qui despues fusillà lo Bisbe de Vic, lo Ilm. Strauch. Luego feren passar tots los Eclesiàstichs al xabec Jesús, Maria, Josep de Iviza perquè mol[t]s de los Militars presos no podian sufrir estar mesclats ab Eclesiàstichs. Al arribar allí trobaren que [h]avian embarcat al Vicari general Dn. Pera Josep Avellà, qual estava malalt en una torre y tan mal que en aquell dia lo [h]avian de combregar, però sens pietat ni humanitat lo havian embarcat ab son confesor, un caputxi que trobaren per lo cam, un capellà y un Sr. de Mataró que havia passat

la nit en la torre del Sr. Avellà. A les nou de la nit se feren a la vela pera Mallorca ahont se feren tres divisions dels deportats: part se quedà en Mallorca, part passà a Iviza, y altre part anà a Mahó. [...].

g) Més persecucions de religiosos, 1822-1823 (fol.246-249):

En est añ [1822] en una nit lo Jefe Politich Butrón feu pendrer y embarcar a tota la Comunitat dels franciscanos, y los deportaren a cartagena sensa donar-los temps de res. En altre dia fingiren que en lo Convent de Caputxins [h]avia armas amagadas pera una conspiració y posaren presa a tota la Comunitat. La Comunitat de PP. Caputxins de Vich fou presa, y deportada a esta Ciutat, y la major part fou posada en est Convent del Carme ahont se'ls subministrà tot lo necessari, sens exigir-los res. Después la nostra Comunitat de Manresa també fou presa ab la Comunitat de Caputxins, y moltes altras personas y deportats tots a esta; y quan arribaren al lloch dit los tres Roures feren separar de la comitiva 24 entre ells dos frares nostres lo P. Valentí Oliveras Sabà, y lo P. fr. Jaume Soler y los feren fusellar. Tots foren conduïts a las atarazanas, despues de alguns dias los posaren en llibertat. [...].

[...]. Pera Pàrrocos de las novas Parroquias [de Barcelona, 1823] destinaren Secularitzats menos en la Cathedral que feren a un Canonge; y en Santa Anna crearen també Pàrroco a un Canonge de la pròpia Iglesia. Assó, y al veurer la persecució que havia contra los frares fou la causa que alguns Religiosos d'aquest Convent no se sentiran ab forzas pera sostenir, y anaren a demanar, o feren demanar la Còngrua al Jefe Politich; pues se sabia que tots los que demanavan la Còngrua pera secularitzar-se podian estar ab tota seguretat en sas casas. Ells, esto és los Constitucionals, vehense perduts tractavan de comprometer gen y judicaren que tots los que se feyan inscriurer per la còngrua ja estavan compormesos. [...]. Per axó pues com he dit alguns faltats de valor feren est pas, y per est motiu falta lo número de 24 ordenats in sacris en la Comunitat, y a las horas de comùn acord casi tots anaren o feren demanar aquest paperot ab lo sol ànimo de evadir la injusta vexació. [...]

[...]. Tal era el terror que causaban Mina y Rotten, que tothom tenia com una especie de gràcia lo poder ser embarcat, y dpeortat al interior del regne; perquè en ninguna part se cometian las atrocitats y barbaritats que en cataluña. Lo matar y assassinar capellans y frares era una acció la més heròica que se podia presentar; per axó són moltissims los frares y capellans que en los últims del añ [1822] y en est de 1823 foren fusellats. En esta de Barcelona avia una tartrana que se anomenava la tartrana de Rotten; perquè en lo matí se presentava a la presó feian baixar als que se'ls acomodavan bax lo pretext de conduir-los en altre part, y quan eran fora de la ciutat los feian baxar y los fusillavan. Axó se verificà també ab mols paysans.

h) L'exaltació liberal, 1823 (fol.249-250):

En los principis del añ [1823] los Embaxadors demanaren lo passaport, y exiren de madrid. Esta conducta de las Corts estrangeras cerciorà als Constitucionals, que [h]avian de tenir guerra si volian Constitució. Sols lo Embaxador inglés se quedà en Madrit y la Inglaterra se declarà neutral. En vista de assó tractaren de fortificar esta Ciutat, lo que efectivament executaren y lo Poble de Barcelona estava tan corrumput, que a fins las donas tiravan los canos pera pujar-los a la muralla. Se feren a més alguns esquadrons de Milicianas, las quals anavan armadas ab unas picas y [h]vian de servir pera donar assistència als ferits. Hi hagué pare que feu allistar per milicians a quatre fillas que tenia. No és capaz ningú de afiguar-se lo molt [h]avian agradat als Barcelonins las màximas constitucionals, o republicanas, gràcias a las gravissimas, y exorbitants contribucions que Mina y Rotten les posaren; pues com estos dos bàrbaros imposaven las contribucions de quatre-cen[t]s mil y de cinc-cen[t]s mil duros alomenos, y qui no pagava era posat en presó y la tartrana de Rotten feia són ofici, assó feu abaixar las alas a moltissims.

i) La invasió francesa, abril de 1823 (fol.250-251):

En lo mes de Abril los francesos entraven en la Junquera, y esta entrada alentà a tots los bons Realistas. Los Constitucionals creian que tot Cataluña pendria part en este guerra com en lo añ 1808, però fou molt al revés, pues tothom exia a rebre-los com als nostres Libertadors; perquè tothom estava ja cansat de tanta esclavitut y crueltat. A proporció que els francesos anavan entrant tots los Constitucionals dels pobles (que per tot [h]avia poch o molts) y los milicianos voluntaris se retiravan a Barcelona; de modo que Barcelona se umpli de tota la canalla de la Provincia. Mina exí a fer cara als francesos, però perdé totas las batallas; Dn. Francisco Milans exí per la part de Tarragona, y tingué que refugiar-se en Tarragona. Finalmen[t] los francesos posaren siti a Barcelona, y lo Govern feu exir a las Monjas fora Ciutat. En lo dia primer de Octubre lo Rey Dn. Fernando 7m. desembarcà en lo Port de S. Maria, y fou posat en llibertat. Entre tan`t] los Constitucionals sustingueren, hi hagueren algunas escaramusas; y en lo dia quatre de Noviembre se capitulà, entregan[t] la plaza, y fortalezas; la tropa exí armada ab canons y tot; part a Mataró, part a Granollers; los Milicianos foren desarmats en la vigilia, y se prometé donar passepaort a tots los Constitucionals per lo pais que volguessin. Ab assó Mina, Rotten y tota la caterva de assessinos y tirans prengueren son passeport, y se`n anaren ab los cofres plens de diners. Bon viatge y qu emay tornian y al cel nos vejam. Amen.

Font: ACA, Monacals, Universitat vol.27, Breve relació de lo que succehí en la proclamació de la Constitució dita per malícia Española; pues ella no creà més que una còpia de la que los Jacobins i francmasons formaren en Franza en lo añ 1791 [1824-1825?].

Annex I.2

DECLARACIÓ DE L'AJUNTAMENT DE TARRAGONA AMB MOTIU D'HAVER JURAT EL REI LA CONSTITUCIÓ DAVANT LES CORTS (9 DE JULIOL de 1820)

No le es dable al Ayuntamiento de la Ciudad de Tarragona poder producirse con aquellas espresiones que desearia patentizando devidamente la ternura y júbilo de que se hallan poseidos los corazones de los individuos que lo componen desde el feliz momento que se recibió la noticia de la instalación de las Cortes y posteriormente la del juramento del Rey en el seno de tan Augusto Congreso. Se deja a la sabia consideración de esa reunión de esclarecidos y escogidos Varones el entusiasmo y alegría de los tarragoneses, al considerarse felices guiados por la senda de las eminentes Virtudes de los representantes de la Nación. Sea pues loor incomparable y eterno a los Padres de la Patria, reciban los cordiales sentimientos de la más profunda veneración de estos habitantes, renazca aquella primitiva dosis del Sistema feliz para los hombres, protega el Omnipotente tan justa causa y colme de bendiciones y aciertos a los primeros baluartes de la independencía Nacional.

Tarragona, 25 de Julio de 1820

Ayuntamiento Constitucional de la Ciudad de Tarragona al Congreso Nacional

Font: Acuerdos, 1820-II, vol.23, doc.385 (AHMT)

Annex I.3

LA PROCLAMACIÓ DE LA CONSTITUCIÓ A REUS, 10 DE MARÇ DE 1822

EL AYUNTAMIENTO CONSTITUCIONAL DE LA VILLA DE REUS A LOS VECINOS DE SU PUEBLO

Ciudadanos: Seis años de sufrimiento y de humillación degradante, han abatido la dignidad del nombre Español. El día de la restauración gloriosa llegó por fin a vuestros hogares, y os brinda con la restitución de vuestros derechos como súbditos de una Monarquía moderada, a fin de que elevéis vuestra voz majestuosa, para poner término a tantos males como afligen a la madre Patria.

Vecinos de Reus, después de haberos señalado en la guerra de usurpación con tan inmensos sacrificios, para libertar a la Patria y al Rey del yugo extranjero, genios malsines os pintaron a la vista del Monarca, por un pueblo rebelde, tachandoos de liberales y amantes de la Constitución. ¡Miserables! Como si liberal no dijera ser justo, y amigo de las leyes.

Con amplios poderes de todos los españoles, los Padres de la Patria nos dieron la Constitución que tan solemnemente juramos, sin que la presencia de la bayoneta enemiga nos pudiese arredrar. En aquel libro queda marcada nuestra dignidad, nuestros deberes, y los del Monarca. Allí se da al Rey poder para hacer todo el bien, y se le impide de que nos pueda hacer el mal. Habitantes de Reus, el día de nuestra esperanza se cumplió. Nuestras súplicas deben resonar ya en el centro de un Congreso Nacional. El comercio ni la industria deben sufrir más las trabas que le oponen manos famélicas; ni la riqueza de nuestros campos debe ser esquilhada para servir al capricho, ni para aumentar la opulencia del extranjero. Todo debe tener su orden, y su digna aplicación.

Ciudadanos de Reus, grandes pueblos nos preceden en la carrera. Ellos han abierto las puertas al tabernáculo de nuestra gloria nacional. Sigamos pues sus huellas; olvidemos los agravios; amemos el orden, y respetemos a los Magistrados. Despreciemos finalmente las intrigas de los reptiles inmundos, que a falta de razón apelan a la maldiciente impostura.

CIUDADANOS

El Pueblo Español, justamente conmovido, marcha ya fiera y magestuosamente a la restauración de su patria, y en su carrera gloriosa no debe empeñar sus manos heroicas, con la sangre cangrenosa del miserable egoísta que vendió a su Patria. Cuando constituido el Gobierno y sistematizado el orden de educación pública, ya nos vengaremos de los persecutores de los buenos, de esos Vampiros sedientos de sangre humana, ya nos vengaremos soberanamente de ellos, enviándolos a la escuela, para que aprendan de los maestros lo deben a su Rey y a su Patria.

Reus a 10 Marzo 1820

El Ayuntamiento Constitucional

Font: AHMR, lligall 9.6.5.09 "Guerra civil, 1820"

Annex I. 4

RELAT DE LA PROCLAMACIÓ DE LA CONSTITUCIÓ A BARCELONA FET PEL MENESTRAL MATEU CRESPI

dia 9

Por el correo se ha savido que en Galisia, Zaragoza y Tarragona se a proclamado la Constitución de la Monarquia Española lo que causó alguna fermentación general de ánimos.

dia 10:

Por la mañana se propagó por la Ciudad la justificación de lo referido en Zaragoza y Tarragona lo que movió un frenescí entre el Pueblo y el Ejército de cuya resulta se vió obligado el Capitan General a poner carteles manoscritos convidando a todas las autoridades a Palacio para las dos de la Tarda. Se reunió la Junta a Palació pero sin concluirse no pudo el Pueblo contenerse en que se presentaron una infinidad de Militares y Paysanos a la Plaza de Palacio clamando la Constitución y hotros subieron arriba sin atreberse a contenerles nadia de la guardia de cuyo resultado, el General, el Ylmo. Sr. Obispo con los demás colaterales salieron al balcón aclamando con el pueblo viva la Constitución, el concurso que acudió para ver los resultados fue grande y de improviso se vieron una multitud de paysanos con escarapelas nacionals, el momento se presentaron grupos de gentes con las músicas militares por las calles y plazas aclamando la Constitución, arbolando banderas que de repente se formaron ya de pañuelos unidos, ya de papeles de tres colores, encarnado, amarillo y blanco, de modo que por todas las tiendas de galoneros y modistas y cordoneros no abastaban en formar escarapelas.

En este todo el mundo quiere gobernar, se formó una o varias comiciones, una para pasar a Palacio para intimar en el Capitán General que desde hora cadaba sin mando.

Hotra a la avitación del Sr. Gobernador por el mismo fin; hotra para pasar a la Ciudadela para intimar al Sr. Gobernado que ponga inmediatamente a todos los presos en libertad de los que estan comprendidos en causa de la constitución; hotra para el Sr. regente para que ponga en libertad a todos los presos de la carcel que estan en ella por contrabando de tabaco; hotra a la Inquisición para que ponga en libertad si tienen presos, los Inquisidores no los resivieron muy vien, la gente se amotinó de tanta de manera que se agolparon adentro gritando y dando golpes a las puertas asta derribarlas, los Inquisidores y demas anpleados tuvieron que esconderse o fugarse, los paysanos se entraron por todas partes llevándose todo lo que encontraron, tanto de ropa como de muebles sin respetar a nadia.

Por la parte de la calle de la Tapinaria por las bentanas derribaron tantos libros y papeles como encontraron, esto duró asta entrada la noche.

Esta misma tarda salió hotra comisión a la vila de Areñys de mar para notificar al Teniente General D. Pedro Villacampa que el Pueblo de Barcelona le aliguído por Capitán General del Principado.

Esta noche se alegrieron por Jefe Superior Político al Brigadier D. José de Castellar y LLadó y por Gobernador Militar al Mariscal de Campo D. Joaquin Ruiz de Porras" (fol.10-12).

dia 11:

Fue un día de Fiesta para Barcelona, grupos numerosos de paysanos y militares corrian por las calles haciendo hoir los gritos de Vive la Constitución, Vive el rey Constitucional y Vive la Nación, la alegria era para todos en general.

Esta mañana se presentaron hotra ves gran infinidad de paisanos a la Inquisición, sin respetar a nadie empesaron a derribar puertas y allervarse todo lo que encontraron a donde estaban depositadas todas las obras de Cirugia en que se llevaron todos los libros desberetando todas las obras que eran de mucha hutilidad.

Desbarataron todos los papeles depositados de tantos años fueron exchados por las bentanas, en estos papeles se enquentraron prosesos de más de 200 años.

La Casa de la Inquisición entre la tarda de ayer y esta mañana acadado enteramente

desocupada de todo y más abia sido si el Sr. Gobernador no hubiese mandado una guardia de 30 soldados con su oficial para impedir que nadia entrase, pero fue quando ya no había nada de papeles, libros y muebles.

Esta tarde con repique general de campanas y salva de artilleria en la galeria de la Lonja, frente el Palacio, se publicó solemnemente la Constitución de la Monarquía Española Promulgada a 19 de Marzo de 1821 a la Ciudad de Cádiz, con la asistencia del Teniente de Rey y el Excmo. Ayuntamiento acompañado de un Escuadrón de Dragones de Pavia y la compañía de granaderos de los Regimientos de la guarnición de la plaza.

Al volver la comitiva un grupo de gente a la plaza del Angel alteraron un poco la trincilidad [tranquilidad] pública gritando fuese el Décano de Ayuntamiento que no cambiessse a Barcelona per gracias a Dios se toleró.

A las 6 de esta Tarda llegó el Teniente General D. Pedro Villacampa en que se fue a Palacio y se le dió el mando de Capitán General de la Provincia de Cataluña en seguida se fue a las casas consistoriales para formar una Junta Consistorial en que eligieron los sugetos siguientes:

Presidente

A D. José de Castellar, Gefe Superior Político

Vocales

el Sr. Barón de Castellet

el Iltre. Sr. D. Félix Torres de Amat, Canónigo de la Catedral

D. Benito Plandolit

D. Antonio Tamaro

D. Juan Batlle

D. Manuel Lasala

D. Mariano Esteva

y Secretario a D. Antonio Buch

Este tarda se ha trasladado el Capitán General D. Francisco Javier de Castaños a la Casas del Excmo. Sr. Conda de Santa Coloma.

dia 13:

A las 2 de la tarde llegó por extraordinario traendo la agradable noticia que el Rey N.S. el dia 7 a las 11 de la noche avia Jurado la Constitución, de resultas de esta noticia empesaron a correr voses de que si cadaba el gobierno o autoridades anteriores, se agolparon algunos grupos de gente a Palacio, no abría estrañado que uviese un poco de alboroto si las Autoridades actuales no hubiesen mandado a los SS. D. Francisco Castaños, D. Francisco Copons, el Gobernador de la Ciudadela y Montjuich y el Excmo. Sr. Duque de Almenara Alta y Marqués de Vilhel Decano del Excmo. Ayuntamiento que dentro 24 horas devian salir de la Ciudad.

El Capitán General D. Pedro Villacampa a resuelto formar una Junta llamada de Guerra. Ha nombrado por vocales al Sr. Jefe Político

el Teniente General D. José Maria Santocildes

el Teniente General Marqués de Casa-Cagigal

el Mariscal de Campo D. Antonio Garcés de Marcilla

el Sr. Gobernador Militar

el Sr. Intendente del Ejército y Principado

D. José Maria Paniagua. Secretario.

Font: [Mateu CRESPI]: Diario de Memorias de Barcelona (años 1820-1823), Ms. A-112 de l'AHCB

Annex I. 5

BAN DE JOSEP CASTELLAR AMB MOTIU DE LA PROCLAMACIÓ DE LA CONSTITUCIÓ A BARCELONA

CATALANES. El gefe superior Capitan general interino de esta provincia a sus compatriotas, Josef de Castellar, Barcelona, 10 de marzo de 1820:

Con el entusiasmo propio de vuestro noble carácter y con la moderación que os distingue, os habeis pronunciado en este dia por la Constitución política de la monarquía española, sancionada en Cádiz por sus legítimos representantes, y publicada en 19 de marzo de 1812. La Nación toda os acompaña en esta gloriosa resolución, y ya nos vemos otra vez bajo el suave imperio de unas leyes, que establecieron los padres de la patria, al mismo tiempo que los heroicos guerreros sacrificaban sus vidas por la independencia nacional. El consentimiento público me ha puesto a vuestra cabeza en esta crisis memorable, y es preciso que yo corresponda con todas mis fuerzas a tan honorífica confianza. Para llevar adelante la empresa que hemos comenzado, debemos todos trabajar unidos y seguir la única senda de la justicia y la virtud. No nos proponemos otra cosa sino el restablecimiento de nuestras leyes fundamentales, las cuales prescriben el respeto más profundo a la Santa Religión de nuestros padres y la más acendrada lealtad al legitimo Monarca que ellas nos han dado. Nosotros no pretendemos sustraernos de la obediencia del Rey por quien dimos tantas pruebas de valor en la sangrienta lucha de seis años. Solo queremos el gobierno de las leyes bajo la potestad Real, lo mismo que vuestros vecinos los aragoneses, y que lo restante de la Nación. Para ver satisfechos nuestros deseos, necesitamos dar todos las pruebas más eminentes de patriotismo y de virtud. El amor al orden debe ser nuestra divisa en estas circunstancias extraordinarias. Para dictar las providencias convenientes al restablecimiento de la Constitución política que hemos jurado, para arreglar el gobierno de esta capital y provincia, tengo convocada una Junta general de Autoridades y personas notables, en la que con el tino y madurez se decidiran los puntos que convengan a vuestro bien y felicidad. Mañana mismo se publicará a las tres y media de la tarde solemnemente la Constitución política en el gran balcón de la casa Lonja. La premura del tiempo no permite un ostentoso aparato, pero todo lo suplirá la rectitud y cordialidad de nuestros sentimientos fraternales. La nación española acaba de dar un paso que hará su renombre inmortal entre los pueblos de la Europa, y la virtuosa, la constante, la intrépida Cataluña debe distinguirse entre todas las provincias, sus hermanas, por su patriotismo ilustrado, su fidelidad al Monarca legitimo, y su puntual obediencia a las autoridades establecidas.

Barcelona marzo 10 de 1820.

Viva la Religión, viva el Rey, viva la Constitución, viva Cataluña.

Como gefe superior político y Capitán general de este egército y principado. Josef de Castellar

Font. Diario de Barcelona, núm.72, de 12 de març de 1820, pàg.569-570.

Annex I. 6

MNAIFEST DELS PATRIOTES BARCELONINS DEL 10 DE MARÇ DE 1820

CATALANES

Apareció ya la dichosa aurora, que nos llama a jurar la sabia Constitución, que crearon los padres de la Patria; representantes de la España europea y americana. La Europa todo los sabe: este no es un acto de insurrección, es el ejercicio de unos derechos in[n]atos revalidados con nuestra sangre, y escritos por mano de la sabiduría, y el heroísmo bajo del cañón de un invasor. Seis años hace que las orillas del Fluviá vieron el suspirado Monarca devuelto a nuestro valor y a nuestra constancia heroica, y seis años hace que debió resonar en esta Capital el grito vivificador de VIVA LA CONSTITUCION; pero la decepción, la hipocresía, y la falacia rodearon al trono, y ::::: [sic] Escondamos en la noche del tiempo este desastroso periodo: no, generosos Catalanés, no recordemos más que lo que sea glorioso, y nos ilustre. La Patria nos llama a la unidad nacional, nos llama a jurar el Código de nuestros derechos y obligaciones, y las leyes de prosperidad y de justicia; nos llama en fin a salvar y legitimar el trono de Fernando, que se desploma por la misma gravedad del despotismo, que va a abrir a la agricultura, la industria, y el comercio, los obstruidos canales, que han de restituirnos nuestro poder y grandeza.

Juremos esta ley fundamental, que va a estrechar de nuevo a los Españoles b[d]e América y Europa, transformándolos en una sola e inmensa familia, aun cuando nosotros mismos consolidemos la independencia de algún distrito, ahuyentando para siempre esa guerra inmoral y fratricida. Sea el Omnipotente testigo de nuestros votos en este día venturosos consagrado a jurar igualmente la conservación y pureza de su Religión sacrosanta y celestial. Los venerables Ministros del Santuario sean reverenciados como nuestros primeros maestros, y su voz unida a la de Legislador sea la que conduzca la moralidad y las virtudes pacíficas del corazón de todos los ciudadanos. Desdichado el impío, que se atreva a hollar la santidad de las máximas religiosas; la seguridad de la lei lo hará desaparecer; pero igualmente será castigado el hipócrita, que invoque al cielo para ensangrentar la tierra, o para esparcir la desunión y los desastres. Respetemos las leyes, juremos el Código Constitucional, y depongamos en los altares del crucificado los intereses privados y las paciones vergonzosas.

VIVA LA NACION, VIVA LA CONSTITUCION, VIVA EL REY.

Barcelona, 10 Marzo de 1820

LOS PATRIOTAS

Font: Lligall 2.6.4.6 "Impresos oficiales, 1820-1821" de l'AHMR

Annex I. 7

RELAT DE LA PROCLAMACIÓ DE LA CONSTITUCIÓ A BARCELONA SEGONS CONSTA AL LLIBRE DE RESOLUCIONS DE LA COMUNITAT DE CARMELITES DE BARCELONA

En lo dia deu de Mars de 1820 se proclamà en esta Ciutat la Constitució Española composta per las Corts Generals del añ 1812; la qual se [h]avia ja publicat en la Corunña en lo mes de Febrer; en Zaragoza en lo dia 5 de Mars, y admesa y jurada per lo Rey Dn. Fernando VII en lo dia 7 del matex mes. Lo Exm. Dn. Francisco Xavier de Castaños Català era Capità General, y lo Exm. Sr. de Copons Tinent General de Exércit, també Català era Governador: tots dos foren trest d'empleo, y fou elegit Capità General lo Exm. Dn. Pera Villacampa Tinent General; Governador lo M.I. Sor. De Porras Mariscal de Campo, y Gefè Politich lo M.I. Sor. Josep de Castellar Brigadier fill de Barcelona. Per la misericòrdia de Déu, ni esta Capital, ni en les altres del reyne se ha derramat ni una gota de sanch humana, ni se cometé excés algun, solament lo Tribunal de la Inquisició fou saquejat, y foren posats en llibertat dos presos que allí [h]avia. En lo dia nou exí un Decret del Rey en que se abolia lo Tribunal de la Inquisició conforme a lo decretat per las Corts Generals del añ 1813. En lo dia quinze de Mars tots los Prelats Regulars en cos anàrem a felicitar al Exm. Sr. Capità General y al I. Sr. Gefè Politich, per lo qual fi se uniren, o juntaren, en la Procura dels Monjos de Montserrat. A esta Ceremònia també assistí lo Sr. Abat President de la Congregació Benedictina Claustral Tarraconense.

[...]

En lo dia 25 de Mars de 1820 de part del Govern se passà avís a tots los Militars, a tots los Prohoms dels Gremis, a los Alcaldes de Barris; als Nobles, als Prelats Regulars, y al Sr. Bisbe Pau Sichar per a que a un quart de quatre de la tarde compareguesien tots en las salas consistorials de la Ciutat pera anar desde allí tots junts a collocar la pedra de la Constitució. Efectivament tots comparagueren, y a tres quarts de quatre se exí de casa de la Ciutat; anavent davant sinch o sis soldats de cavall, despues lo Exm. Ajuntament ab los Jefes de la Plaza, y lo Sr. Bisbe; seguian los oficials, Prohoms, Alcaldes y Prelats Regulars tots mesclats, y al últim concluia la marxa un piquet de cavalleria. Se entrà per la porta Principal de Llotja, se pujà al terrat que dona frente del Palaci del Exm. General; lo General, lo Gefè Politich y lo Sr. Bisbe descubriren la pedra de marmol en la qual estava escrit Plaza de la Constitució, y lo Poble cridà Viva la Constitució. Desde luego lo Exm. Ajuntament ab lo General, Sr. Bisbe, Gefè Politich y demás Gefes de la Plaza se'n tornaren a Casa de la Ciutat, y lo restan de la comitiva se dispersà y se'n anà a passejar. [...] En est mateix dia en la hora del ofici major se prestà lo jurament de fidelitat a la Constitució, y al Rey en todas las Parròquias de Barcelona per lo que en cada parròquia assistí un dels Regidors Constitucionals, y lo restan del Ajuntament assistí en la Catedral. Despues de [h]aver-se cantat lo ofici en todas las Parròquias se cantà lo Te-Déum en acció de Gràcias.

Font: ACA, Monacals, Universitat, vol.27, Llibre de Resolucions y difere[n]ts notas curiosas, comença en lo any 1641, fol. 227-229

PROCLAMACIÓ DE LA CONSTITUCIÓ A FIGUERES

CIUDADANOS LIBRES DE FIGUERAS

La promulgación de la Constitución Política española, celebrada en la tarde del día doce del corriente en la plaza mayor de esta villa con más ternura que aparato, y con más patriotismo que ostentación, tan dignos de otra parte de aquel acto solemnisimo, ha sido, compatriotas amados, el cumplimiento primero de los ardientes votos que en el interior de vuestros nobles corazones habías formado muchos años hace por la felicidad de la patria, en cuyas aras no os era dado ofrecer los holocaustos debidos a la Madre común porque tal era desgraciadamente el destino de esta Nación leal y generosa; pero estaba escrito ya en el libro de los adorables decretos de la Divina Providencia, que a los días de llanto y aflicción sacudirían otros plácidos, serenos y de regocijo general. Este día venturoso ha sido ya para los buenos habitantes de Figueras, porque, promulgado el Código sabio, que forma el antemural de la Religión Católica, Apostólica, Romana, única verdadera, y de la seguridad debida a las personas y a las propiedades como puesto el cimiento del grandioso edificio de la pública prosperidad, que hubieran elevado las nuevas instituciones, fruto precioso de la sabiduría y desvelos de los padres de la patria, si la sana razón y sabia política hubieran ocupado su lugar distinguido.

Entre tanto pues, que confiados en los auxilios de Dios, Autor Supremo Legislador de la Sociedad, podemos esperar que el cambio político, tan glorioso como admirable, que estamos experimentando, hará la felicidad de los españoles de ambos hemisferios, y consolidará el gobierno del Rey amado, objeto de los votos sinceros de esta heroica Nación; debemos cooperar, por nuestra parte, figuerenses ilustrados, a esta memorable obra de restauración, que por todas sus circunstancias merecerá la admiración y elogios de la presente y futuras generaciones. Prudencia y justicia en los proyectos, moderación en ejecutarlos, firmeza en sostenerlos, constancia en observarlos, son las virtudes que deben distinguirmos, y que afortunadamente caracterizan a nuestra magnánima Patria; pero sería vano el sagrado nombre de virtud, si por un zelo mal entendido, por pasiones personales, que se revisten frecuentemente con el espacioso manto del bien público, se faltase a la ley, ocasionando trastornos y quebrantos, en vez de las justas saludables reformas que tranquilos debemos esperar del gobierno superior. Nuestra fe y nuestra gratitud por el honorífico encargo que nos habéis confiado de la administración política y económica de los negocios de esta Villa, entre tanto que se nombran los Alcaldes y Ayuntamientos constitucionales con el más exacto arreglo al mismo Código, que acabamos de proclamar; ellos os hablan el lenguaje de las verdades más puras y respetables. Continúa observándolas, compatriotas nuestros, y cogereis indefectiblemente el fruto dulcísimo que apetecéis, y que con tanto fundamento debemos prometernos del nuevo orden de cosas que se están estableciendo. Respeto a la Santa Religión, respeto a sus sagrados Ministros, respeto y obediencia a los Magistrados, respeto a las personas y propiedades, y fraternidad con todos nuestros semejantes. Este es el compendio de las leyes divina y humana, cuya observancia nos hará perpetuamente buenos y felices.

Viva la Religión, viva la Constitución, viva el Rey

Figueras 14 de marzo de 1820

Josef Porret, Manuel Sans y Rigal, Antonio Durán, Gregorio Pujol

Font: Diario de Barcelona, núm.80, de 20 de març de 1820, pàg.636-637.

Annex I. 9

PROCLAMA DE PERE VILLACAMPA ALS CATALANS

El general en jefe del ejército de Cataluña a los habitantes de esta ciudad y pueblos de la Provincia

Catalanes heroicos: vuestro voto me llama y yo corro desde la soledad a ponerme al frente de mis valerosos hermanos de armas en el momento en que proclamais con heroismo nuestro fundamental Código, la Santidad de la Religión, la inviolabilidad y amor al Rey y en fin todas las virtudes y todos los derechos del hombre social. Objetos tan sublimes y preciosos depositados en el corazón de todos los españoles afectan singularmente mi espíritu y el de los valientes que tengo la gloria de mandar, en el periodo de más esplendor y dignidad, que presentará a los siglos venideros la historia Nacional. Mi amor a la Patria y a mi Rey, digno de mejores consejos, me colocan al frente de estas huestes y de estas banderas; mi espada será el escudo del Código fundamental que con entusiasmo fervoroso acabais de proclamar. Yo os ofrezco sellar con mi sangre y la de mis hermanos de armas, si desgraciadamente lo exigiesen las circunstancias, estos ardientes votos.

Reposad en el seno de vuestras familias; consagraos a vuestras ocupaciones domésticas, y a vuestros deberes civiles. desplegad ahora más que nunca las virtudes pacíficas, la indulgencia generosa hacia vuestros enemigos apagando el fuego impuro de la venganza y la división; respetad con acatamiento y sumisión la Religión celestial de nuestros padres, y a sus venerables Ministros. El orden os asegura la prosperidad. Ya que en este día de ventura y gloria os habeis elevado a una altura desconocida de las naciones más cultas, haced igualmente brillar vuestra grandeza de caracter en vuestra conducta particular, y sea la generosidad como el amor a una prudente libertad y la obediencia a las Autoridades constituidas, lo que os immortalice y os distinga. Unios estrechamente a mí y a los Guerreros que mando y vereis colmado el triunfo a que os llaman la Constitución y los sentimientos elevados que acabais de manifestar a la faz de la España y de la Europa, admirada antes de vuestra gloria y de vuestras virtudes.

Cuartel general de Barcelona, 12 de marzo de 1820.

Viva la Nación, Viva la Religión, Viva la Constitución, Viva el rey, Viva Cataluña.

Pedro Villacampa.

Font. Diario de Barcelona, núm.74, de 14 de març de 1820, pàg.585-586.

CARTA DE L'AMBAIXADOR ESPANYOL A TORÍ, EUSEBIO DE BARDAJÍ, AL SECRETARI D'ESTAT (1820)

Excmo. Señor

Muy Sor. mío: Las noticias que recibo de todas partes acerca de la impresión que han causado los últimos acontecimientos de España me confirman más y más en la idea de que tarde o temprano el sistema constitucional y representativo será adoptado generalmente, sin que sea bastante para impedirlo la manera poco favorable con que han presentado los sucesos los gazeteros franceses del partido que V.E. no ignora, la malignidad con que desfiguran los hechos, la imprudencia con que truecan los decretos del Rey y los alborotos y discusiones que forjan cada día.

Es cierto que por lo pronto amedrentaron a los pusilánimes y han dado motivo a muchos para vociferar que vamos siguiendo las huellas de la revolución de Francia, sin hacerse cargo de la diferencia de carácter de nosotros a los vecinos, ni de la honradez, generosidad, grandeza de alma y demás relevantes prendas que nos distinguen de las demás naciones de Europa.

Como los gobiernos de Italia se creen interesados en sostener el prestigio de la autoridad absoluta, dexan correr las voces que llevo referidas sin hacerse cargo de que al fin han de ser desmentidas y la verdad al cabo conocida, en cuyo caso el artificio se convertirá contra los mismos que lo han usado. Lo que digo de Italia debe aplicarse igualmente a todos los demás payses de Europa, sin exceptuar aquellos donde se trabaja con el mayor empeño en sofocar las ideas que ya han nacido robustociéndose al punto de no poder ser destruidas y aniquiladas. Lo que a nosotros importa más que todo es hacer ver a la Europa que quando una Nación como la muestra se decide tan unánimemente a adoptar un systema sabio, moderado y justo, sabe sostener lo que ha propuesto mayormente teniendo un Rey a la cabeza que identificándose sincera y cordialmente con sus súbditos no perdona medio y fatiga para llevar al cabo la grande empresa de la memorable restauración de las Españas. En llegando este caso que no considero remoto, no habrá grado de entusiasmo que no excitemos en Europa, pues aunque en el día es ya generalmente muy grande, como muchos hombres no juzgan más que por los resultados, necesitan verlos para decidirse y yo me lisonjo que los verán infaliblemente.

Mi respeto a las órdenes de V.E. cuya vida ruego a Dios que m. a.

Turin 2 de Mayo 1820

Font: AHN, Estado, lligall 2.983.

Annex I. 11

JUICIO ASTRONÓMICO-POLÍTICO DEL AÑO DE 1821 COMPUESTO POR UN AMIGO DEL ORDEN

*Allá va sea cual fuese
el juicio que ya he formado;
de lo que ha de suceder
en este próximo año.*

*No entiendo de astronomía
pero yo tengo mis datos
y según mi observatorio
creo que salga fallo.*

*El invierno será frío
como lo es todos los años
más tampoco faltarán
días serenos y claros
en que el sol verifique
con el calor de sus rayos.*

*De hacia el norte soplarán
unos vientos muy delgados
que a algunos serán dañosos
y para los demás muy sanos.*

*Para las niñas bonitas
serán estos aires malos
tanto que alguna de ellas
puede que no cumpla el año.*

*También serán muy nocivos
para los que son soldados
de perspectiva y de farsa
en la Comedia y el Prado.*

*Pues siendo por complexión
unos simples Currutacos
con todo el grande uniforme
se pueden quedar helados.*

*Pero el soldado aguerrido
legítimo y veterano
se hallará muy bien con ellos,
sin temor de ningún daño.
Los que de bajos parajes
a muy altos se han mudado
también tendrán que temer
si están mal complexionados.*

*Porque estos aires sutiles
estarán muy impregnados
de miasmas que hieren mucho
en sitios muy elevados.*

*Periodistas, Gaceteros,
oradores celebrados
en las Plazas y Cafés
me temo paguen el pato.*

*Pues teniendo todos estos
el cerebro acalorado
la sutileza del aire
los pueden dejar cortados.*

*Pero aquellos que han vivido
con un método arreglado,
pacíficos y tranquilos
se sentirán mejorados.*

*Así los frailes y monjas
se verán muy recobrados
siendo de los muchos buenos,
y no de los pocos malos.*

*Restablecerán también
muchos buenos magistrados,
oficinistas cesantes
y otros varios empleados.*

*En fin serán estos años
saludables en tal grado
que algunos que hoy están mudos
les harán hablar muy claro.*

*Seguirá la primavera,
y si yo mal no me engaño
esta estación entrará
en veinte y uno de marzo.*

*Este mes según preveo
no será tan destemplados,
tan turbulento y temible
como el del año pasado.*

*El aire será apacible
muy sereno y muy templado
y con él todo viviente
se hallará reanimado.*

*En este tiempo las aves
se sabe que están de paso
más este año se verán*

*muchos pájaros extraños
que de otros reinos vendrán
y no pasarán de largo.*

*Andarán algún tiempo
y con sus trinos y cantos
aumentarán la alegría
y nos darán buenos ratos.*

*Estas aves no serán
de rapiña ni mal hado
antes bien destruirán
las aves de agüero malo.*

*Habrà lluvias oportunas
brotarán bien los sembrados
florecerá la Campiña
y habrá salud de contado.*

*Muy superfluos han de ser
todos los Riegos y Baños
y aún por ser perjudiciales
será mejor desterrarlos.*

*Habrà calor el estio
pero no será extremado
porque habrá vientos que dejen
el aire purificado.*

*No habrá pestes, antes bien
no quedará el menor rastro
de la que de Andalucía
vino y causó tal estrago.*

*Habrà abundante cosecha
muchas frutas, mucho grano,
y Labrador cogerá
el fruto de su trabajo.*

*Pagará diezmo a la Iglesia
sin que quede defraudado,
y Dios se lo aumentará
con ciento multiplicado.*

*El Otoño será hermoso,
las cepas, los emparrados,
darán copiosos racimos
de sabor muy delicado
y de su zumo exquisito
saldrá licor regalado
que alegrará el corazón
y desterrará cuydado*

*Habr  brindis muy festivos
y los Cofrades de Baco
sus himnos entonarán
sin sustos ni sobresaltos.*

*General será el contento
y el regocijo extremado
con la abundancia y salud,
que se nos viene a la mano.*

*Sin embargo los que tengan
los humores muy viciados
y mala Constitución
padecerán sus quebrantos.*

*Unos tendrán calenturas
otros grandes entripados,
doler  a estos la Cabeza
otros serán atacados,
de insultos la garganta
que sin remedio en lo humano
los pondrán en situación
que morirán sofocados.
El militar, el artista,
el comerciante, el letrado,
el ilustre y el plebeyo,
el pobre y el hacendado,
todos vivirán felices
m s cada cual en su rango
pues no hemos de pretender
unos a otros igualarnos.*

*Los Reyes serán Reyes,
los Monarcas Soberano,
los del pueblo serán pueblo,
y los vasallos vasallos.*

*Los grandes serán grandes
y los Enanos Enanos,
y los que por sí son chicos
no llegarán a ser altos.*

*Será un simple Zapatero
aquel que hace los zapatos,
será el amo aquel que manda
y el que obedece criado.*

*Ser  invertir el orden
el pretender lo contrario
pues vemos no son iguales
ni aún los dedos de la mano.*

En fin, Dios que sobre todo

*todo gobierna, Sabio,
sabe que habrá otros sucesos
que no digo o que no alcanzo.*

Font: Document annex a la carta tramesa per Juan Hernández (Baiona, 1 de febrer de 1821) al secretari d'Estat, Evaristo Pérez de Castro (AHN, Estado, lligall 3.032-1, expedient núm.524).

Annex I. 12

INSTAL·LACIÓ DE LA CÀTEDRA DE CONSTITUCIÓ I ECONOMIA POLÍTICA A TARRAGONA (DESEMBRE DE 1822)

ANUNCIO

El encargo nono que la Constitución política de la Monarquía Española hace a los Ayuntamientos en el artículo 321, es el de promover cuanto sea útil y beneficioso a los pueblos; y nada seguramente puede serlo tanto en nuestro estado político actual como el promover la instrucción sobre los derechos, obligaciones e intereses de los españoles, explicando la Constitución y las leyes que de ella dimanar y conferenciando públicamente sobre los asuntos de buen gobierno político y económico, o de utilidad común.

El digno gefe superior político actual ha encarecido y recomendado repetidas veces al Ayuntamiento la importancia y urgencia que hay de que se difunda entre nosotros aquella instrucción, pero la desgraciada penuria en que se hallan los fondos municipales de esta ciudad, y de otros obstáculos que no pueden tan pronto evitarse, privan al Ayuntamiento de proporcionar dicha instrucción por medios costosos; así que propone esta Comisión, a saber.

I. Que sirva el Ayuntamiento acordar que todos los domingos des de las 4 a las 6 horas de la tarde en la casa consistorial o en el sitio que sea más a propósito, se expliquen la Constitución y las leyes, y se conferencien en general los asuntos políticos y económicos más interesantes al público, convidando a los Gefes y Cuerpos de todas clases, y admitiendo a todos los individuos indistintamente que quieran asistir y cooperar a tan patriótico acto.

II. Que para el próximo domingo se encargue a un individuo del Ayuntamiento la lectura y explicación del capítulo primero del título 6 de la Constitución, demostrando las obligaciones de los Ayuntamientos, las utilidades públicas que se seguirían de su observancia, así como los daños de que no se cumplan, y la grave responsabilidad en tal caso de los concejales; y que después de esta lectura y explicación, sea la conferencia sobre el proyecto y medios de realizarlo, de un camino recto carretero desde Tarragona a Reus, y desde aquella villa al Ebro por el priorato, a fin de dar en las críticas circunstancias presentes trabajo y sustento a los jornaleros con la mayor ventaja de la Nación; anunciándolo desde luego al público.

III. Que en cada uno de los Domingos sucesivos se lean y expliquen otros capítulos de la Constitución y sus derivadas disposiciones legislativas y gubernativas, empezando desde el primero hasta el último, haciendo estos encargos a individuos de dentro o fuera del Ayuntamiento y se conferencie el punto que con anticipación debe señalar el Ayuntamiento en la primera sesión ordinaria de cada semana, anunciándolo al público.

IV. Que en estos actos en ausencia del M.I.S. Gefe superior político presida un individuo del Ayuntamiento encargado de que se observe el debido orden, y de que no se lean, expliquen ni conferencien otros puntos que los anunciados; permitiendo empero a todo ciudadano que porponga el asunto que crea que más convenga conferenciar en el domingo siguiente para que comunicándolo el que presida el acto al Ayuntamiento resuelva y anuncie lo que mejor le parezca.

Tarragona, 4 de Diciembre de 1822

Y habiendo sido en sesión de este día aprobado por el M.I. Ayuntamiento este dictamen, se anuncia al público, y que se ha encargado la lectura y explicación que el art. 2 previene para el primer domingo al ciudadano Oliver Regidor en el sitio que con anticipación se anunciará.

Tarragona 5 Diciembre de 1822

*Por acuerdo del M.I. Ayuntamiento Constitucional
Francisco Salas y Soler, Secretario*

Font: Acuerdos, 1822-III, vol.29, doc.840 (AHMT)

DISCURSO PRELIMINAR

que el ciudadano Oliver Regidor pronució en la abertura de la Cátedra o esplicación y conferencia de Constitución y economía política, establecida en Tarragona, por disposición de su ayuntamiento constitucional bajo la presidencia del M.I. Sr. Gefe superior político el día 8 de diciembre de 1822

Venturoso día ciudadanos, en que nos vemos aquí reunidos, para aprender, guardar y hacer guardar la ley.

Cuando os hablo de la ley entiendo hablaros de vuestra libertad, de vuestra propiedad, de vuestra seguridad y de vuestra igualdad, porque sin ley no hay ni puede haber libertad, propiedad, seguridad ni igualdad, así como sin libertad, propiedad, seguridad-e igualdad no hay ley.

Sin ley no hay, ni puede haber libertad; porque si bien es verdad que el hombre nació libre, también lo es que nació sujeto a tantas necesidades, a tantas pasiones, a tantos errores, que bien presto abandonado a si mismo en vez de ser libre fuera esclavo y despojo del más fuerte, del más astuto, del más alevoso, del más ambicioso, del más atrevido o del más emprendedor.

He aquí porqué para gozar de la libertad necesaria y bastante para ser feliz, le fué preciso al hombre convenirse y asociarse con los demás, formando en distintas partes y épocas, sociedades, repúblicas o monarquías, con distintos pactos, reglas y formas, según entendieron que mejor les convenía y Dios les inspiró; renunciando cada individuo parte de la libertad natural para conseguir y conservar la libertad civil o legal de todos; esto es la libertad de hacer cuanto no esté prohibido por la ley o no ofenda a otros.

Bien claro es que sin libertad legal, no existiría propiedad, seguridad ni igualdad, y lo entenderéis mejor a medida que tratemos asuntos en que podamos hacer aplicaciones oportunas y exactas de estos principios.

La ley pues de que os hablo, es la que dimana de aquel convenio, o sea pacto social. No se ha formado, ni podido formarse por el interés de uno solo, de pocos ni de muchos sino de todos. El objeto del gobierno dice el artículo 13 de nuestra ley fundamental es la felicidad de la Nación, puesto que el fin de toda sociedad política, no es otro que el bienestar de los individuos que la componen. Tampoco se ha formado ni podido formarse por el capricho o por la espresión de la voluntad de uno solo, de pocos ni de muchos, sino por la espresión de la voluntad general, manifestada libre, espontánea y claramente, implícita y explícitamente.

Más para que esta espresión de la voluntad general, sea así manifiesta, no es necesario que todos los individuos de la sociedad hayan concurrido materialmente a formar la ley, como prácticamente lo véis con la nuestra fundamental.

La formaron nuestros apoderados o diputados en cortes generales y extraordinarias en Cádiz en el año 1812; la sancionaron; nuestro legítimo gobierno la publicó; nos la hizo observar; nosotros la adoptamos; la juramos; nos la arrebataron; la recuperamos; la volvimos a jurar; nombramos por tres distintas veces nuevos y distintos diputados y en varias legislaturas la acataron; y ved ahí como sino materialmente, a lo menos virtual, moral y efectivamente hemos concurrido todos a formarla. Es obra nuestra, y es según todos los españoles hemos querido que sea.

Ella contiene cuanto puede convenirnos, es decir, las bases de una sociedad religiosa, justa, fuerte, independiente, libre y feliz. En ella se establece lo que toca a nuestros derechos, a nuestras obligaciones, a nuestra religión, a nuestra representación nacional, a nuestros legisladores, a nuestras leyes, a nuestro monarca, a nuestros tribunales, a nuestras autoridades políticas, militares y administrativas, a nuestra hacienda pública, a nuestra fuerza armada, a nuestra instrucción; y en resumen en la Constitución política de la Monarquía Española se hallan los elementos del mejor gobierno que nos conviene, conforme con nuestras esplicaciones lo veréis demostrado hasta la mayor evidencia.

Para la de este día cabalmente, en que vuestra curiosidad será mayor que nunca, no ha querido el ayuntamiento hacer otra elección mejor que la que ha hecho en mi para desempeñar

dicho objeto. Además de mi insuficiencia sabéis, que mis ocupaciones y obligaciones no me permiten estudiar, y mucho menos decorar; y que mis estudios no han sido otros que los necesarios para dirigirme en mi vida privada como simple ciudadano; de manera que a no ser con mis acciones o con mis obras mal podré enseñaros con mis palabras. Vuestra atención y penetración suplirán este defecto, en lo que paso a explicaros.

La explicación que siguió a este discurso fue como se habia anunciado de las obligaciones de los ayuntamientos, de las utilidades públicas que se seguirian de su observancia, de los daños de que no se cumplan, y de la grave responsabilidad en tal caso de los consejales.

Este acto patriótico se verificará todos los domingos desde las cuatro hasta las seis en punto de la tarde en el edificio del suprimido convento de la Trinidad.

Font: Acuerdos, 1822-III, vol.29, doc.840 (AHMT)

Annex II. 1

AJUNTAMENT DE TARRAGONA, 1814-1830

<i>Nom</i>	<i>professió</i>	<i>1820-1823</i>	<i>quota contribució extra.</i>
Alemaný, Josep Ignasi		B1	10
Altés, Pau		S	5
Angelet, Pere		B1	
Aymart, Francesc		R	5
Bertran, Joan		R	50
Bertran, Josep Antoni		RR	50
Calbó, Manuel		R	25
Casals, Josep	pagès	RR	5
Casas de Gallí, Joan F.	Auditor Marina	B1SS	10
Castellarnau, Josep A.	Hisendat	B2	100
Casulà, Jaume		B1	
Costa, Josep		R	100
Donate, Joan		R	
Escolà, Fructuós		R,R	50
Fàbregas, Joaquim	Comandant MNV	RR	5
Feliu, Ramon	Advocat	R,R	10
Flotats, Ignasi		R	
Garriga, Josep		R	5
Grases, Josep		RR	10
Maimó, Manuel		R	
Maixè, Joan B.		RB2	25
Martí, Josep		B2	25
Molins Martí, Joan		S	
Morera, Carles de	noble	B1	5
Nolla, Gabriel		B2	25
Oliver, Guillerme	comerciant	RR	100
Osorio García, Joaquim		R	
Pallejà, Josep I.	advocat	B1	
Panasachs, Pau		R	5
Porcet, Jaume		S	5
Rabassa, Bru		RR	
Ricomà, Marià		RR	10
Rovira, Esteve		RR	5
Sabater, Rafael		R,R	
Salvany, Josep		S	5
Soler i Jenkins, Josep S.		S	
Tintoré, Pau		R	25
Torres i de Ferrer, Josep de		RR	
Vidal Garriga, Josep		S,S	50
Vilar, Pau	escrivent	RR	10
Yxart Pi, Francesc X.		R, R	

Electors parroquials de Tarragona, 1820-1823

<i>Nom</i>	<i>professió</i>	<i>1820-1823</i>	<i>quota contribució extra.</i>
Alasà, Josep		1821	10
Alemaný, Josep I.		JG, JG,	10
Altés, Pau		1820	5
Angelet, Pere		1823	
Bartolí, Ignasi		1823	
Bertran, Joan		1823	50
Bertran, Josep A.		JG, 1820, 1823	50
Bofarull, Francesc	hisendat	JG	5
Brull, Francesc	mariner	1821	25
Busquets, Josep	hisendat	JG, 1820	25
Calvo, Manuel		1820	25
Canals, Joan		JG	50
Canals Batlle, Josep		1820	
Casals, Josep	pagès	1820	5
Casals, Pau	pagès	JG, 1823	5
Casas, Francesc		JG, JG	10
Casas, Joan		1820	
Castellarnau, Josep A.		1823	100
Corbella, Josep		1821	
Costa, Josep		JG, 1823	100
Dalmases, Jaume		1820	10
Darder, Nicolau		JG, 1823	
Escola, Fructuós		1820, 1823	50
Espinós, Gaietà		1823	
Feliu, Ramon	advocat	JG, 1820, 1823	10
Grases, Josep		1820, 1823	10
Güell, Francesc		JG	
Maixè, Joan B.	pagès	1820, 1823	25
Manresa, Agustí	hisendat	1821	5
Martí, Antoni de		JG	100
Martí, Joan		1823	
Martí, Josep	metge	1820	25
Masallas, Joan	comerciant	1823	100
Maseras, Ramon	hisendat	1821	
Molins, Joan		JG	
Monrava, Josep A.		1820	
Montoliu, Plàcid	noble	JG	100
Montserrat, Ramon	confiter	JG, 1820, 1823	
Morenas, Carles de	noble	JG, JG, 1823	10
Munté, Joan		1823	
Nimenes, Ventura		1821	
Oliver, Guillem	comerciant	1823	100
Pallejà, Josep I.	advocat	1820	
Revoltós, Joan		1821	5
Riambau, Josep		1821	
Ribas, Josep A.		JG, 1823	5
Ricart, Josep		JG	
Ricomà, Marià		1820, 1821	10
Roadà, Manuel de		JG	
Roig, Pau		1820	10

<i>Nom</i>	<i>professió</i>	<i>1820-1823</i>	<i>quota contribució extra.</i>
Rosell, Josep A.		1821	5
Rosell, Tomàs	paleta	1820, 1821	10
Rovira, Esteve	hisendat	1821	5
Sabater, Rafael	comerciant	JG, 1820, 1823	75
Sala, Domènec		JG	
Salvans,		1820	10
Sanahuja, Antoni		1820	
Segura, Joan	hisendat	1820, 1821, 1823	10
Serra, Miquel		1821	
Solanas, Frances		1823	
Solé, Domènec		1820	
Soler, Josep A.		1821	
Soler Renquins, Josep		1820, 1823	
Soler, Lluís	beneficiari	JG	
Tarín, Joaquim	canonge	JG, JG, 1823	
Tintorer, Pau		JG, 1823	25
Tomàs, Josep	hisendat	1821	5
Torner, Francesc		1820	10
Vasallo, Frances		1823	
Vasallo, Manuel	administrador Lot.	1823	
Vidal, Josep		1823	50
Vila, Ventura		1820	5
Vilar, Pau	escrivà	JG, 1820	10
Vivas, Tomàs	hisendat	JG, 1823	75
Yxart, Francesc	hisendat	1823	
Yxart, Joan	hisendat	1821	
Yxart, Josep		JG, 1820	100

Font: Acuerdos ... 1820-1823 (AHMT)

Annex II. 2

AJUTAMENT DE REUS, 1814-1830

<i>Nom</i>	<i>professió</i>	<i>1814-1820</i>	<i>1820-1823</i>	<i>1823-1833</i>
Albanés, Joan	comerciant	S		
Albanés, Ramon		DD	D	
Alberich, Marià	metge		SS	
Alcántara de Ajuria, Pere	hisendat		R	
Amigó, Josep	curtidor			D
Andreu, Ramon			R	
Anguera, Ferran				D
Anguera Bages, Josep	comerciant		B3	
Anguera, Pere	advocat	RR		
Andreu, Ramon			R	
Arandes, Bernat	boticari		RR	
Ardevol, Jaume	metge		S	
Ayxemus, Francesc			R	
Bages Oliva, Jaume	escrivà	S	SS	
Balaguer, Ramon	fabricant	R		
Balart, Josep	hisendat		RR	
Balcells, Francesc	hisendat	RR		
Barbé, Bonaventura	comerciant			D
Barbé, Ramon	fabricant			D
Bartrolí, Josep		D		
Batell, Ramon	advocat	S		
Bellvé, Bonaventura	argenter			D
Bertran, Salvador	fabricant			DDR
Blanch, Rafael	saboner			R
Bofarull, Francesc de	noble	R		
Bofarull, Jaume	hisendat	RR		R
Borràs, Francesc de P.	comerciant		RR	
Borràs Cuchí, Josep	confiter		B2B2	
Botellas, Josep				R
Brocà, Josep	advocat	DDD		
Cabrer, Joan				R
Capdevila, Joan	comerciant	RR		
Cardeñas, Lluís M. de	hisendat		RR	B
Carreras, Antoni	militar			B
Carreras, Ramon	hisendat			D
Casas, Joan	advocat	BB		B
Casas, Josep	hisendat	RR		
Casey, Joan			R	
Cerdà, Joan	comerciant	R		
Cerdà, Pere	comerciant	D		
Clariana, Josep A.			R	
Clariana Grau, Salvador	comerciant		B2	RR
Clariana, Vicenç	hisendat			R
Coder, Francesc	confiter	RR		
Codina, Tomàs	cirurgià			DDR
Comas, Antoni				RRD
Comas, Francesc	comerciant	RR		
Comas, Josep				RD
Complà, Victorià				R
Cugat, Tomàs				R
Elias, Francesc	comerciant	R		
Elias, Joan	argenter			R
Estapà, Joan		DDD	R	
Estivill, Antoni			R	

<i>Nom</i>	<i>professió</i>	<i>1814-1820</i>	<i>1820-1823</i>	<i>1823-1833</i>
Fages, Antoni			B3	
Ferrando, Joan B.	argenter	R		
Ferrer Montbiela, Dom.	comerciant		RR	
Folch, Gregori	comerciant	R		
Font Boronat, Pau	comerciant	RDD		
Font Rocamora, Pau			B2	
Fonts, Marià			R	
Freixa, Joan	comerciant		RR	
Freixa, Tomàs	hisendat			RRR
Fuster, Joan	confiter	R		
Gaspar, Francesc	comerciant	R		
Gavaldà, Josep de	advocat	RR		
Gay Comes, Pere			R	
Gayà, Josep	hisendat		B1	
Gili, Joan	llauner			DR
Giol Gil, Josep			R	
Gras, Pere		R		
Grau Duran, Joaquim	comerciant	R		
Grau, Manuel de				S
Grau, Marià			R	R
Guardià, Josep	comerciant		RR	
Gusi, Pere			R	
Iglesias, Magí				SS
Janer, Josep			B1	
Juncosa, Pau		D		
Llopart, Jaume		DD		
Llorens, Josep	botiguer	RR		
Magriñà, Joan	advocat	B		
Mariana Vidal, Salvador	comerciant		B2	
Martí Ferrando, Joan	advocat	SS		
Martí, Mateu				D
Martín, Francesc				R
Mata, Pere	advocat		S	
Miralles, Narcís	comerciant	R		
Miró Burgués, Josep de	hisendat ^o	S	S	SB
Miró Segarra, Pau B. de	noble			SRB
Montaner, Tomàs	advocat	S		
Nadal, Josep A.			B2R	
Nicolau, Francesc	noble			S
Nolla, Josep	fabricant		RR	
Odena, Josep		D	D	
Odena, Pere	llauner	RR		R
Oliver, Albert	militar			R
Pallarés, Bonaventura	tintorer			R
Pàmies, Gaietà	comerciant	DD	D	R
Pascual Molesino, Josep	hisendat			RRR
Pons, Salvador	curtidor	DD		
Prat, Esteve	comerç	RR		
Prats, Joan	confiter		RR	
Pujol Casas, Gabriel			R	
Rincón Gil, Joan	advocat		A1A1	
Ripoll Vernís, Josep	comerciants	R	R	
Rocamora, Francesc	hisendat			R
Rocamora, Marià de	metge			R
Roig, Marià	advocat			SS
Romeu, Ramon		R		
Roselló Aleu, Josep	hisendat	R		RRRS

<i>Nom</i>	<i>professió</i>	<i>1814-1820</i>	<i>1820-1823</i>	<i>1823-1833</i>
Rovellat, Francesc	advocat	R		
Sabater, Bonaventura	militar	BB		R
Salvador, Josep	hisendat	RRR		
Salvat, Antoni		RR		R
Sardà i Caylà, Pere	comerciant		R	
Simó Ballvé, Pau	teixidor	R		
Soler, Pere		D		
Soler, Salvador	comerciant		RR	
Soriguera, Antoni		RR		
Soriguera, Gil	farmacèutic			R
Subirà, Francesc	comerciant		RR	
Sucona, Josep	argenter		R	
Sucona, Francesc	argenter		RR	
Sunyer Nadal, Josep M.	hisendat			D
Tarragó, Francesc	fabricant	RR		
Thomas, Marià		B		
Toda, Baltasar de	advocat	B		
Torras, Antoni	fabricant			D
Torrents, Isidre	hisendat	R		
Torrents, Joan	pagès	R		
Torroja, Josep	teixidor			D
Torroja, Miquel	curtidor		RR	
Torroja, Sebastià	advocat	SSD	D	
Tries, Josep				D
Trullàs Boix, Antoni				DDR
Trullàs, Joan	teixidor	RR		
Vallés, Manuel	daurador	RR		
Vidal, Marià				R
Vignau, Manuel	comerç			R
Vila, Domènec		D		
Vilanova, Joan			R	
Vilanova, Josep	comerciant	R		
Vilanova, Pancraci	teixidor		R	

Electors municipals de Reus (1820-1823)

<i>Nom</i>	<i>professió</i>	<i>any</i>
Alberich, Marià	metge	1820
Alcántara de Ajuria, Pere	hisendat	1822
Aleu, Esteve	sabater	1820
Amigó, Josep	curtidor	1820
Andreu, Ramon	farmacèutic	1821
Ardevol, Jaume	metge	1820
Ayxemus, Francesc		1820, 1821
Baduell, Josep		1820
Balart, Pere N.		1822
Barri, Bernat	comerciant	1820
Bonet, Anton	teixidor	1821
Borràs, Blas	comerciant	1820,1820,1820, 1821, 1822
Borràs, Francesc de P.	comerciant	1820
Borràs Cuchí, Josep	confiter	1822
Buxó, Josep	fabricant	1821
Cirera, Esteve	comerciant	1820
Clariana, Josep A.		1820
Coder, Francesc	confiter	1820
Codina, Tomàs	cirurgia	1820
Espinós, Josep	corredor	Bb
Estapà, Joan		1820
Fages, Antoni	comerciant	1820
Farré, Pau	soguer	1820
Ferrer Montbiela, Dom.	comerciant	1822
Foguet, Josep	fuster	1821
Font Boronat, Pau	comerciant	1820
Fonts, Marià		1820,1820
Fort, Ignasi	teixidor	1820,
Freixa, Josep	comerciant	1821
Giol Gil, Josep		1820,1820, 1822
Gispert, Salvador	causídic	1820
Guasch, Baltasar		1820
Homdedeu, Sebastià		1820
Huguet, Dionís		1820
Llaveria, Josep	metge	1820
Lletget Torrents, Josep	confiter	1820, 1822
Marca, Francesc	boter	1820
Martí, Pere		1820
Martí, Rafael	comerciant	Bb
Mata, Pere	advocat	1820
Maureso, Joan	teixidor	1821
Mauri, Pere	teixidor	1821
Mercader, Andreu		1820
Montserrat, Joan A.	teixidor	1820
Nadal, Josep A.		1822
Nolla, Josep	fabricant	1820
Odena, Josep		1820,1820
Odena, Pere	llauner	1820
Planas, Joan	jornaler	1820
Pons, Salvador	curtidor	1820
Porta, Joan		1820,
Prats, Joan	confiter	Bb, 1822
Prius, Jaume		1820
Pujol Casas, Gabriel	blanquer	1820, 1821, 1822
Pujol, Ramon	blanquer	1821

<i>Nom</i>	<i>professió</i>	<i>any</i>
Pujol, Tomàs	blanquer	1820,1820, 1822
Rincón Gil, Joan	advocat	1822
Ripoll, Josep		1822
Ripoll Bernís, Josep	comerciant	1821,1822
Rocamora, Antoni	blanquer	1821
Salvador, Josep	hisendat	1820
Salvat, Francesc	comerciant	1821
Sanoxà, Ramon		1820
Sanromà, Bonaventura	botiguer	1820
Santassusagna, Joan	teixidor	Bb
Sardà, Josep	advocat	1820, 1820
Sardà Aulés, Pau		1820
Sardà i Caylà, Pere	comerciant	1820, 1821, 1822
Serra, Pere	argenter	Bb
Simó Ballvé, Pau	teixidor	1820
Sisla, Antoni		1822
Soler, Salvador	comerciant	1820, 1821, 1822
Sotorra, Pere		1820
Subirà, Francesc	comerciant	1820, 1822
Suqué, Francesc		1822
Sureda, Joan	teixidor	1820
Taixés, Josep	paleta	1820
Tarragó, Francesc	fabricant	1820
Tarrats, Joan	pescador	1820,Bb,
Trullàs, Joan	teixidor	1820
Vilanova, Josep	comerciant	1820
Vilanova, Pancraci	teixidor	Bb

Font: Actes municipals de Reus, vol.1819-1820 i 1821-1824 i 1825-1833 (AHMR)

Annex II. 4
REGIDORS I BATLLES DE SOLSONA, 1814-1830

<i>Nom</i>	<i>professió</i>	<i>1814-1819</i>	<i>1820-1823</i>	<i>1823-1830</i>
Aguilar, Domènec	notari (4)			
Aguilar, Francesc	ferrer			
Aguilar, Lluçia	metge (6)	R		
Aguilar, Paulí			R	
Anglada, Josep	sastre			
Badal, Francesc	xocolater (1)		R,S	S*,S,R
Balius, Antoni	argenter (2)	R,B,B	R	
Bardia, Joan V.			B	
Bensó, Josep	terrissaire	R		R*
Bonany, Josep	comerciant (1)			
Bonany, Ramon	ganiveter (3)			
Bordons, Josep				S
Brichs, Agustí	pagès			R,R,D
Busquets, Gaspar	ganiveter (2)	R		R*
Campos, Joan		R		
Cantarell, Jeroni	ferrer (3)	R		R*,R,R,R
Cantons, Antoni		R	R,R	R*,R,B,B,R
Capella, Josep	notari (2)			
Carrera, Josep	fabricant			R
Carreras, Ramon	espardenyer (1)		R	R*,R,R,R
Castelló, Josep	ganiveter			D
Codonet, Salvador			R	
Colell, Bonaventura	fuster			R,R
Colell, Pere	fuster (2)			R
Colell, Sebastià	botiguer			R
Colomines, Ramon	paraire (4)			
Coma, Joan	advocat			R
Coromines, Joan				D
Elias, Joan	paleta			R,R,D
Fabra, Pere	farmacèutic			S,R
Farré, Joan	carreter			R
Fas, Agustí	ganiveter			R
Feliu, Francesc	comerciant	R,R		R*,R,R,S
Feliu, Joan	comerciant	R		R
Figueres, Josep	ganiveter (2)	D,R	R	D*,D,D,D
Figols, Antoni	sastre			S,R
Font, Manuel	(1)	R	S	
Font, Serafi	advocat			R*,B
Freixes, Antoni	pagès			D,R
Gatuelles, Ramon	(2)	R		
Girabancas, Domènec	advocat (1)	B,B	R	B*,B,R
Giribert, Antoni	(0,02)			R
Guitart, Esteve	sastre (0,10)			R
Guitart, Ramon	botiguer (0,12)			
Isanta, Josep	fabricant (1)		R,R	R
Jalmar, Ramon	notari	R,R		R*,B,B,S,R
Jalonch, Ramon	comerciant	R	B,B,R	R*,R,R
Jou, Josep	ferrer		B	R,R,D
Joval, Antoni				S

<i>Nom</i>	<i>professió</i>	<i>1814-1819</i>	<i>1820-1823</i>	<i>1823-1830</i>
Jover, Josep	ganiveter			R
Llort, Antoni	ganiveter		R,R	
Llort, Josep	ganiveter		R,R	R*,S
Martí, Antoni	comerciant	B		
Miralles, Joan				D
Miró, Agustí	tisorer			R
Molins, Francesc	ganiveter (2)			R
Morató, Carles	escultor	R	BR	R*,R,R,R
Montanyà, Anton			R	
Morist, Pau	torner			S,D
Muns, Ramon	fuster			D
Navarro, Jaume	mosso esquadra			
Orriols, Ramon	pagès			D
Pallares, Joan				S
Parera, Francesc				B
Pardo, Antoni				B,B,B,B,B
Pensi, Josep	terrissaire (2)	R		R,R
Pensi, Manuel	terrissaire			R,R
Perarnau, Esteve	comerciant		R	
Peró, Josep	paleta			
Pintó, Domènec	espardenyer (1,19)	D		D*,R,R,R
Pla, Antoni	serraller (0,04)			R,R
Pla, Ramon	cirujà (1,19)			B,S,R
Planes, Ramon	espardenyer			D
Pons, Francesc			R	
Postius, Tomàs				R
Puig, Josep	fuster (1)			R
Ribera, Joan	comerciant			R,R
Sala, Antoni	ganiveter (1)			R
Saldes, Ramon				R
Samsó, Ramon	comerciant	R		R*
Sanmiguel, Joan	metge		R	R,R,S
Santamaria, Josep	confiter			R
Seguer, Joan	ganiveter			D,S
Serra, Joan	metge (1)			B
Solé, Ignasi	semoler			B, S,
Soler, Antoni	argenter			R*
Soler, Domènec	hisendat (3)			R*,B,S
Soler, Ramon	metge (0,19)		B	
Valls, Pau	botiguer		R	R*,R
Vendrell, Bonaventura				
Vicens, Joan			B	
Vilaseca, Jaume	pagès			
Viles, Francesc	farmacèutic (1)			

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'AHCS

Annex II.5

REGIDORS I BATLLES DE BARCELONA, 1820-1823

<i>Regidors i batlles</i>	1819	1820	1821	1822	1823	1824
+Alfarràs i Llupià, Marquès d' (noble)	R		B			
Almenara Alta i Marquès de Villel, Duc d'	R					
Amell i Torras, Joan (comerciant)			R	R		
Ametller, Gabriel (xocolater)				R	R	
Anglesele, Josep (advocat)						B
Argelich, Joan					R	
Armengol, Josep						R
+Barnola, Joan (hisendat)			R			
Barraquer, Josep (hisendat)			R			
Basora, Josep Francesc (advocat)		SP	SP			
Boixeda i Dan, Josep (comerciant)			R			
Bonaplata, Ramon (fabricant)					R	
Borras, Antoni de (honrat)	R					
Busquets, Joaquim (advocat)					SP	
Cabanes, Josep Marià de (hisendat)			B			R
Carcer, Josep Maria						S
Carranca, Josep (teixidor de veles)	D					D
Casagemas, Josep (advocat)		SP				
Casanova i Gayolà, Francesc de (hisendat)			R			
Casanovas, Ramon (hisendat-noble)		R	R			
Casas, Joan (fabricant)		R	R			
Castañer, Josep (hisendat)						R
Castell de Torrent, Marquès del (noble)	R					
Ciudadilla, Marquès de (noble)	R					
Clarís, Pasqual (advocat)			S			
Comas i Escribà, Rafael (advocat)						B
Costa, Josep (militar-coronel MNV)				R	R	
Dalmases, José M. de (honrat)	S					
Dou, Eduardo (claveter)		R				
+Dou, Gaietà (hisendat)			B			
Elias, Josep (advocat)				SP	SP	
Espanya, D.Baltasar de (propietari)	R					
Esteva i Claramunt, Jaume (fab.paper)				R	R	
Esteva, D.Rafael (metge)	R					
Fàbregas i Marimon, Pere (fabricant)		R				
Fabres, Jacint (tintorer)					R	
Ferret, Antoni Dionís			B			
Ferrer Vilajona, Francesc					B	
Flaquer, Marià (comerciant)			R			R
Galí, Ignasi (advocat-hisendat)				B		
Galup, Gaietà (corredor de canvis-hisendat)				R	R	R
Garcia, Joan (sabater)		R				
Gaspar,-Tomàs (impressor)					R	
Gayolà, Ignasi de (honrat)	R					
Generes, Josep A. (advocat-hisendat)				B		
+Gil i Julià, Joan (comerciant)			R			
Gironella, Josep A. (comerciant-hisendat)				R		
Gironella, Marquès de (noble)	R			R		
Gispert, Francesc Maria de					B	
Gomis, Pau de (hisendat)						D
Guardiola, Josep F. (comerciant)					R	
Illas i Ferrer, Joan (comerciant)		R	R			
Jané, Pau					R	

<i>Regidors i batlles</i>	1819	1820	1821	1822	1823	1824
Lió, Marquès de (noble)	R		R	R		R
Llausas, Pere (sastre)	D					
Llinàs, Joan Antoni (militar, com.MNV)					SP	
Magarola i de Ardena, Antoni de (noble)	R					
Margaria, Antoni (fabri/comer)					R	
Maldà, Baró de (noble)				B		
Maresch i Ros, Ramon (comerciant)	R					
Maresch i Coli, Ramon (advocat)				B		
Martí, Josep Antoni de (honrat)	R					R
Martorell, Josep (comerciant)						R
Mas, Pau (serraller)		R				
Mercader, Josep de (hisendat-noble)		R				
Milans i Duran, Francesc (hisendat)				B		
Milans del Bosch, Ramon	R					
Mota, Francesc (sombreter)	D				R	
Novelles, Joan					R	
Olzina, Jeroni d' (advocat)			R	R		
Ortells i Pintó, Agustí (argenter-hisendat)			R	R		
Pallos, Melcior (procurador)					R	
Pellisier, Carles (farmacèutic)	D					
Petrus, Bru (procurador-hisendat)				R	R	
Ponsich, Josep M. de (honrat)	R					
Puig, Honorat (advocat)		B				
Rabassa, Joan (comerciant)						R
Ramon, Miquel de (honrat)	R					
Raull, Francesc (advocat)					B	
Reinalts, Joan (comerciant)		RD	RD			
Renart i Arns, Francesc (paleta)			R	R		
Reyes, Ignasi (comerciant)					R	R
Roca i Pi, Vicenç de			R	R		
Rocabruna, Carles de (noble)	R					
Rodon, Antoni					B	
Ros, Francesc Tomàs (advocat)			S			
Ros, Joan (hisendat)		R	R			
Ros, Dr. D.Salvi (advocat)	S					S
+Rovira, Joan (sabater)		R	R			
Rovira, Josep (argenter)		R	R			
Rull, Joan (fabricant)					R	
Sagarra, Joan (drogader)				R	R	
Sala, Ramon Maria (advocat)					B	
Salas Babot, Francesc de (advocat)			B			
Salvato, Ramon (advocat DE)				S		
Sans i Gargori, Bonaventura (noble)						R
Sans i Rius, Narcís (noble)		B				R
Santa Coloma, Compte de (noble)						R
Santanach, Joan (serraller)				R		
Satorras, Antoni (comerciant)	R					
Sebrià, Joaquim (hisendat)		R				
Sentmenat, Marquès de (noble)	R					
Serra i Franch, Francesc (fab.paper)				R		
Serra, Veler (impresor)		R				
Soler, Pau (impresor)			R	R		
Torra, Marquès de la (noble)	R	R	R			
Traveria, Joan (galoner)						D
Urgell, Ramon (advocat)					R	
Valentí, Josep (fabricant)				R	R	
Vedruna, D.Ramon de (honrat)	R					

<i>Regidors i batlles</i>	<i>1819</i>	<i>1820</i>	<i>1821</i>	<i>1822</i>	<i>1823</i>	<i>1824</i>
Vila, Domènec Maria (advocat-comerç)				SP	SP	
Vila i de Girona, Joan (hisendat)			R	R		
Vilardaga, Josep (comerciant)					R	

<i>Electors parroquials</i>	1820	1821	1822	1823
Alà, Antoni (catedràtic càlcul)			J	
Albrador, Narcís				*
Altés, Miquel				*
Altes i Gurena, Francesc (comerç)	**	J C* +		
Alzamora, Jaume		* +		
Amell, Joan (comerciant)	*	*	J	
Amell, Pablo	*			
Ametller, Bru	JP			
Ametller, Gabriel (xocolater)	*			
Ametller, Ignasi (catedràtic ciruj)	J		J	
Ametller, Joan (capità)			J	
Ametller, Rafael		*		
Andres, Benet		*		
Anglasell, Josep (advocat)	*J		J	
Araño, Vicenç (advocat)	J			
Ardevol, Jaume (comptaduria de propis)			J	
Ardit, Simó				*
Argelich, Joan	*			
Armada, Miquel (advocat)			J	
Arozena, Ignasi (funcionari hisenda)		*	J	
Arques, Jaume (catedràtic moral i benf)	J			
Artiz, Francesc		* +		
Asparó, Valentí (tinent MNV)			+	
Ausich, Antoni				*
Avinyó, Gaiteà	*			
Bacardí, Ramon de (comerciant)	J			
Badia, Esteva	*			
Bages y Oliva, Josep (advocat DE)	*	* +		
Bahí, Francesc (metge)	J			
Baiges, Josep (capità MNV)			+	
Balaguer, José	*			
Baldrich i Arandes, Josep (advocat)	J			
Ballester, Josep		+		
Balsells, Josep Anton (cat.farmàcia)			J	
Banquets, Antoni M.		*		
Barba, Tomàs		+		
Barbasa, Joan (capità)			J	
Barberà, Pere Joan (comerciant)	J			
Basas, Josep		*		
Basigalupi, Serafi	*			
Basora, Francesc	JP			
Basora i Seguí, Josep (advocat)	** J			
Bassa, Pere Nolasc (tte.coronel)	J			
Batlle, Joan	*			
Berdalet, Pere (comerciant)			J	
Bofarull, Pròsper de (arxiver)	*		J	
Bofill, Felicià (comerciant)			J	
Bohigas, Jaume		*		
Bonaplata, Josep (fabricant)				*
Bonet, Josep		*		
Bonet, Martiniam				*
Bolart, Antoni	*			
Bores, Joaquim				*
Borràs, Salvador		*		
Borrel, Marià				*
Boscà, Josep		*		
Bosch, Esteva		*		

<i>Electors parroquials</i>	1820	1821	1822	1823
Bosch, Jaume (fabricant)	*J	* +	J	
Bosch, Joan (tinent MNV)			+	
Bosch, Josep (comerciant)			J	
Bosch, Pere			*	
Botet, Martimian		*		
Bover, Francesc		*		
Bovera, Pere Joan (comerciant)	J			
Boxeda, Josep (comerciant)	* J			
Bray, Antoni (militar)				*
Brocons, Josep		+		
Brosa, Antoni		*		
Bruguera, Pere (comandant)			J	
Buch, Antoni (secretari Cap Polít)	J			
Bulbena, Antoni	*	*		
Buquet, Rafael (metge)		*	+	*
Busaïa, Jaume (canonge Sta. Ana)	J			
Busquets, Joaquim (advocat)	* J		+	*
Buxeda, Josep		**		
Cabanillas, Vicenç (eclesiàstic)	J C			
Cabañas, Francesc (advocat)	*		J	
Cabrera, Francesc (sargent MNV)		*	J	
Calafell, Joan				*
Callís, Pere	*			
Calls, Benet		*		
Calvell, Jaume				*
Calveras, Josep (metge)			J	
Camarasa, Marc				*
Campmany, Salvador (metge)			J	
Camps, Emeteri	*	*		
Camps, Isidre	*			
Canals, Francesc d'Asís		*		
Capacio, Francesc				*
Capella, Francesc	*			
Capella, Jaume				*
Carbonell, Pere	*			
Carlos, Simó de (tinent)			J	
Carrenca, Jaume (teixidor vels)		P		
Carretas, Manuel		+		
Casagemas, Josep (advocat i DP)	J		+	*
Casalprim, Pere				*
Casamada, Manuel (presbiter)			J	
Casanovas, Ramon (hisendat)	*			
Casanovas, Josep		*		
Casas i Vilarrúbia, Joan (fabric.)	*		J	
Castell de Torrent, marquès del	J			
Castellar, Joan Evarist de (hisendat)			J	
Cebrià, Joaquim (hisendat)	J			
Celles, Antoni (catedràtic arquitect.)			J	
Claret, Josep (Milicià)		* +		*
Clarís, Pasqual (advocat)			J	
Codorniu, Pau (comerciant)	** J			
Coll, Domènec (fabricant)	* J			*
Colombí, Benet		* +		*
Colomer, Josep	*			
Coma, Antoni (advocat)	* J		J	
Comas, Pere (advocat)	J			
Comas, Rafael Maria (advocat)	* J	P	J	

<i>Electors parroquials</i>	1820	1821	1822	1823
Compta, Joaquim (comerciant)			J	*
Compte, Francesc				
Coroleu, Josep (advocat)	** J C +		J	
Corominas, Magí	*			
Cortada, Sebastià		*		*
Cortes, Joan				*
Cortes, Josep				
Costa, Jacint (canonge catedral)		P		
Costa, Josep (militar, coronel MNV)		* +		*
Costa i Galí, Ramon				*
Cot, Magí		*		*
Cruïlles, Felip				
Cubero, Bartolomé (funcionari)	J		J	
Dalmases, Domènec (advocat)	J			
Dalmases, Josep (honrat)	*			
Daufi, Joan (fabricant)			+	
Deparé, Lluís	*	+		
Deparés, Josep		*		
Domènech, Baltasar (funcionari)	J			
Dominguez, Jaume (funcionari)	*		J	
Dorca, Joan (impressor)	*			
Dotres, Joan Baptista (comerciant)		* +	J	
Dou, Gaietà (hisendat)	J			
Dument, Joan				*
Elias, Josep (advocat)	* J	+JP		
Escuer, Josep (metge)		*	+	
Espalter y Tolrà, Francesc	**			
Espiell, Josep				*
Espina, Joaquim				*
Esplugas, Josep		*		
Esteva, Jaume (fab.paper)	*			
Esteva i Morató, Marià	**			
Esteva, Rafael (metge)	J			
Fabrés, Jaume (tintorer)			+	
Falcó, Vicenç		*		
Fanal, Gaietà	*			
Fernández de Moratin, Leandre	J			
Ferre, Simó (engenyier)			J	
Ferrer, Antoni (domer catedral)	J			
Ferrer, Bru (advocat)			J	
Ferrer i Alvareda, Joan (assessor comerç)	J			
Ferrer i Alvareda, Bru (advocat)	J C			
Ferret, Ceferi (advocat)	J			
Ferret, Montserrat (advocat)	J			
Figueras, Elies				
Flaquer, Marià (comerciant)	*			*
Flaquer, Maurici				*
Flaquer, Onofre		*		
Foix, Joan Baptista (catedràtic cirurgia)			J	
Font, Francesc		*		
Font, Ramon				*
Fontanills, Josep Antoni	*			*
Forest y de Basart, Salvador	*			
Formentí, Joaquim		*		
Fornet, Bonaventura				*
Foxas, Josep	*			*
Foxar, Pau				*

<i>Electors parroquials</i>	1820	1821	1822	1823
Foxs, Joan Gerard (canonge Sta. Ana)	J			
Franquesa, Francesc				*
Franquesa, Ramon		*		*
Gabaldà, Joan				*
Galada, Antoni				*
Gali, Joan Ignasi (advocat)	*	*		
Gallarda, isidre (procurador)			J	
Galofré, Josep (comerciant-hisendat)	* J		J	
Garcia de la Madrid, Miquel		*		
Gaspar, Tomàs (impressor)		* +		
Gassó, Pau Fèlix (secret. Junta Comerç)			J	
Gayà i Jové, Salvador				*
Gayolà, Ignasi (hisendat)	J			
Gealba, Francesc		*		
Gelabert i Valls, Josep (fabricant)		P		
Gelabert, Joan	*			
Geli, Carles		*		
Generes, Josep Antoni (advocat)				*
Gibert, Fèlix	*			
Gibert, Manuel				*
Gil, Antoni			+	
Gil, Pere (comerciant)	J			
Gironella, Antoni (comerciant i DP)	** J		+	
Gispert, Josep (militar)				*
Gonzalez, Jeroni		*		*
Gorgoll, Miquel dels Sants		*		
Grau, Magí	*			
Grau, Josep		*		*
Grau, Joan Pau	*			
Gresa, Bartolomé (advocat i prebiter)	J		J	
Guàrdia, Joan (advocat)	J			
Guàrdia, Joaquim (relator)			J	
Guardiola, Joan (advocat)	*		J	*
Guix, Jaume				*
Henares, Antoni (militar)				*
Herreros, Antoni (militar)				*
Homs, Joan (advocat)			J	
Illas, Fèlix (domer Catedral)	J		+	
Illas i Ferrer, Joan (comerciant)	*		J	
Illas, Josep				*
Iriarte, Joan de (tinent cor. artill)	J		J	
Janer, Erasme de				*
Jessa, Martí	*			
Joanich, Esteva		*		
Joanich, Francesc				*
Jordi, Joaquim (impressor)			+	
Josí, Joan		*		
Joxart, Josep	*			
Joy, Lluís				*
Juanich, Joan (metge i cirugià)			J	
Julià, Vicenç		+		
Larios de Medrano, Joan (oficial provisions)			J	
Larra, Joan Maria de		*		
Larrad, Francesc Maria de (comerç)	MN* *J			
Lasala, Manuel	*DP			
Lasarte, Joan (oficial comptaduria)			J	
Ligoña, Pere		*		

<i>Electors parroquials</i>	1820	1821	1822	1823
Llanes, Tomàs				*
Llano i Chavarri, Ramon de (comerciant)		* +	J	
Llimona Martí, Josep				*
Llió, marquès de (noble)		*		
Llorenç, Hermegild				*
Llovet, Marià	*			
Loiola, Ignasi (hisendat)	J			
Lopez, Joan (metge)			J	
Lopez, Pau (militar)				*
Lujan, Manuel (milicià)				*
Madriguera, Francesc A. de (escrivà)	J			
Malet, Joaquim				*
Manejas, Joan		*		*
Manté, Josep Antoni				*
Manzanares, Salvador (tresorer exèrcit)			J	
Marcè, Crsitòfol (catedràtic episcopal)	C			
Marcea, Salvador		*		
Marcea, Melcior		+		
Maresch i Coli, Ramon	*			
Maresch Ros, Ramon (comerciant)	*	*	J	
Margarie, Antoni (comerciant)			+	
Martí, Antoni		*		
Martí y Estela, Josep	*			
Martí y Vidal, Ignasi	*			
Martorell, Bonaventura		*		
Martorell, Josep (comerciant)	J		J	
Mas, Felip	*			*
Mas, Ferran		*		
Mas i Fontana, Francesc (escrivà)	J			
Mas, Pau (serraller)	*			
Mascaró, Felip	*			
Massip, Josep		*		
Mataró, Joan				*
Matas de Maresma, Francesc		*		
Matzger, Tomàs (militar)				*
Maymó, Francesc	J			
Mayol, Ramon				*
Mena, Ventura (tin.coronel)	J			
Merlí, Ramon (metge)	J			
Meslí, Ramon	*			
Milà de la Roca, Antoni	*			
Mir, Marià (metge)			+	
Miradillo, Florenci de				*
Moles, Tirse (canonge catedral)	J			
Molins, Josep (oficial ajuntament)			J	
Monistrol, marquès de	J			
Monta, Francesc (militar)				*
Montero i de Vigodet, Josep M. (coronel)	J		+	*
Moré, Jaume	*			
Mota, Francesc (sombreterer)			+	
Muns, Ramon	J			
Murphi, Gerard (militar)				*
Nadal, Joan		+		*
Nadal, Marià		+		
Nadal, Rafael				*
Naranja i Depares, Andreu	*		+	
Neval, Eduard (militar)				*

<i>Electors parroquials</i>	1820	1821	1822	1823
Nogués, Esteva (comerciant)	*	P		
Nogués, Francesc		*		
Obiols, Francesc (cordoner)	*	P		
Olea i Carrasco, Francesc Javier (regent)	J			
Oliveras, Francesc			J	
Olzina, Jeroni de (advocat)	J			
Oriol, Domènec	C			
Ortega, Josep (cor.govern.Montjuich)	J		J	*
Ortells, Manuel (confiter)			+	
Ortis, Joan				*
Oton, Josep (Milicià)				*
Padró, Pere (advocat)			J	
Padrós, Joan				*
Pairacho, Salvador				*
Parallada, Francesc Josep	*			
París, Joaquim		*		
Pasqual i Torres, Salvador	*			
Paula, Francesc de			+	
Pelegri, Josep (corredor canvis)			J	
Pellicer, Antoni	*			
Perez, Antoni (militar)				*
Perez, Fèlix				*
Perez de Meca, Francesc (capità)			+	
Permanyer, Joaquim		* +		
Pesadaltés, Salvador	*			
Pi, rector del	*			
Picañol, Sebastià	*	*		
Pinós, Segismund				*
Pintó, Francisco	*			
Plana, Jaume (escrivà)	*	P		
Plana, Joan	*	+		
Planas, Fructuós		*		
Planas, Manuel (escrivà)			J	
Planas, Ramon				*
Plandolit, Benet	*JP J			
Plandolit, Bru de (advocat)			J	
Plandolit, Miquel de (comisari guerra)	J			
Plandolit, Narcís	*			
Planeas, Josep Manuel				*
Pombo, Ignasi (comisari de guerra)			J	
Pompido, Cosme				*
Pons, Joan (fabricant)	*	* +	+	
Pons, Pau				*
Porta, Ignasi (metge)		+	J	
Puig i Luca, Antoni (major Ciutadella)	J C		J	
Puig, Honorat (advocat-hisendat)	*			
Puig, Pere		*		
Puigmartí, Josep				*
Puiguillem, Francesc (metge)	J		J	
Pujol, Josep	*			
Pujol, Josep Antoni	**		*	
Quintana, Ginés (secret. Dipt. DE)	*JP		+	
Ragull, Narcís				*
Raset i Bahí, Francesc (comerciant)	J			
Remisa, Gaspar (comerciant MN)	* J		J	
Renart, Francesc (paleta)	*			
Rengfio, Maurici (militar)				*

<i>Electors parroquials</i>	1820	1821	1822	1823
Reniu, Jaume (espader)		P		
Rey, Pau		*		
Ribas, Francesc (escrivà de càmera)			J	*
Ribas, Marià	*			
Ribot, Gaietà		+	+	*
Ribot, Joan (actedràtic cirugia)			J	
Riera, Josep (metge)	J			
Rius, Jaume		*		
Roig y Jacas, Joan	**	*		
Romà, Antoni				*
Romeu, Pau		*		*
Roquer, Francesc		*		
Roquer, Josep		*		
Roquer, Lluís				*
Ros, Salvador		*		
Rosset i Bavi, Francesc (comerç DE)		*		
Rotten, Antoni (brigadier)			J	
Roura Pere (tinent MNV)			+	*
Rovira, Josep (argenter)	*			
Roviralta, Gaietà (advocat)			+	
Roviralta, Josep				*
Rufasta, Felip (advocat)			J	
Ruiz, Joaquín (capità)			J	
Ruviano, Andreu (secretari Cap Polític)			J	
Saenz de Manjares, Josep (advocat)	J			
Safurcada, Antoni (comerciant)			+	
Sala, Ramon Maria (advocat)	*			
Salvà, Francesc (catedràtic clínica)	J			
Salvato de Esteva, Ramon (advocat DE)	*J C	* JP		
Sangerman, Antoni (cirugià)		P+		
Sanjoan, Salvador (comisari guerra)	* J	* +	J	
Sans, Bonaventura (noble)				*
Sans i Rius, Narcís (hisendat-noble)	JP	+JP	J	
Sans, Ramon (funcionari)			+	
Santa Coloma, Comte de (noble)	J			
Santa Maria, Perpétu de	*			
Sanz de Tejada, Gil (militar)				*
Saravia, Francesc-Xavier (comandant)			J	
Serra i Franch, Francesc (fab.paper)		+JP		
Serra, Joaquim (comerciant)	J			*
Serraxacó, Pau	*			
Sesé, Vicenç (militar)				*
Solà, Rafael	*			
Soler, Carles (militar)				*
Soler i Galceran, Josep				*
Soler, Pau (comerciant)			J	
Sotorras, Antoni (comerciant)	J			
Sunirana, Miquel				*
Subirats, Francesc (oficial ajunta.)			J	
Tabernes, Manuel (sargent MNV)			J	
Tamaro, Joan (capità MNV)		* +	+	
Tap, Josep		*		
Tapias, Sixte				*
Tell, Pere		*		
Telleris, Josep (militar)				*
Torner, Manuel	*			
Torra, Marquès de la (noble)			J	

<i>Electors parroquials</i>	1820	1821	1822	1823
Torrens i Miralda, Pau (comerciant)	J			
Torres, Pere Pau		*		
Torras, Ramon		* +		
Torres i Amat, Fèlix (eclesiàstic)	C			
Tort, Raimon				*
Tous, Nicolàs				*
Tramullas, Bru	*	*		
Tusquets, Magí	*			
Ubach, Antonio	*			
Urell, Jaume		*		
Urgell, Ramon (advocat MN)	* J		J	
Urpia, Josep		*		
Valentí, Josep (fabricant)	*			
Valls, Jaume		*		
Valls, Joan (galoner)			*	
Vazquez, Joaquim (militar)				*
Vedruna, Raimon de (advocat-hisendat)		*	J	
Verdalet, Josep M.		+		
Verges, Nicolàs	*			
Via, Llorenç				*
Vidal, Bru (ajudant MNV)	* +		J	*
Vidal, Bartomeu	*			
Vidal, Idelfons		*		*
Vidal i Pigem, Ignasi (advocat)			J	*
Vidal, Josep M. (militar)				*
Vieta, Pere (catedràtic Física)	J		J	
Vila, Domènec M.(comerciant-adv)	* J		+	*
Viguer, Joan		*		
Viguer, Pere Antoni (fabricant)	* * J	*		
Volart, Antoni				*
Volart, Joan	*			*
Xicota, Francesc				*
Yammar, Baldiri				*
Yañez, Agustí (catedràtic farmàcia)	* J	* +JP	J	+
Yañez, Ramon				*
Zara, Manuel (coronel)			J	
Zulueta, Antoni				*

Nota: C: Junta de censura
DP: Diputat provincial
J: Jutges de fet elegits
P: Comissió dret de portes
+: Elector de partit
JP: Junta Partit
DE: Diputat a Corts

Font: Elaboració pròpia a partir de Diario de Barcelona, de 24 de març de 1820, pàg.674, de 18 de desembre de 1820, pàg.3.762, de 24 de desembre de 1821, pàg.2.823, i de 23 de desembre de 1822, pàg.3.625. Manual d'Acords 1820, Manual d'Acords 1821, Manuel d'Acords 1822 (microfil.28-A ½) i Manual d'Acords 1823 (microfil.38-A ½).

Annex II. 5

BAN D'URBANITAT DE L'AJUNTAMENT DE VILANOVA

Conservar lo bon ordre de la Vila, lo azeo y limpieza dels carrers, la seguretat dels habitants y demés convenient a la conservació y pràctica dels bons usos. Ordena y mana:

- 1. Que no se embruscan los carrers ni plazas ab escombrarias, fems ni altres porquerias.*
- 2. Que no se dexian en ells carros, botas, fustas o altres cosas que embrasian o ab que se puga pendre mal.*
- 3. Que no se estenga en ells roba vella per vendre ni que ha est efecte sen portia per la Vila sens llicencia dels SS Regidors politichs que no lo daran si las robas procedeixen de puestos ahon hi ha hagut la epidèmia.*
- 4. Que los traginers y carreters vàgian immediats a las riendas dels animals sens córrer ni anar dalt de los carros los carreters, tot baix pena de dos pecetes per cada vegada.*
- 5. Que no se ocupian los carrers per los habitants de las casas per paradas per avendre a més distància de dos de la pared.*
- 6. Que los que lo succesiu vülguian ocupar alguna part de carrer o plaza per treballar degan tenir llicència dels SS Regidors politichs.*
- 7. Que no tregan las inmundicias de las necesàrias sino de las nou de la nit a las sinch del matí, poden no obstant treurese de dia si son sechs los fems, pero per ningun terme tenirlos o posarlos al carrer.*
- 8. que no se tiran porquerias, aigues brutas o de bacallà, cendras de bugada caragols, terras de pous y altres cosas així que per los balcons, finestres y oberturas de las Casas no se espulsin llansols, camisas ni altre roba ni que se secú dian estoras o cosas que incomò dian a los que pasan.*
- 9. Que no se esquilan per los carrers y plazas animals y que a son temps no se sangrian sinó a bona distància de la Vila en lo paratge señalat del torrent tot baix la expresada pena que pagaran los Dueños y també lo Manascal a lo previngut en aquest capitol.*
- 10. Que los tocinos ques crian dins la Vila en paratges que no pugab dañar se cuidia que no vagan per ella a no ser que sia únicament de transit per anar o venir de fora.*
- 11. Que los Dueños que han fet matar en puesto públich facian nateja be lo puesto ahont se hagé mort.*
- 12. Que los habitants de las casas que donan porta al carrer lo tingan limpio y escombrat cada disapte desde lo seu indret fins a mitx carrer.*
- 13. Que no se tirian en puestos públichs gats, gossos ni bestias mortas y que los matxos morts que es pòrtian al torrent se tirian en un clot y que es cubresca de terra y a si mateix qualsevol altre animal.*
- 14. Que no se vacian gruas dins de la Vila y fora de ella en terrats o puestos perillosos.*
- 15. Que no se tinguian en finistras, balcons, tarrats y baranas que donian al carrer testos ni caixas per tenir flos ni altres cosas de manera que caent pugan fer malt als que pasan.*
- 16. Que no se fàcian fochs en puestos públichcs nis dispàrianfusells durant la nit ni de dia sens necessitat per la Vila ni que per ella se tirian cuets, piulas trons o altres fochs artificials de pólvora.*
- 17. Ques fàcia natejar subint las semaneas devento fer practicar alomenos una vegada cada any tot baix la mateixa pena y de resarcirse lo dany que se ocasionaria.*
- 18. Que no se dexian anar per los carrers gossos de presa ni altres que moseguian sens portar morrió y de ser mort los gos.*
- 19. Que no se tirian pedras per los carrers ni ningú se embrú tia ni orinia ni se mó quia soroll en las immediacions del Temple de Déu, baix la mateixa pena que pagaran los Pares per los fills.*
- 20. Que no se fàcian marges ni parets per la Vila ni per lo terme sens llicència del Magch. Srs. Regidors Politichs baix pena de ser tirats a terra y pagar las dietas.*
- 21. Que no se fàcian portas en las casas o edificis ni ventallas en las Botigas que óbri an de part de fora baix pena de tenir que cambiari o la dieta del Alguacil.*

22. *Que qualsevol que trancarà vidras del fanals o espatllarà alguna cosa de ells o dels arbres de la rambla o farà dany en la mateixa de qualsevol manera que se incúrria en la pena de pagar a sas costas lo mal que hauria fet y a més multa de quatre duros per la primera vegada y doble a la segona si es persona de judici pero si son criatures pagaran los pares per los fills.*

23. *Que qualsevol que vulguia tirar a terra algun edifici pared o altre cosa semblant o construir de nou o posar guarda rodas en alguna part deguia primerament avisar als SS. Regidors politichs, baix pena de 25 y de no deixarse continuar la obra advertint que los mestre de Casas que la haurà dirigida serà també multat ab 25 lliures.*

24. *Que no se llóguian casas ni habitacions a ningú en las quals no hi hagia necessària y demés indispensables per lo degut azeo y salubritat baix pena los amos de ser donats per nullos los contractes que hàgian fet ab los llogaters.*

25. *Que los amos de las casas fàcien compondrer subint son indret los clots que fan las canals de manera que lo carrer quèdia ben igual baix pena de dos pecetas.*

26. *Que los hortelans de la plaza de la verdura tingan tots los disaptes a la tarda net y limpio lo seu indret baix pena de 7 lliures per cada vegada.*

27. *Que los forasters que entrian a la Vila pórtian pedras en las carregas no las tírian per los carrers també baix pena de 7 lliures.*

Y pera que vingia a noticia de tothom y ningú púgia alegar ignorància se donarà còpia del present pregó als Dependents de la Justícia perque veíllian lo seu cumpliment y se publicarà y fixarà en los paratges acostumats.

Vilanova i la Geltrú a 15 de gener de 1822

signat per l'Alcalde primer MAGÍ TORRENTS i GARRICH (de Vilanova) i l'Alcalde 2on. CRISTÓFOL PAGÈS (de la Geltrú)."

Font: AHMVG, "Registro de pregones..."

Annex II. 6

INVENTARI DE L'HOSPITAL DE POBRES DE SANT SADURNÍ. 1822

6	llançols blancs
3	llançols dolents
2	domassosvaunes blanques
12	coixineres
25	tovallons
2	aixuga mans
1	estovalles
6	benes
1	cullera de plata
1	cullera de llautó
2	màrfegues noves
1	màrfega usada
1	matalàs usat
2	flassades
1	coixí
1	tauleta
6	cadires
3	bancs de llit
3	sant-crist
3	gibrelletes
4	olles
12	xicares escudella
1	camisa d'home
2	cortines
2	barrets
1	cadira de braços
1	caixeta
2	tovalloles
5	lliures i 19 diners en metàl.lic
32	mantes
2	sàrries de palla

Font: "Actes...Sant Sadurní", sessió de 14 d'agost de 1822

Annex II. 7

INFORME DE L'ACADÈMIA DE CIÈNCIES NATURALS Y ARTS SOBRE LA "HIDROPOTA" O "CHUPONA" De JAUME ARDEVOL

No advierte duda en física, que si un recipiente cerrado grande o pequeño se llena de un vapor acuoso, y este vapor se pone en contacto con un recio de agua fría, que por medio de algún tubo se arroje en el recipiente, el vapor se condensará casi instantáneamente y quedará hecho el vacío en su capacidad.

Tampoco admite duda, que si este recipiente, una vez hecho el vacío, se pone en comunicación por medio de algún tubo con un depósito de agua, esta por la presión atmosférica subirá y llenará el todo del recipiente, con tal que su parte superior no esceda la altura de treinta y dos pies franceses (iguales a treinta y siete pies dos sextos medida de [?]), bajo presión media atmosférica, y sobre el nivel del mar. Estas verdades conocidas desde mucho tiempo han sido variadamente aplicadas ya en mecánica, ya en hidráulica, y si bien en Proni y en Belidor se hallan algunos conocimientos para hacer subir el agua por medio de la acción alternada del vapor y el vacío con la presión atmosférica, nadie había pensado hacer de estos principios una aplicación tan grande, ni de un modo tan trascendental a la agricultura, artes y comercio., como el Señor Ardevol en su Hidropota.

Esta máquina hidráulica sirve para elevar grandes cantidades de agua, y su mecanismo consiste en un recipiente grande o pequeño según la necesidad, que recibe el vapor de una caldera, este vapor se condensa por medio de una inyección de agua fría que le proporciona un tubo que puede llamarse de inyección, y el agua se lleva por otro tubo de ascensión; que establece la comunicación entre el depósito y el recipiente. Los tubos para hacer sus funciones a debido tiempo están armados de llaves y válvulas, que deben ser movidas por un hombre que conozca el porceder del aparato; y como una hidropota con un solo recipiente, tendría alternativas de llenarse de vapor y condensarse, de llenarse de agua y vaciarse, daría un chorro intermitente, el Señor Ardevol para hacer el chorro de agua continuo ha puesto tres recipientes, por cuio medio economiza combustible y tiempo con relación a las cantidades de agua elevadas.

Los informantes a V.S. no han visto el aparato en acción, solo los han visto montado, y las piezas de otro que se está actualmente construyendo; de aquí es que los Comisionados, al paso que ven el mecanismo y proceder de este aparato arreglado a leyes físicas, en cuanto a la parte económica no puede hablar con la precisión que lo harían si lo hubiesen visto en acción. Para establecer bien el cálculo de la utilidad en las aplicaciones de esta máquina, a más del importe del aparato, es menester determinar la cantidad de combustible y tiempo que se necesite para una determinada cantidad de agua, y añadir como factor de este cálculo el trabajo humano que se necesite; en cuanto a esta parte económica, se refieren los que informan, sin responder de su exactitud, al impreso del Señor Ardevol que acompañan.

La Hidropota que se está actualmente construyendo tiene tres recipientes en que caben ochenta y cuatro arrobas de agua en cada uno, y nos dijo el autor, que cada doce minutos vaciava los tres, esto es, que daría doscientas cincuenta y dos arrobas cada doce minutos, o veinte y una arrobas por minuto; por esto sería de desear que el Gobierno invitase al Señor Ardevol, a que antes de entregar este aparato, lo plantificase a espensas del mismo Gobierno, importe que no puede ser muy grande, y un propietario tendría aun la ventaja de recibirlo probado, si el autor accediese a la invitación, entonces podrían los que informan hablar de un modo más terminante acerca [de] su repetida y continua acción, como también de los inconvenientes y ventajas que ofreciese la práctica, y que no viéndola en acción no pueden ahora prever; juzgan que este aparato será perfeccionado a proporción que sea conocido, y que las llaves y volantes serán algún día movidas por algún mecanismo y no por la mano de un hombre, ahorrándose así tiempo y trabajo, y que varias otras partes serán asimismo perfeccionadas.

Por todo lo que es el parecer de la Comisión que sería útil que de los fondos públicos se comprase una hidropota de regular magnitud y se pusiese montada en [un] lugar donde fuese

fácil verla a cualquiera que le interesase; a que con debida licencia se pudiese poner en acción a espensas del que la quisiese estudiar, esto conduciría no solo para conocerla a fondo y hacer de ella el uso que sea capaz, sino también para acelerar su perfección y sus modificaciones de que sea susceptible.

Barcelona doce de Setiembre de mil ochocientos veinte y dos

Font: Actes de la Diputació de Barcelona, vol.12, sessió de 26 de setembre de 1822, fol.197-198.

Annex II. 8

ELS DIPUTATS CATALANS A LES CORTS DEL TRIENNI

Legislatura, 1820-1821

BALLE

Buena voz, buen estilo, y buen juicio aunque clamans in deserto; pero catalán, y siempre catalán.

Condiciones...., 1821

Tiene tambien la desgracia de ser Catalán, porque en lo demás le alaba el revisor, y para mí, despues de su mérito bien manifesto a todos, es una gloria haber nacido en Cataluña (nada tengo contra aquellos paises soy de los de la capa) suelo de la libertad, a pesar de haberse visto circulando de cadenas, y una de las provincias más laboriosas de la península.

Verdaderas...., 1821

COROMINA

Alto, joven, sencillo y trabajador: fabricante de mahones y cotones: padrino de aduanas y de resguardos: promotor de sellos, plomos marcas y contramarcas de comercio. ¡Padres de la patria! sin moral no hay leyes. El oro salta por encima de las tapias y de las más altas barreras, desquicia puertas, abre cerrojos, burla aduanas y contraregistros, y opone montes de dificultades a vuestras resoluciones. Cread pues costumbres, pensad en la moral y no multipliqueis más códigos y recopilaciones, ni más trabas para el comercio, ni más vejaciones ni empleados.

Condiciones...., 1821

Nada quiere este amable representante más que lo mejor, cree que la nación hallará más recursos con sus propuestas, y este es el fin que se propone. Nuestro folletista dice un averdad hablando de este señor diputado; Padres de la patria, exclama, sin moral no hay leyes; y ¿para que son las leyes? para que el que no tenga moral se arregle por ellas; pongo por ejemplo, si cuando se dijo que los diputados eran inviolables en sus opiniones, se hubiese añadido: y el que de palabra, por escrito o de obra los ofenda será castigado "dentem prodente, oculum pro oculo, linguam pro lingua, pobre de nuestro revisor, porque al fin se sabrá por aches o por érres, y ¿que quiero decir con esto? que sin moral no hay leyes: ojo.

Verdaderas...., 1821

COSTA Y GALI:

Requiescant in pace

Condiciones...., 1821

No necesitamos más felicidad que la que les da el folletista, aunque en sentido irónico, nosotros de distinto modo les deseamos lo mismo.

Verdaderas...., 1821

DESPRATS

Menudito, con anteojos, pero observador perpetuo, y gran defensor de algodones como sean catalanes. No habla, pero gusta de que se sepan sus votos contrarios, y cada uno se entiende, y tire por donde pueda.

Condiciones...., 1821

Sin duda que habia algo, aunque no sea más que algodones; podia querer este señor que tirasen piedras a su tejado, es muy justo que defienda aquello que conoce que puede ser útil para su país y a nadie perjudicial, el gustar de que se sepan sus votos contrarios es muy justo, pues muchas veces suele equivocarse el mayor número, y tener acierto el menor, y en esto no hace más que usar de la libertad que le está concedida, y se defendió en uno de los periódicos por sí.

Verdaderas...., 1821

Estos dos señores (Arrieta) Diputados ya han dado personalmente fé, de no quedar conformes con sus retratos.

Impugnación...., 1821

ESPIGA

Prelado político y eminente, digno sucesor nada menos que del gran Isidoro. Ve poco de cerca, pero mucho de lejos. Conoce los hombres, conoce las cosas, conoce los negocios, y conoce los tiempos. Es leído y entendido, y aun seria elocuente si se empeñase en serlo.

Condiciones...., 1821

Al llegar a este eclesiástico sabio, virtuoso y cuyo mérito es tan conocido, escuso decir otras palabras que las que leí ha tiempo en unas ricas colgaduras de la catedral de Toledo: "Tanno monta".

Verdaderas...., 1821

A este buen Prelado o Prelado le toca un elogio de refilón, pero que va envuelto en una crítica amarguísima. El señor espiga, en sentir del Retratista, es como si dijéramos una especie de egoísta, para quien todo es igual, y que calcula sobre hombres, cosas, negocios y tiempos. El todo de la aserción le es honroso, porque al cabo comprende porción de cualidades, que deben acompañar a un hombre de estado; pero dudo mucho de la buena fe con que está dicho. Este señor diputado tiene un juicio demasiado exacto para entregarse a exageraciones que hasta en el amor de Dios pueden ser viciosas. Goza y ha gozado siempre de opinión liberal, al par que de tener capacidad literaria. Mejor es que no se haya empeñado en ser elocuente pues difícil sería que la empuñada crítica del autor le hubiera perdonado, si la cosa hubiera pasado de hipótesis.

Impugnación...., 1821

JANER

Médico, amigo de medicamentos, y enemigo, como todos, de remedios secretos, de charlatanes, y aun de protomédicos. Buen talante, buen catalán, y que conoce el específico contra el flujo de hablar: es lástima que no se le propine a varios enfermos, porque nos ahorraría malas muy graves.

Condiciones...., 1821

En buenos términos dice este señor diputado nuestro rebisor "tracteux Fabrilios Fabri"; y consiste en que no es militar, que si lo fuese no hablaría de medicinas ni sacaría a relucir ciertas cosillas: a pesar de que se le quiere destinar solo a enfermos sabe desempeñar sus funciones como diputado

Verdaderas...., 1821

NAVARRO

Leído, instruido, y sabio; pero en punto a locuela catalán y pitagórico. Non vos dimos los poderes a vos los sabios para votar y callar

Condiciones...., 1821

El despejo, la ciencia y el comedimiento de este sabio diputado todos los sabemos; su locuela podrá hacerle manifiesto descubrir el país de donde viene; pero al mérito del sujeto nada hace esto.

Verdaderas...., 1821

OLIVER

Nació hablando de comercio y matrículas, y morirá hablando de aranceles, de consulados, de aduanas y contrabandistas, y hablará después de muerto lo mismo que el convidado de piedra, si observa que no hay arancel en el cementerio, o si se atreve algún finado a taparle la boca. Maza de fraga en cortes, y sempiterno prohibidor; es amabilísimo en sociedad, honradísimo en sus tratos, instruidísimo en el comercio, laboradísimo en las comisiones, estudiosísimo

acerca de la economía, clarísimo de intención, confusísimo de ideas, y durísimo de testa. Gana anteojos cuando los necesita. Alto, voz clara y sonora, y pinta que nunca falla.

Condiciones...., 1821

Gracias a dios que hallamos un diputado que nació hablando; pero también este es un desafecto, es público el conocimiento del señor Oliber en todos los ramos del comercio, y lo mucho que ha trabajado y trabaja con fruto; sus ideas no son tan metafísicas como se suponen; pero muchas veces se explicará con quien no lo entienda, y no será sino de quien tenga disposición para la recepción suya, de sistemático nada tiene; pero siente que una buena idea o un excelente pensamiento se lo trastornen, y sabe contenerlo con dignidad, a esto se llama ser duro de testa, más propio y decente sería decir de cabeza, acerca de que nunca falla en lo que pinta, como tengo tan pocos conocimientos ignoro que sea pintor este digno representante, pero tampoco dudo que salga con su empresa en lo que tome empeño.

Verdaderas...., 1821

Muy hablador. Nació hablando de comercio y de matrículas y morirá hablando de aranceles, de consulados de aduanas y de contrabandistas y hablará después de muerto, lo mismo que el convidado de piedra, si observa que no hay arancel en el cementerio o si se atreve algún finado a taparle la boca. Maza de fragua en Cortes y sempiterno prohibidor; es amabilísimo en sociedad, honradísimo en sus tratos, instruídísimo acerca de la economía, clarísimo de intención, confusísimo de ideas y durísimo de testa. Gana anteojos cuando los necesita. Alto, voz clara y sonora, y pinta que nunca falla."

Galeria...., 1821

PUIGBLANC

Alto, seco, cogitabundo, fisiólogo, y aun cronólogo consumado, y gramático escrupulizante. ¡Oh cuán pocos son los que en esta nuestra edad de hierro han llegado a penetrarse de la importancia de estudiar la propiedad de las palabras! Pero ¿Que digo las palabras? Una coma, una tilde, una virgula, trastornan a veces el sentido de una frase, de una idea, de una ley, y sin tropezar en nada pueden llegar de ángulo en ángulo y tablilla por tablilla

Condiciones...., 1821

La crítica mordaz que hace el folletista de este señor diputado, solo merece el desprecio, y así diré únicamente, que prescindiendo de los estrenos que siempre son viciosos, conviene regularmente que un diputado que tiene a su cargo una responsabilidad tal como la que se le impone y nos es notoria, procure reparar no solo en palabras sino en tildes, y esto, lejos de ser defecto, es una perfección; y tal vez en una disputa de esta clase, al parecer frívola, se acrisolan cosas del mayor interés, el carácter del señor Puigblanc y sus ideas tienen no pequeño mérito.

Verdaderas...., 1821

Señor autor de las condiciones ¿Curtam varie? El Señor Capmani ha de huir a su nicho por no ver como destroza la lengua de los Cervantes el señor Ledesma, o se queda para darse un alegrón con la exactitud escrupulizante, y purista del señor Puigblanch?

Impugnación...., 1821

QUINTANA

Habla claro y pega duro; pero si como Dios le hizo catalá le hubiera hecho castellano, y el se hubiera hecho amigo de un cierto Fábio, que no niega su amistad, sino a los que no la solicitan, fuera cosa de estarle uno oyendo con la boca abierta, aunque le tuvieran por un antrópofogo. Ve bien generalmente, pero mucho mejor de un lado que del otro.

Condiciones...., 1821

Este digno catalán es tan amante de las nuevas instituciones, es tan acérrimo defensor de sus paisanos que alguno podrá igualar, pero escederle nadie; y menos para explicarse, pues algún día, y más si habla sobre los jóvenes milicianos de Barcelona se le pone en la cabeza que puesto a su frente se bate con los calmuco y los compañeros del lado no están seguros; tal es la fogosidad y tales sus buenos deseos, es enemigo acérrimo de los déspotas; si tiene o no los

ojos desiguales no he podido verle tambien como nuestro lince, a quien nada se le oculta y todo se le escapa.

Verdaderas..., 1821

REY

Creo que no es Rey ni Roque, pero si un letrado muy juicioso y prudente.

Condiciones..., 1821

Aunque no sea Rei tienen menos de Roque; si el de Nápoles hubiera tenido talento, el corazón y las ideas del que se dice que ni es Rey ni Roque; a buen seguro que no hubiera cometido la felonía con los pobres napolitanos que hemos sabido, y que ellos pagan debiendolo otro: el señor Rei es uno de los diputados que hacen más honor a la nación española.

Verdaderas..., 1821

SERRALLAC

Oficial de mérito, ingeniero lisiado, cojo glorioso, de tremendo apellido y acento, pero de cojera envidiable.

Condiciones..., 1821

Los oficiales generalmente hablando libran mejor con el revisor, porque o los tiene miedo, o alguna cosilla hay que yo no comprendo con la debilidad de mis luces; es cierto cuanto se dice del señor Serrallac y algo más, tiene bellos sentimientos, mucho despejo y honradez.

Verdaderas..., 1821

TORRES:

Es un ciudadano y diputado benemérito, afable comedido, y de un corazón magnánimo, pudiera citar rasgos suyos particulares que omito por no dilatarme.

Verdaderas..., 1821

Legislatura de 1822-23

ADAN

Orador de la Fontana- Hombre tan fresco para decir una claridad al mismo sol, como para hablar de repente sobre cualquiera materia; y aunque no siempre con profundidad, si con buena intención- Es de los nuestros.

BAGES

Patriota fogoso, y amante de la libertad hasta el entusiasmo. Recetas tales específicos para exterminar a los facciosos, que si estos lo pillaran no sabemos como lo pasaria. Puede que acabase como San Bartolomé, en cuyo caso seria descamisado y despellejado.

BUSAGNA

Escribano, capaz de notificar una providenci al mismo Arguelles, aunque lo encontrase in articulo mortis. habla poco pero su silencio es elocuente. Vota con los descamisados, de cuya santa cofradia es parte integrante.

GRASES

Aquí viene un Catalan más valiente que el Cid - Es sensible que en el Congreso manifiesta cierta timidez al hablar, quien es tan feliz en las conversaciones particulares- Si este señor diputado nos hubiera querido franquear los retratos que ha dibujado de algunos otros, los habriamos unido con sumo gusto a estas semblanzas

MARTI

Catequista catalán. No sabe más lengua que la del votu va Deu. Ha correspondido muy mal a las esperanzas que habiamos formado, segun las ideas que manifesto en su catecismo.

PRAT

Vean V.V, aquí un Catalan que ignoramos si rie o llora cuando habla- Estatura regular, ojos vivarachos e insinuantés, alegre de genio, y capaz de echar un requiebro a las misma Maritornes- Anda continuamente en conversaci3n con los expedientes que maenja, y es tal la bataola que trae con todos los asuntos de su Secretaria, que no será extraño le veamos algun dia en Zaragoza, preguntando ¿Ha lugar a votar sobre el dictamen de la comisi3n?

ROSET

Comerciante, que estaria mejor entre sus libros de caja y sus letras de cambio, que en el Congreso; porque almenos en su casa serviria para poco, pero en las cortes no sirve sino para votar con los de la camisa fina, de quienes es muy apasionado.

RUBINAT

Este es un catalan que no parece sino que ha nacido en Aragón. Ostinado hasta dejárselo de sobra. Tiene buena camisa.

SALVATO

Otro de los bravos hijos de padilla- Liberal por todos cuatro costados, sin mezcla de ninguna mala raza- Habla bien aunque su voz no es muy limpia, pero tiene el defecto de remontarse demasiado en todas las materias que trata- Es hombre de valor y lo acreditó en cierta ocasi3n, en que digo a cierto divino que habia una facci3n en el Congreso.

SEPTIEN:

Este va siempre al tronco sin audarse jamás por las ramas. Habla pocas veces pero con energía y verdad, y en defensa de los derechos del pueblo.

SURRÀ

Ex-alcalde consitucional de Madrid- Quiere saber mucho en materias de Hacienda y habla sobre ellas más de lo que le permiten sus conocimientos- Siempre dice que va a fijar la cuestión y lo que hace es extraviarla- Difuso pertenece a los amigos del orden

TORNER

La Patria esta tan apesumbrada como V.S. de que le hayan sacado de su fábrica de Indianas en que estaba perfectamente ocupado. Gasta dos camisas a falta de una.

Condiciones..., 1822

Font: SUPLEMENTO a las semblanzas de los diputados a Cortes de 1820 y 1821, Madrid, 1822; CONDICIONES y semblanzas de los diputados a cortes para la legislatura de 1820 y 1821, Madrid, Juan Ramos y Cia, 1821; CONDICIONES y semblanzas de los Sres. diputados a Cortes para los años de 1822-1823, Imprenta del Zurriagazo, Madrid, 1822; SUPLEMENTO a las semblanzas de los diputados a Cortes de 1820 y 1823, Imprenta de Alban y Cia, Madrid, 1822; VERDADERAS y genuinas semblanzas de los Padres de la Patria para la legislatura de 1820 y 21. Por D.A.F.G. cura propio del arzobispado de Toledo, Madrid, Espinosa, 1821; GALERÍA literaria de Condiciones y semblanzas de los diputados a Cortes para la legislativa de 1820 y 1821, Madrid, Imprenta de D. Juan Ramos, 1821.

Annex II. 9

CARTA DEL DIPUTAT SALVATO ALS AJUNTAMENTS CATALANS

Difícil y espinoso es el cargo de procurar por el bienestar de la Patria, aunque tal alta atención mira al inmenso círculo de todas las instituciones morales científicas y políticas, y su deber se fija en llevar adelante con rectitud, firmeza y acierto cuantas rectificaciones y mejoras convengan al procomún del Reyno. Quisiera poder abrazar esa vasta esfera para responder digna y debidamente a la confianza de mis Comitentes y a lo que de mi exigen los grandes destinos de la Nación; pero cortos mis alcances, aislado mi entendimiento y falta de aquel espíritu de filosófica investigación que conduce a penetrar los vicios y males de la sociedad, y a conocer los remedios que más convengan ya sea a su generalidad ya a sus particulares modificadas condiciones; me hallo en el caso de deber ser ayudado por las luces de los que me han honrado con la misión que debo desempeñar. Sé de otra parte, que el carácter representativo que me asiste y legitima en mi encargo, me debe hacer perder de vista mis opiniones privadas, pues que mi voz no es la mía sino la de aquellos que me emplean para hacer valer justamente la suya. Así es que deseo conocer sus necesidades, y anhelo saber los males que sufran, las mejoras porque suspiran, las reformas que acaso sean necesarias, y las ventajas que puedan y desean hacerles efectivas. En una palabra, aspiro a procurar cual debo por el bien y prosperidad pública. Este deseo viene conmigo íntimamente unido con un zelo apasionado por las libertades, glorias y ventajas Patrias, y para ponerlo utilmente en acto doy a V. todas las seguridades del aprecio con que recibiré las luces que se me den, y de la eficacia con que me interesaré por el bien estar y prosperidad de sus gobernados.

Dios guarde a V.M., a Barcelona, 3 de Febrero de 1822.

Ramon Salvato

Al Ayuntamiento Constitucional de la Ciudad de Tarragona

Font: AHMT, Actes 1822, I, doc.58.